

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Prøve af en nyudarbejdet
Skolegrammatik i det græske Sprog.

Udgivet som

Indbydelseſkrift

til

den offentlige Examen i Roeskilde Kathedralſkole

i September 1833,

ved

Dr. S. N. J. Bloch,

Prof. og Skolens Rector, R. af D.

Revisorjalousi
Bibliotek.

Kiøbenhavn.

Drykt hos Andreas Seidelin,
Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

rationel Opfatning af Sprogets Phænomener og tydelig Indsigt i dets Bygning, og det ei skal blive Hukommelsen alene, der skal opfatte dets Former og Regler *). Da nu selv vore nyeste og bedste Grammatiker, ligesaa vel som de tydske, hvilke de for en stor Deel følge, ikke altid ganske opfyldte enhver af disse Fordringer, men snart i een snart i en anden Henseende lade Adskilligt tilovers at ønske, idetmindste ikke passe for den Underviisningsplan, jeg anseer det for rigtigst at følge, har jeg troet det nyttigt, hvad der til mit eget Skolebrug var mig nødvendigt, at udarbejde en ny efter disse Diemede affattet Lærebog. Med hvad Held dette efter flereaarigt Arbejde paa Sagen er udført, maae nu Kyndige bedømme. Til et Slags Regnskab for disse vil jeg om de Grundsætninger, jeg ved de Punkter, hvorom Meningerne kunde være forffjellige, har fulgt, endnu bemærke Følgende.

Af de tvende Hovedpuncter, hvori mine forhen udgivne Grammatiker have adskilt sig fra de fleste andre, har jeg allene beholdt Læren om Udtalen, fordi jeg ikke kunde overtale mig til at meddele Ungdommen noget, der er saa aabenbare falskt, som de erasmiske Hypothesser, der hos os endog ere mere forvanskede, end Erasmus vilde, og græsk Udtale af græsk Sprog dog omsider igjen maa seire, naar engang Ligegyldighed, Bane eller Fordom ikke længere vil afholde de Lærde fra at stjænke Grundene for Sagens Rigtighed den tilstrækkelige Opmærksomhed. **) Ogsaa have allerede af de nyeste tydske Grammatikere for største Delen Hermann og Thiersch, og nu ogsaa Most i det (i mange Henseender ypperlige, kun ikke til Skolebrug tjenlige) 4de Oplag af hans Grammatik erklæret den saakaldte reuchliniske Udtale for den rigtige, gamle og ægte, hvilket denne sidste Forfatter tilstaaer kan godtgjøres ved Vidnesbyrd lige fra Christi Fødsels og tildeels endnu tidligere Tider ***), skjönt han (forunderligt nok) dog har beholdt den

*) Fuldstændigere ere disse Grundsætninger udviklede i mit Program, udg. 1822, om den grammatikalste Underviisning og de dertil fornødne Lærebogers Afatning.

**) Jeg siger dette med velberaad Hu, fordi jeg let kan bevise, at ikke en Eneste af dem, der enten i Tydskland eller hos os have skrevet imod den ægtgræske Udtale, er gaaet tilbørlig ind paa de for sammes Rigtighed anførte Grunde.

***) "Als am wenigsten gesichert", hedder det videre hos ham, "mag die Aussprache des η zu betrachten sein", hvilket han

Forerindring.

Hovedforordningerne til en god Skolegrammatik i det græske Sprog ere, efter min Formening, ikke blot at den maa fremsætte Sprogets Bygning og Love efter sammes Analogier og Egenheder, forsaavidt som Kundskab derom behøves for ret at forstaae og grundigt fortolke de græske Skribenter, som sædvanliggen ere Gjenstand for Skoleunderviisningen, men tillige at dette fremsættes 1) med al den Rigtighed, som ved den grammatiske Kritik i nyere Tider er tilveiebragt, ved hvis Resultater, fortelig begrundede, Discipelen strax i Fundamenterne bør bringes til Kundskab om det, som Sproglærens nuværende Fremskridt have viist at være det Rette; dernæst 2) med den Korthed, som en god Methode fordrer, deels i Valget af hvad der skal læres, hvori der, da Grammatikstudiet ikke skal være Niemed, men kun Middel, ei bør gaaes videre end til hvad den fornødne Fuldstændighed kræver; og deels i Fremsettelsen deraf, efter den gamle Regel *Quicquid præcipies, brevis esto!* saaledes at Lærlingen med eet Blik kan fatte Tingen, og ikke skal adspredes i vidtløftige Udviklinger, som kun vanskeliggjøre ham Arbeidet *); og endelig 3) i saadan Form, med saadan Klarhed i Fremstillingen og etymologisk-analogisk Begrundelse, at Sagen altid bliver ret indlysende og let fattelig for Begynderen, samt denne derved kan ledes til en

*) Det Samme er Tilfældet med alt for mange specielle Undtagelser, som bedst læres ved at bemærkes, hvor de under Skribenternes Læsning forekomme, samt ved de finere Distinctioner imellem forskellige Tidsalderes og Forfatteres Sprog, f. Ex. ældre og nyere Atticisme, hvilket kun er fornødent for Kritikerne, eller hvis Discipelen skulde lære at skrive Græsk i en enkelt Tids eller Skribents Stil. En anden Sag er det, at man adskiller det homeriske Sprog fra det attiske og almindelige.

erasmiske, som den, der er almindelig udbredt i Skolerne og af de dygtigste Grammatikere i den nyere Tid anbefales som brugbar og rigtig (!) paa Grund af den Lethed og Bequemmelighed, ved hvilken den rigtige Skrivemaade i Underviisning og Dictering derved lader sig bestemme", (en Grund, hvorfor det da og maatte blive rigtigt, at udtale Frank med tydsk Udtale). Ikke heller har endnu Nogen gjendrevet de mangfoldige Beviser, der, for ikke at tale om de ældre, ere af Liskovius og Undertegnede fremførte for den nygræske Udtales Rigtighed og Ælde, medmindre man skulde finde noget Sligt i Hr. Matthiäs Skæve Indvendinger, der for at forsvare sit System har maattet tage sin Tilflugt til at fordreie eller ignorere alle de i min Revision derfor anførte Grunde. *)

Hvad derimod det Hemsterhuisiske Conjugationssystem angaaer, som jeg i min Grammatiks 2den og 3die Udgave havde fulgt, og i den 4de med nogen Berigtigelse samt Tilføielse af Benævnelserne i det sædvanlige System tildeels endnu beholdt, da har jeg paa Grund af den Forverling mellem virkelig brugte og blot hypothetiske Former, det let kan give Anledning til, og den Mangel af Nøiagtighed i Distinctionen af Tempora, hvortil det, urigtigen anvendt, kan føre, i denne Bearbejdelse aldeles opgivet samme, saa at man i denne Lærebog altsaa vil finde den sædvanlige og af de gamle Grammatikere selv brugte Inddeling af Verbets Arter og Tempora tilligemed den sædvanlige Terminologie allene, men fremsat paa en Maade, der, som jeg haaber, vil findes ligesaa grundet i Sproget som bekvem til at gjøre Conjugationen let og indlysende for Lærlingen. De anomale Verba ere opstillede, ikke efter den alphabetiske Orden, hvori man kan finde dem i ethvert Lexikon, og som høiligen vanskeliggjør Disciplen det Arbejde at lære dem, men ligesom alle Grammatikens andre Dele, og som dennes Natur og Hensigt fordrer, efter deres Analogier.

slutter af den svage Grund, at η i Contractionen og Dialecterne ombyttes med α og ϵ . Men besynderligt, at man derfor imod alle historiske Beviser vil foretrække, endog i det Hele, en blot Hypothese, der endnu er langt mindre sikket og hvorfor der ikke gives et eneste uimodsigeligt Beviis.

*) See zweite Beleuchtung der Matthiäschen Kritik die Aussprache des Altgriechischen betreffend, af denne Grammatiks Forfatter. Altona 1832.

Om de øvrige Hovedpuncter vil jeg blot endnu tilføie følgende: Paa Quantitetlæren har jeg lagt langt mindre Vægt, end man i nyere Tider for Poeternes Skyld synes at fordrø, da den til liden eller ingen Nytte høiligen forsinker og vanskeliggjør Ungdommens Arbeide og til en rigtig Udtale kommer saare lidet i Betragtning. Det Nødvendige derom vil man finde i §. 8, ligesom og i §. 9 hvad deraf henhører til en rigtig Accentuering, hvilket og paa sine Steder med et Tegn kortelig er bemærket. Resten henhører til Metriken, hvoraf det Nødvendigste bedst læres praktisk ved Digternes Læsning, eller til en kritisk Bestemmelse af disses Fodmaal og Stropheafdelinger, som bliver den lærdere Philologs Sag, der vil udgive eller commentere Digterne, men unødvendigt at bebyrde Skoleungdommen med. — Langt vigtigere er derimod Accentlæren, da en rigtig Accentuation er en saa væsentlig Bestanddeel af Ordene rigtige Udtale, hvortil derfor allerede Begynderen omhyggelig maa holdes *); hvorfore jeg ikke blot i §. 9 har fremsat dens Bæsen og Theorie saa klart, som det med den i en Lærebog nødvendige Korthed var mig muligt, men endog siden i det Enkelte allevegne gjort opmærksom paa, hvorledes enkelte Former accentueres. De enkelte Undtagelser, som her ikke maatte findes, læres bedst *ex usu* under Auto: rernes Læsning.

Af Dialektlæren har jeg fundet det rigtigst at anføre det Væsentligste deels i §. 13 deels ved hver §. især, ofte indflettet i Reglerne selv, fordi det i etymologisk Henseende ikke sjelden giver meget Lys om Formationen. Efter min Erfaring er det saaledes Anførte, der foruden de egentlige Atticismeer meest kun angaaer den ældre episke og senere ioniske Dialekt, tilstrækkeligt til at forstaae de Autores, der sædvanligst læses i Skolerne (Homer og Herodot). Vil man læse en enkelt dorisk Forfatter, da læres denne Dialekts her ikke bemærkede Egenheder lettelig af samme. En særskilt fuldstændig Dialektlære vilde have forøget Formlæren næsten til det dobbelte og gaaet ud over Skoleunderviisningens Grændser.

*) Jeg kan nemlig ingenlunde være enig med min Ven, Hr. Prof. Nissen, som i sin nyeste gr. Gram. S. 17 yttter, ikke allene at vi ikke kunne gjøre os noget fuldkomment Begreb om de græske Accenter, men endog, at de ofte blive den rigtige Læsning til Hindre, da jeg meget mere troer ved mit Program derom 1832 at have beviist, at ingen Læsning af græsk Prosa, uden efter Accenterne, er rigtig.

Syntaxen endelig vil, skjønt ogsaa omarbeidet, ikke blive synderlig større, end den er i min sidst udgivne Grammatik, da Erfaring har lært mig, at Mere deraf ingeniunde er fornødent, og tydeligst og bedst læres og indprentes ved den mundtlige Udvikling deraf, som paa vedkommende Steder af Forfatterne forefalder. Jeg har aldrig mærket, at der vindes nogen sikkrere Kundskab derom ved Henviisning til en Lærebog. En anden Sag vilde det være, hvis Syntaxen, saaledes som i Latinen, skulde læres for at skrive Sproget, en Dvælse, som vil borttage en Deel af den Tid, der bedre anvendes til des mere Læsning, og hvoraf jeg, skjøndt den i nyere Tid er kommen meget i Brug, især i Tydskland, hvor Disciplene somme- steds endog i næstøverste Klasse maae gjøre græske Vers, oprigtig tilstaaer, at jeg ingen synderlig Nytte eller Hensigt kan see. Desuden vilde en fuldstændig videnskabelig Syntax, der jo, hvis den skulde svare til sit Diemeed, maatte omfatte alle forekommende Constructioner og være philosophisk begrundet, saa vigtig den end kan være for Læreren eller for den egentlige Philolog, blive alt for vidtløftig til, at der kunde tænkes paa at give den Plads i en Skolegrammatik, da dens Studium egentlig først kan tage sin Begyndelse der, hvor Skoleunderviisningen ophører, samt, hvis den skulde gøres til Læregjenstand i Skolen, medtage langt mere Tid, end der paa efter en passende Fordeling af Timerne kunde og burde anvendes. Snarere kunde en Partikellære behøves, men som dog og, da den vilde forstørre Grammatiken alt for meget, og, fordi den hverken kunde bringes under Formanalogier eller egentlig vilde omhandle Constructioner, men blot maatte opstille Betydninger, hverken henhører under Formlære eller Syntax, altsaa (som den vel maatte) alphabetisk ordnet, kun er en Deel af Lexikon'et, ogsaa rigtigst overlades til samme allene. At have den paa to Steder vilde være overflødigt.

Jøvrigt er denne Grammatik, ligesom vore latinske Skolegrammatiker, bestemt for det hele Skolekursus og indrettet til Brug for alle Klasser, skjønt den i de nederste naturligtvis hverken kan eller bør læses i sin fulde Udførlighed. Til den Ende ere alle for Begynderne allene nødvendige Regler betegnede med en Stjerne; og forener man da med disses Læsning en praktisk Exempelsamling, saaledes som i min Elementarbogs første Kursus, da vilde det være nyttigst til at befæste Formkundskaaben hos Lærlingene og bedst til at gjøre ham Arbeidet interessant, samt i det Hele methodisk rigtigst, om man, efterat

han har lært det Nødvendigste af de 4 første §§. strax gaaer til Tredie Capitel eller §, 14, og imedens da den der lærte 1ste og 2den Declination i Læsebogen indøves, efterhaanden i smaae daglige Pensa lære det ham nødvendige af de forbigaaede §§. 6—13, og derpaa siden fortsætte Grammatiken i Forbindelse med bestandig Anvendelse deraf ved Analyse af Stykkerne i Læsebogen. Viløbigen vil han derved og ofte være henviist til og gjort bekendt med mangen en af de ikke forud lærte Regler. Og saaledes kan da i det næste Aar, naar Elementarbogens 1ste eller grammatiske Cursus er, saavidt det findes fornødent (thi ikke alle Exemplerne i hvert Afsnit behøve at medtages) gennemgaaet, skrives til en fuldstændigere Repetition af Grammatiken, skjønt ikke heller da endnu alle Regler behøve at læses, men de som omhandle de sjeldnere Specialia, f. Ex. det homeriske Sprogs Egenheder, gjemmes til 3die Læsning i 3die Klasse, hvor Underviisningen fra Elementarbogens 2det Cursus, som indeholder Smaafortællinger og den græske Mythologie, er rykket frem til hele Auctores og er gjort Begyndelse med Homer, (rettest med Odysseen, som for den Alder baade lettere og interessantere end Iliaden).

Endelig tænker jeg og man vil billige den Indretning, at jeg, for at lette og forforte Henviisningerne, har, ligesom i den forrige Udgave, betegnet alle Reglerne med fortløbende Numere, hvorved tillige er opnaaet, at der ved saadan kort Henviisning til et foregaaende No. ofte kan gives en Oplysning og Grund for Sagen, som ellers vilde fordrø omstændeligere Forklaring og derved ifkun forlænge Reglen.

R e t t e l s e r .

- §. 10 L. 9 og 10. istedetfor "med tilføiet s" læs: med forttonende s.
 — 15 — 6. for ἔννεπε, ἀμφὶ ῥοῦτη l. ἔννεπε, ἀμφὶ ῥοῦτη.
 — 28 i No. 96 L. 4 tilføies: ττ att. for σσ.
 — 33 L. 2. f. τανδρός l. τάνδρός.
 — — — 5. f. Accent fra det sidste Ord l. den bortfaldne Vocals Accent.
 — 45 i No. 167 L. 9. for πατέρες, l. ἀνέρος, ἀνέρι,
 — 48 i No. 183 — 11. efter "og saa" l. αα i ὁ λίας,
 — 54 i Anm. til 207: for "paa oos" l. de paa oos.
 — — i No. 209 L. 1. efter μέγαν l. voc. og neutr μέγα.
 — 57 sidste Ord "til m. l. til M. (Marken).

Historisk Indledning.

a) om Sproget, dets Udbredelse og Oprindelse.

Det græske Sprog, uden al Tvivl det fuldkomneste af alle, som baade nyere og ældre Tid har frembragt, og hvori der er levnet os de herligste Skrifter i de fleste Grene af menneskelig Kundskab samt ypperste Mønstre i Poesie, Historie, Philosophie og Veltalenhed, blev fra de ældste Tider indtil længe efter Christi Fødsel talt, ikke blot i det egentlige Grækenland eller Hellas med omliggende Øer, Culturens og Videnskabernes fornemste Sæde; men havde endog ved de mangfoldige græske Colonier udbredt sig til de derved meest cultiverede Egne af den gamle Verden: mod Østen til Lille-Asien, hvis vestlige Kyst ganske beboedes af græske Folkelag, Coler, Joner, Dorer; mod Westen til Italien, i hvis nederste Deel det saakaldte Storgrækenland bestod af lutter græske Colonier (Tarent, Locri, Kroton, Rhegium o. s.) og Sicilien; i Africa til Cyrene og Ægypten, hvor især det græske Sprog i den videnskabelige Periode under Ptolemæerne blev i Alexandria dyrket med en udmærket Flid. Selv endelig hos Romerne havde ikke blot al Cultur for en Deel sin Oprindelse fra de nærliggende græske Colonier, men deres fleste Videnskabsmænd dannede sig endog, efterat Grækenland var kommen under romersk Herredømme, i Athenen, paa

Rhodos o. a. St. og selv deres fortrinligste Skribenter ansaae Grækernes Verker for de Mønstre, de Dag og Nat burde studere og efterligne.

Sin Oprindelse havde dette Sprog sandsynlig hos Folketammerne i det mellemste og nordlige Grækenland, hvor fra det med disse og udbredte sig til de omliggende Egne. Sin tidligste Cultur naaede det hos Jonerne paa Lille-Asiens Kyst, hvor Homer næsten 1000 Aar før Chr. levede og sang; lige som der og flere hundrede Aar derefter opstod hos dem fortreffelige Skribenter, s. Ex. Historikeren Herodot, Lægen Hippokrates, Digteren Anakreon. Men snart blev Athen Videnskaberens egentlige Sæde og fordunklede alle andre. Her blomstrede de udsødelige Forfattere, hvis Verker til al Tid ville blive Litteraturens største Mesterværker i Historie (Thukydidēs, Xenophon), Philosophie (Plato, Aristoteles), Beltalenhed (Demosthenes, Isocrates o. fl.), og den dramatiske Poesie (Tragikerne Æschylos, Sophokles, Euripides, Komikeren Aristophanes). Ogsaa fra andre Egne og senere Tider have vi fremdeles de sjønneste Mindesmærker af græsk Videnskabelighed og Kunst (Hesiodus, omtrent jevnaldrende med Homer, og Odedigteren Pindar fra Boeotien, Idylldigterne Theokrit, Bion og Moschus fra Sicilien i den alexandrinske Tidsalder).

b) om Dialekterne.

Som alle vidtudbredte Sprog, saaledes blev ikke heller det græske talt eller udtalt fuldkommen eensdan allevegne, end ikke i Grækenlands egne Provindser. Det havde flere fra hinanden meer eller mindre afvigende Mundarter eller Dialekter, som dog alle udsprang fra de tvende Hovedfolkstammer, og deraf deelte sig i de to Hovedarter: den æoliske

doriske og den ioniske. Den første, som var mere haard og bred i Udtalen, herskede i det indre Grækenland, Dorernes Stammeland, og udbredte sig derfra ved doriske Udvandringer og Colonier deels til Peloponnes ved Heraclidernes Tog, og deels til Italien saavel nordenfra, hvor den for en Deel blev Grundstoffet til det latinske Sprog, som ved Medsættelserne i Storgrækenland. En Green af samme Dialekt var den æoliske, (ἡ Αἰολική, Αἰολίς) som var egen for de til Lesbos og den nordvestlige Kyst af Lille-Asien hændragne Græker, og i hvilken Alcæus og Digterinden Sappho forfattede deres berømte lyriske Digte. I den doriske Dialekt (ἡ Δωρική, Δωρίς) har man fra Boeotien Pindars Oden og fra Sicilien de ovennævnte Idyller, samt fra Storgrækenland Stykker af Pythagoræernes Skrifter. Den anden Hoveddialekt, den ioniske (ἡ Ἰωνική, Ἴασις), som havde en større Blødhed og hyppigere Itacisme, havde sit første Hjem i Attica, hvorhen Jonerne vare dragne, da de fordreves fra Peloponnes, men hvorfra de, da Landet ei kunde nære saa stor en Folkemængde, droge over til Lille-Asiens vestlige Kyst. Efter denne Deling adskilte det attiske Sprog (ἡ Ἀττική, Ἀττικίς), sig, især ved sine Vocalcontractioner, endeel fra det ioniske, og fik efterhaanden en Uddannelse, hvorved det snart overgik alle de andre Dialekter.

I disse Dialekter bleve imidlertid Ordene ikke blot udtalte forskjelligt, saaledes som det skeer i vore nyere Sprogs Mundarter, der dog i Skriftsproget have een og samme Orthographie tilfælles, men endog skrevne forskjelligt, saaledes, som de i hver Dialekt udtaltes; f. Ex. Μοῦσα dor. Μοῖσα (udtalt som Mῦσα), γῆ dor. γᾶ, αἴων ion. ἤϊον, ποῦ ion. κοῦ. Bogstaverne, hvorved disse Ordene forskjelligt

Udtaler tilkjendegives, havde altsaa overalt de samme Betydninger, saa at det f. Ex. i *αἰών* og *ἦσις* var Ordet der lød anderledes, ikke Tegnet der havde anden Betydning *). Hos Grækerne brugtes nemlig ikke, som hos os eet almindeligt Skriftsprog for alle dem, der talte Sproget, men Jonerne skreve ionisk, Dorerne dorisk o. s. v. Fordi f. Ex. de første sagde *γῆ*, skreve de det og med *η*, og fordi de sidste udtalte det samme Ord *γα*, skreve de det og med *α*. Først fra Alexander den Stores Tid omtrent blev eet vist Bogsprog almindeligt for alle Grækere, hvilket da var det, som dannede Folk sædvanlig talte, og som deraf kaldtes *ἡ κοινὴ* (*γλωσσο*), det fælles, almindelige Sprog, eller *ἑλληνικὴ γωνή*, det helleniske, græske Tungemaal. Dette nærmede sig meest til det Attiske, da Athen var det Sted, hvor videnskabelig Cultur havde naaet sin største Høide, og hvorfra det dannede Sprog altsaa fornemmelig udgik. Dog adskilte Grammatikerne herfra de Særegenheder, som fandtes hos de attiske Skribenter fra den gyldne Alder, Plato, Xenophon, Thukydides, Demosthenes, Tragikerne, og som derfor i fortrinlig Forstand kaldtes *Ἀττικισμὸς* eller attisk Dialekt, forskjelligt fra det almindelige Sprog. Dette almindelige Bogsprog er det nu, som efterstaaende Grammatik skal lære, hvorved dog stedse vil blive taget Hensyn saavel til de væsentligste Dialektforskjelligheder, der hos de sædvanligst læste Auteurs forekomme, som især til det ældste og homeriske Sprog, hvorom Kundskaben er fornøden deels til de episke Digteres Læsning og deels til at forklare sig mange Ordformers Grund og Oprindelse i det almindelige Sprog.

*) Jeg anfører dette, fordi der i nyere Tider findes Grammatikere, f. Ex. Matthiä, der aldeles confundere de to Ting Ordudtale og Bogsstavbetydning.

Foruden Dialekterne gives der nemlig endnu en hyppig Afvigelse fra det profaiske Sprog, som kaldes den poetiske, og som bestaaer deels i Anvendelsen af visse forældede Udtryk og Former, deels i visse Friheder, som Homer tillod sig for Bersets Skyld at bruge i sine Digte, og som derved fik en saadan Gyldighed, at de senere især episke Digtere betjente sig deraf, som et eengang for alle autoriseret Digtersprog. Myere Grammatiker have kaldet det den episke Dialekt. Ogsaa findes der i Homers gammelioniske Dialekt mangfoldige Egenheder, som formedelst de tvende ældste Hoveddialekters Slægtskab ogsaa findes i den gammeldoriske, ligesom og mange Ordformer, som ere beholdte i een eller anden af de sildigere Dialekter, endog i den attiske, der nedstammede fra den ioniske (s. Ex. Præpos. *ἐνν*, hvorfor de Andre sagde *ὄνν*). Det er derfor en ganske falsk Slutning, at Homer, fordi der hos ham forekomme mange Former, som findes i andre Dialekter, skulde have laant dem fra disse.

Ogsaa ugræske Beboere af saadanne Lande, hvortil græsk Kultur og Sprog udbrededes, begyndte nu efterhaanden at tale og skrive Græsk (*ἑλληνίζειν*), og en saadan græsk talende Asiat, Syrer, Hebræer, Ægypter o. d. kaldtes deraf *ἑλληνιστής*. Og deraf er da den Brug opkommen, at kalde det med ugræske Udtryk, Former og Bendinger blandede græske Sprog det hellenistiske, hvilket da, som man let kan slutte, især har hjemme i de jødiske og kristelige græske Skrifter, saasom i de 70 Fortolkeres Oversættelse af det Gamle Testamente samt i det Nye, hvorfra det da meer eller mindre er gaaet over i Kirkefædrenes Stil.

Flere og flere Barbarismer indtraadte ved Smagens og ægte Videnskabeligheds Forfald i Middelaalderen efterat Con-

stantinopel (det gamle Byzantium) var bleven Hovedsædet for den græske Literatur; hvilket tildeels røber sig hos de Byzantinske Skribenter. Men den største Forvanskning leed Sproget, da efter Tyrkernes Invasion i det 15de Aarh. næsten al Videnskabelighed forsvandt, og Sproget, som nu manglede denne Støtte, ved Grækernes Omgang med mange forskjellige Fremmede optog saa Meget af disses Tale, som blandedes med det incorrecte Almuesprog. Dog dette gjelder kun om endeel Udtryk, Ordformer og Ordenes Bøining. Uforandret blev af let begribelige Aarsager Skriften (s: baade Bogstavernes Form og Ordenes Retskrivning) og Udtalen, som, da Barnet fra den spædste Alder lærte den af sine Forældre og græske Omgivelser, ikke kunde være hine Forvansninger underkastet, og uden Videnskabernes Hjælp godt kunde bevare sin eiendommelige Charakter.

Forste Capitel.

Om Skrifteegnene, deres Betydning og Arter.

§. 1. Bogstaverne og deres Udtale.

* 1. Lydelementerne i det græske Sprog betegnes ved følgende 24 Bogstaver, af hvilke de større eller **Uncial**-skriften brugtes af de gamle Græker, (hvilket sees af de mange Indskrifter vi fra dem endnu have), indtil den (sandsynligen allerede hos Alexandrinerne, 2 til 300 Aar før Chr.) forandrede sig til den friere og mindre **Current**skrift, som bruges i al græsk Skrift og Tryk.

Uncialskr.	Curfskr.	Navn. *)	Udtale.	Nærmere Forklaring.
A	α	Alpha	a,	klart og fuldt lydende.
B	β, β	Bhita (Beta)	bh, v,	med Læberne sammenlukkede, som til vort h, udsiges v. Ex. Δαβιδ, David.
Γ	γ, Γ	Shamma	gh,	ikke saa haardt som vort Begyndelses=G, men som g i Sag, nogen. Ex. ἄγω, som ag=v, ikke som a=go.
Δ	δ	Dhelta	dh,	ikke saa haardt som vort Begyndelses=D, men som d i Brød, æde. Ex. ἄδω som ad=v, ikke som a=do.

*) Bogstavnavnene ere her skrevne, som de udtales af alle Grækere. I Parenthes er de anførte, som de skrives hos Romerne.

<i>E</i>	ϵ	Ëpsilon <i>E</i> $\psi\iota\lambda\acute{o}\nu$	e ell. æ fort, som hos os i den, det.
<i>Z</i> ($\Sigma\Delta$)	ζ	Zita (Zeta)	z, s, s dulce spirans (Quintilian), for $\sigma\delta'$) men blødt, næsten som ff. Gr. $\mu\alpha\tau\rho\iota\zeta\omega$ patrisso.
<i>H</i> (af Π)	η	Ëta (Eta)	e langt, udtalt næsten som i, dog ei saa skarpt, som vort lange i. Gr. $\tau\acute{\eta}\nu$ tin, ikke tiin.
Θ (<i>TH</i>)	θ, ϑ	Ëhita (Theta)	th, men noget hvislende, som ths eller det engelske th i thin, (jvf. 28).
<i>I</i>	ι	Iota	i, Vocalen I, (ikke Conson. Iod). Gr. $\iota\omega\nu$, I=on.
<i>K</i>	κ	Kappa	k, eller haardt g. Gr. $\kappa\upsilon\delta\omicron\varsigma$, lat. Cnidus eller Gnidus.
<i>A</i>	λ	Lambda	l.
<i>M</i>	μ	Miy (Mi)	m.
<i>N</i>	ν	Niy (Ni)	n, s. nedenfor 4.
Ξ (<i>KΣ</i>)	ξ	Xi	x, ks, istedetf. xs, ys, xs.
<i>O</i>	\omicron	Omikron <i>O</i> $\mu\iota\kappa\rho\acute{o}\nu$	o fort, var oprindeligt ogsaa Tegns for Lyden u**), og deraf som Conson. v. Gr. $\kappa\omicron\nu\upsilon\tau\omicron\varsigma$ Quintus.
<i>Π</i>	π	Pi	p, eller haardt h, s. nedenf. 5.
<i>P</i>	ρ	Rho	r, rh, ikke dannet i Ganen, men med Tungepidfen.
Σ <i>C</i>	σ	Sigma	s, i Ordets Ende s, vort s, forskjelligt fra ς , vort ff.
<i>T</i>	τ	Tau	t, eller haardt d, s. nedenfor 5.

*) Det bløde δ høres her næsten ikke, men tjener kun til at tilkjendegive den blødere udtale af s.

**) saasom i Indskrifter. Gr. $\tau\omicron\upsilon$ TO APXELAO for $\tau\omicron\upsilon$ 'Αρχελάου.

Υ*) υ	{	som Vocal, Upsilon	υ,	udtalt i, dulce spirans
		Υ ψιλόν		(Quintil.) liges. i Latinen
	{	som Conson. Baw	υ,	forbed Stavelsens Vocal,
		βᾶν		Gr. Δα-υίδ David, og i
				Diphthongerne αυ, ευ, ηυ,
				ωυ (12, 16).
Φ (ΠΗ)	φ	Phi	φ,	egentl. π adspireret (24)
				og ei ganske som f, derfor
				og i Lat. altid skrevet φ,
				skjønt omvendt Grækerne
				af Mangel paa Tegn for
				det lat. f udtrykke dette
				ved φ.
X (KH)	χ	Chi	χ,	ligesom det tyske ch i sich,
				Woche, ikke som f.
Ψ (ΠΣ)	ψ	Psi	ψ,	for πs, βs, φs.
Ω	ω	Omega	ο	langt, som vort o eller aa.
				Ο μέγα

* Anm. 1. Tillægsbørdet ψιλόν (blot, bart) lægges til E og T til Adskillelse fra Diphthongerne EI og OT (12), som i de ældste Tider og betegnedes med E og T. — O kaldes μικρόν (lidet), naar det er kort; μέγα (stort), naar det er langt.

Anm. 2. Det ældste Alphabets bestod kun af de 16 nødvendigste Bogstaver, thi førend Tegnene Θ, Φ, Χ opfandt, skreves i deres Sted TH, ΠH, KH, eller T, Π, K, med tilføjet Adspirationstegn H, ligesom i Latinen th, ph, ch; og for Z, Ζ, Ψ, skrev man ΣΔ, ΚΣ, ΠΣ. Ogsaa H og Ω ere en senere Opfindelse, da før den Tid deres Lyd betegnedes ved E og O (8).

* 2. Sammentrukne Bogstavfigurer ere: ε for στ, ϑ for σθ, ς for σχ, ς for ου eller langt u. Mangfoldige

*) Υ skreves oprindelig V og var, som i Latinen, baade Vocal u og Consonant v; egentlig et blot Pust med Læberne, der som lydende Vocal blev et hvislende u eller i mere dannet Udtale et i, (ligesom i Lat. det ældre maxumus, lubet, decumæ senere blev til maximus, libet, decimæ), hvorimod det tydeligere lydende lange u betegnedes ved OT, cursiv ου (8).

saadanne Abbreviaturer, endog for hele Smaaord, findes i den ældre Cursivskrift, som forekommer i Haandskrifter og gamle Udgaver af græske Bøger.

§. 2. Udtalen af enkelte Consonanter i visse Forbindelser.

* 3. γ foran Ganebogstaverne ($\gamma, \kappa, \chi, \xi$) udtales som ng, ligesom i Latinen og Dansken n foran de samme. Ex. ἄγγελος, angelus, Engel. ἄγκυρα, ancora, Anker. Ἀγκίστης, Anchises. Σφίγξ, Sphinx. I Jndskrifter findes istedetfor γ i dette Tilfælde endog skrevet ν . Ex. ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ (af σύν) for σύγκλητος, ANKYPA.

* 4. ν i Enden af et Ord, naar derved ikke er Op- hold, læses

a) foran et Ganebogstav ($\gamma, \kappa, \chi, \xi$) som ng eller γ (3), hvortil det inden i Ordet endog virkelig forandres (85). Ex. ἐν κεφαλαίῳ læses eng keph. ligesom ἐγ-κέφαλος (af ἐν). Derfor findes og i Jndskrifter γ for dette ν . Ex. ΚΑΛΟΓ ΚΑΓΑΘΟΝ for καλὸν καὶ.

b) foran et Læbebogstav ($\beta, \pi, \phi, \psi, \mu$) som m eller μ , hvortil det inde i Ordet ogsaa virkelig forandres. Ex. ἐν βραχίῳ læses em brachi ligesom ἐμ-βραχί (af ἐν). Efter denne Udtale findes og hos Homer ἄμ πεδίον for ἄν πεδ. og i Jndskrifter ΤΑΜ ΠΟΛΙΝ f. τὰν πόλιν.

* 5. Vore Lyd b, g, d, udtrykkes i Græksen ikke ved β, γ, δ , som lyde blødere, men, naar de forekomme, ved π, κ, τ , der ei udtales saa skarpt og stødende, som vore p, f, t. Især bliver

efter μ et π udtalt som b.	Ex. ἔμφορος emboros.
— γ — κ — — g.	Ex. ἀγκών anggon.
— ν — τ — — d.	Ex. πάντα panda.

* 6. τ forved ι udtales altid t, ikke ts, som i Latinen.
 Ex. *Μιλτιάδης*, Miltiades.

§. 3. Om Vocalerne.

* 7. Vocalerne ere 7, af hvilke ε og ο ere korte, η og ω lange, α, ι, υ, ancipites d. e. snart korte snart lange, dog hyppigst kortlydende.

8. Fra først af havde den græske Skrift ifkun de 5 Vocaltegn A, E, I, O, Y, hvorved man, ligesom i Latinen, tilkjendegav baade lange og korte Lyd. Ogsaa betegnede E baade Ε= og Ξ=, O baade Ο= og Ω=, Y baade Υ= og Ζ=Lyd. Men da man derpaa søgte i Skriften nøiagtigere at betegne Lydsforskjellene, betjente man sig dertil deels af tvende Vocaltegnssammensætning (Diphthonger, s. 11, 12) saasom ει, οι, ου, deels af de to nye Tegne for den lange Lyd, Η (α: tvende Η forbundne med en Tverstræg) og Ω (egentlig O med en Stræg under), cursivt skrevne η (for H) og ω (for oo). Saaledes blev da Tegnet

E, naar det skulde være langt, da det saa udtaltes som Ξ, forandret til η eller ει. Vor lange bredere Ε=Lyd har nemlig Græskens ikke; og selv i Latinen nærmede det lange e, hvorved man som oftest udtrykte Græskens η og undertiden ogsaa ει, sig til Ξ=Lyden. (s. Cic. de Orat. 3, 12. Brut. 74, om Cotta).

O, naar det skulde være et langt Ω, forandret til ω, — naar et langt U, til ου; — men naar det var forvandlet til Ζ=Lyd, skrev man denne med οι, for at tilkjendegive Ætymologien dertil.

Y fik som langt Ζ undertiden et ι til (υι); som langt U forandredes det til ου.

Saaledes fik man endeel flere Tegne for Ζ=Lyden; men just fordi denne er temmelig hyppig i det græske Sprog, distingveredes den i Skriften ved at skrives, naar den kom af E, ved η eller ει; naar af O, ved οι; naar af Y enten derved eller ved υι; og ellers blot ved ι.

* 9. Efter langt α, η og ω høres et ι i samme Stælvelse slet ikke; hvorfor det i Cursivskriften kun skrives med

en Tøddel under hine Vocaler og deraf kaldes Jota subscriptum. Ex. τῆ σοφία, ὀδῶ. I Uncialskriften staaer det ved Siden, ligesom det udtalte Jota, dog undertiden med mindre Stiil. Ex. *THI ΣΟΦΙΑΙ* eller *THι ΣΟΦΙΑι*.

* 10. Vocaler kaldes rene (o: ublandede med Consonantlyd), naar de følge næst efter en Vocal; urene derimod næst efter en Consonant (med hvilken de altsaa i Udtalen forenes). Ex. Endelsen *os* i ἄγιος reen, i καλός ureen. *a* i σοφία reen, i ῥίζα ureen.

§. 4. Diphthongerne.

* 11. Diphthonger (Dobbeltvocaler) kaldes i Græsk — ikke de Dobbeltlyd, vi kalde saaledes, men — alle de enkelte Lyd, som skrives med to Vocaltegn (af δῖς, to gange, og φθόγγος, en Vocal), af hvilke den sidste altid er *i* eller *v*. Man deler dem i

* 12. a) de egentlige Diphthonger: *αι, ει, οι, αυ, ευ, ου*, i hvilke de forte Vocaler *α, ε, ο*, lide den forandring i deres Lyd, som tilkjendegives ved Tilføiningen af *i* eller *v*. Saaledes udtales da

αι, Lat. *ae*, som *æ*. Ex. δαίμων *dæmon*, omvendt Cæsar Καῖσαρ.

ει som langt *i* (liges. i Lat.) Ex. Νεῖλος *Nilus*, Πῖσις *Pisus*.

οι som *v* eller *i*. Ex. οἶ, οῖς, *hi, his*. οἶκος *vicus*. Skrives

ellers i Lat. *oe*, hvilket imidlertid ei udtaltes *ø*, men som *e*

ell. *i*. Ex. Οἰδίπους *Oedipus*. *foemina* og fem. *o. d. fl.*

αυ som *av* (Lat. *av* i *cave*). Ex. αὖω *avo*, αὐριον *avriion*.

ευ som *ev* (Lat. *ev* i *neve*). Ex. δεύω *devo*, Εὐρώπη *Evropi*.

Dog udtales *αυ* og *ευ* kun saaledes forved Vocaler, liquidæ (*λ, μ, ν, ρ*) og mediæ (*β, γ, δ*); men foran tenues (*π, κ, τ*), adspiratæ (*φ, χ, θ*) samt *σ* og dermed sammensatte *ζ, ξ, ψ*, udtales de af og ef. Ex. αὐτός *astos*, εὐχῆ *eschi*. (Eigesaadan er Forandringen af vort danske *v* til *f* i Skrift af skrive *o. desl.*)

ov som u. Gr. *Πλούτων* Pluto. Og deraf bruges det og som lat. u til at udtrykke et v foran en Vocal i lat. Ord. Gr. *Velia Ουέλια* (ogsaa *Τελία*), *Valerius Ουαλέριος*.

* 13. b) de uegentlige Diphthonger: α, η, ω, υι, ηυ og ου (ionisk for αυ), i hvilke de lange Vocaler beholde deres oprindelige Lyd uforandret, og det paafølgende stumme ι (ϑ) og υ ikkun i Orthographien beholdes, for at tilkjendegive Etymologien. Saaledes udtales da

α som α. Gr. *ώρα* hora (for *ώρα-ι*), *ἄδω* adho (af *αείδω*).

η — η. Gr. *ἀρχή* archi (for *ἀρχή-ι*). *ἦδον* idhon (af *ἄδω*).

ω — ω. Gr. *λόγῳ* logo (for *λόγῳ-ι*), *ὠδή* odhi (af *αοιδή*).

υι — υ. Gr. *λελύμην*, som det og skrives, *λελύμην*.

ηυ — η, egentl. iv. Gr. *κῆξ*, skrives og *κῆξ*, fix (for *κίυρ*).

ου — ω, egentl. ov. Gr. *θῶμα*, ogsaa *θῶμα*, thoma (for thovma).

14. Num. 1. Diphthongernes υ er ikke u, men kun et Slags v eller Læbeadspiration (Digamma s. 35), som fulgte paa den foregaaende Vocal, (i ου og de uegentlige Diphthonger stumt).

15. Num. 2. Den græske Betegningsmaade af enkelte Vocallyd ved Diphthonger eller to Vocaltegn er og efterlignet i den gamle latinske Skrift, hvor Lyden α skrives ikke blot ved ae, men tidligere endog ved ai, og det lange i ved ei og oi eller oe. Gr. *aulai*, *aurai*, *capteivei*, *puerei*, *heie*, *qveis*, *loiber* og *loeber*, *poploe*, *oloes*, for *aulæ*, *auræ*, *captivi*, *pueri*, *hie*, *qvis*, *liber*, *populi*, *ollis* (α: illis).

16. Num. 3. Betegningen af den enkelte Diphthonglyd ved to Vocaltegn har uidentvøl sin Grund i deres Etymologie af det ældre æolisk-doriske Sprog, hvor mange Ord, ligesom de deraf fremkomne latinske, dels istedetfor det mere dannede Sprogs Lyd α og i oprindelige havde de bredere og mere aabne Vocaler α, ε, ο, hvis Forandring da tilkjendegaves ved det tilføiede ι (i αι, ει, οι); dels efter α, ε, ο, havde Læbeadspirationen Βαυ (F, 35), for hvilken υ traadde i Stedet (i αυ, ευ, stum i ου, ηυ, ωυ). Gr. *ἐγείρω*, oprindelig æol. *ἐγέροω*, *δείξω*, *δέξω*, *καίω*, *κάω* (*καύω*). *Ἀλκαῖος*, *Ἀλκίος*. *παλαιός*, *πάλαος*. *παῖς*, *παῖς*. *Αἰνεῖας*, *Ἐνέας*.

oīs, oīs, ovis. ποιήσις, πόησις, ποῆσις. δηλοῖ δηλόει, men φιλεῖ φιλέει. Denne Dyrindelse af det Æoliske-doriske er vel ogsaa Karsfagen, hvorfor det Latinske Sprog beholdt Vocaltegnet ē for η og undertiden og for ει (ε). Gr. Μήδεια Medea.

17. Num. 4. Diphth. ου er ofte sammentruffen af εο, og derfor ion. og dor. ευ, fordi ο ogsaa var et u eller v. Gr. ἐμέο, contr. ἐμοῦ, ion. ἐμεῦ.

* 18. Forskjellige fra Diphthongerne ere tvende adskilte Vocaler, der (ligesom i vort ai, ei, oi) beholde hver sin Lyd, hvilken Lydsadskillelse (Diaeresis), da den i Græssen altid deles i to Stavelses, i Cursivskriften som oftest betegnes med to Punkter over den sidste Vocal. Denne Forskjel viser sig og i Latinen, hvor Diphthongerne ai, ei, oi skrives æ, i, œ (med enkelt Lyd), men de adskilte ai, ei, oi (wi) skrives aj, ej, oj (med dobbelt Lyd), og omvendt ligesaa, naar latinske Ord skrives paa Græsk. Gr. Ἀχάϊα Achaja, men Ἀχαιοί Achæi. Αἴας (egentl. Αἴας) Ajax, men Αἰακός Æacus. Τροία, efter det æol. Τροίᾱ ell. Τρωίᾱ Troja, men Τροίζην Troezen. Omvendt Cajus Γάϊος, Pompējus Πομπήϊος, Boji Βόϊοι; men Ælius Αἴλιος, Idus Εἰδογς, uden Diaeresis.

19. Hos Digterne oplæses for Stavelsemaalets Skyld ofte Diphthongerne i to særskilte Vocallyd, saaledes som i det gamle æoliske Sprog. Gr. παῖς (pāis), παῖς (paīs). εῦ, εῦ. Stavelsen ων (ov), ωῦ; liges. i Lat. æneus, æneus (aheneus). auræ, auræi (Virg.)

§. 5. Om Udtalen i Almindelighed.

20. Den her angivne Udtale af Bogstaverne er den, som endnu hersker overalt i Grækernes Tale; som før Tyrkerne's Indtrængen for over 400 Aar siden blev af lærde og anseete Grækere tilligemed Sproget selv, hvori disse gave Undervisning, overbragt til Italien og det vestlige Europa; som

læres af de gamle Grammatikere lige fra det 1ste Aarhundrede af, og hvoraf der endog i Skrifter og Mindesmærker fra Grækenlands skjønneste Tider findes hyppige Spor; som altsaa idetmindste er over 2000 Aar gammel. Denne stemmer og fordetmeste overeens med, hvad Sammenligning med Latinen lærer, og prises endelig af Drenvidner for at være, hvad Romerne dømme om den gamle græske Udtale, høistvelklingende, blød og gratiøs. *)

Ikke destomindre foreslog dog for omtrent 300 Aar siden den lærde Hollænder Erasmus fra Rotterdam i en spøgende Dialog, efter Gissninger deels af Etymologien deels af andre Sprogs Analogie, en ganske anden Udtale af adskillige Bogstaver, hvorefter η skulde udtales som bredt e, og Diphthongerne som to Vocaler med særskilt Lyd, ligesom vort ai, ei, oi, au, eu, (hvilket Grækerne tvertimod kaldte *διαίρεσις τῆς διφθόγγου*, 18). Dette fandt, da man ikke længer havde græske Læremestere, snart almindeligt Bisfald, saasom det syntes baade naturligere, tydeligere til at adskille Lydtegnene og lettere ved Underviisningen, samt ansaaes for at være stadfæstet ved nogle (urigtig forstaaede) Steder hos de Gamle, og hvad endelig η angaaer, ved Romernes derfor brugelige e. Selv paa Consonanternes græske Udtale gav man Slip, endog tvertimod Erasmus' es Forskrift, saa at tilsidst hver Nation udtalte Græken ligesom Latinen (efter sit Modersmaals Brug), hvilket naturligviis hverken Alt kan være rigtigt, eller overhovedet engang nogen af disse Udtaler have den Sandsynlighed for sig, som den, der hos den græsktalende Nation selv er fra de ældste Tider mundtlig forplanter fra Forældrene til Børnene gennem alle Generationer.

Denne saaledes forandrede Udtale kaldes efter dens Opfinder (der dog ingenlunde vilde have den brugt, men tvertimod tiltraadede at lære udtalens Eiendommelighed af indfødte Grækere) den Erasmiske, eller, formedelst Udtalen af η som e, Etacismen; hvorimod hiin ældre og Nationen egne Udtale, fordi den paa samme

*) Fuldstændigere udvikles disse Grunde i 3 Programmer "om de græske Lydelementer og deres Betegnelser" Kbh. 1829—1831, ligesom og de modsatte gjendrives i "Revision der Lehre v. d. Aussprache des Altgriechischen." Altona 1826 — samtlige af denne Grammatiks Forfatter.

Tid forsvaredes af den berømte Joh. Keuchlin, sædvanlig kaldes den Keuchlinske, eller, fordi *η* heri udtales som *i*, Itaciomen.

§. 6. Consonanternes Arter.

- * 21. Consonanterne inddeles efter deres Klang i
- a) de halvlydende (semivocales) eller forttonende, som ere deels de flydende (liquidæ) λ, μ, ν, ρ , deels Bogstavet σ^*) og dermed sammensatte ξ og ψ (23).
- b) de stumme (mutæ), der ei tone længere fort, nemlig Læbebogstaverne π, β, φ , og (med tilføiet s) ψ . Ganebogstaverne κ, γ, χ , og (med tilføiet s) ξ . Tungebogstaverne τ, δ, θ , og (istedetfor $\sigma\delta$) ζ . Læbebogstav er ogsaa af de flydende μ .

22. Num. For tydeligen at høre Forskjellen imellem Forttoning og Stumhed behøver man blot at udtale begge Slags Bogstaver efter en Vocal. Ex. $\alpha\lambda, \alpha\mu, \alpha\nu, \alpha\rho$, og derimod $\alpha\pi, \alpha\kappa, \alpha\tau$ v. s. v. Det græske Sprogs Velklang ligger saaledes for en stor Deel deri, at intet Ord endes paa et stumt Bogstav (97); (thi de to Smaaord $\delta\kappa$ og $\epsilon\kappa$ have altid efter sig et Ord, hvormed de saagodtsom lyde sammen).

* 23. Dobbelte Consonanter ere: ξ (for $\gamma s, \kappa s, \chi s$), ψ (for $\beta s, \pi s, \varphi s$), og ζ oprindelig $\sigma\delta$ (æol. δs). Ex. $\sigma\rho\lambda\zeta\omega$, dor. $\sigma\rho\lambda\sigma\delta\omega$. Ἀθήνας af Ἀθήνας-δε .

* 24. De ni stumme Bogstaver (21) inddeles ogsaa, efter som de udtales med ingen, med svag, eller med stærk Adspiration (Tilaanding 26), i

(Læbeb.) (Ganeb.) (Tungeb.)

de uadspirerede, bare, (tenues):	$\pi,$	$\kappa,$	$\tau.$
- svagt adspirerede, bløde, (mediæ):	$\beta,$	$\gamma,$	$\delta.$
- stærkt adspirerede, (adspiratæ):	$\varphi,$	$\chi,$	$\theta.$

*) σ adskiller sig fra de flydende derved, at det kan have en muta efter sig i Begyndelsen af samme Stavelse (saasom $\sigma\pi, \sigma\chi, \sigma\tau$), hvilket hine ei kunne.

Uf diſſe kan, efterſom det følgende Bogſtavs Adſpirationſgrad fordre (75), det ene forandres til det andet mere eller mindre adſpirerede af ſamme Organ. Ex. af Læbebogſtaverne π ved en ſvag Beaanding til det blødere β , ved ſtærk til φ ; omvendt φ ved Adſpirationens Tab til π .

25. Næſt efter Vocalernes Lyd maa man, for at læſe rigtigt, agte paa deres *προσώδια*, ſom beſtaaer i deres 1) Tilaanding, 2) Quantitet, og 3) Betoning (*τόνος*, *accentus*).

§. 7. Aandetegn (Spiritus).

* 26. Ikke blot de ſtumme Bogſtaver (24), men ogsaa enhver Vocal, ſom begynder et Ord, udtales enten med en ſtærkere Tilaanding af Bryſtet eller Læberne (*δασύνεται*), eller uden ſamme, blødt ud gennem det yderſte af diſſe (*ψιλοῦται*)*. Det Førſte kaldes den ſtærke Adſpiration (*spiritus asper*), ſom da betegnes med Tøddelen ' over Vocalen, og i Latinen udtrykkes ved *h*; det Sidſte den ſvage Adſpiration (*spiritus lenis*), ſom tilkjendegives ved den omvendte Tøddel ' , og i Latinen ſlet ikke ſkrives. Ex. *Ἦμος* *Homerus*, *ὥρα* *hora*. *Ὀρέστης* *Orestes*, *ὠδή* *ode*.

27. Men at *spiritus asper* dog ikke har været vort *h*, eller er bleven hørt ſaa Indeligt ſom dette, er ſandſynligt deraf, at den 1) hos de nuværende Grækere ikke udtales ſaaledes eller kjendeliggen adſkiller ſig fra *spiritus lenis*; 2) i den ældre æoliſke og ioniſke Skrift er ſjældnere og i Uncialſkriften ofte udeladt (54); og endelig 3) i det latiniſke Sprog (ligeſom i det deraf fremkomne franſke)

*) Saaledes forklare Grammatikerne denne forſkjellige Adſpiration. I Schol. til *Dionys. Thrax* i *Becker's Anecd. gr.* p. 692 fgg. hedder det om *Spir. asper* *ἐκ τοῦ θώρακος μετὰ πολλῆς τῆς ὀρμῆς ἐκπέμπεται*, og *ἀθρόον ἐκ βάρους χειλέων τὸ πνεῦμα ἐκφέρεται*. og om *Spir. lenis* *ἀκροῖς τοῖς χειλέσι τὸ πνεῦμα ἐκφέρεται*. Hiin ſtærke Tilaanding af det fulde Bryſt eller Læberne, er det vel altsaa, der gav et Slags *Eufon*, ſom lignede *o* (ſee her 28).

det med spir. asper lige gjælbende h ligeledes var stumt, hvilket sees af de dobbelte Skrivemaader haleyon og aleyon (ἀλκυών og ἀλκ.), haruspex og ar. hedera og edera, eller af det's Ombytning med v, som i hespera og vespera (33). *)

28. Snarere synes den stærke Adspiration at have været et Slags Labarticulation liig v (s. 35 og 1. Anm. til T), eller, ligesom i θ (thø), en Art Puffen eller Hvislen, hvilket sluttes af dens Ombytning med σ eller i Latinen med s i Ord som ὕς, σῦς, sus. ὑπό sub, ὑπέρ super, ὕλη sylvā, ἔρπω serpo, ἕξ sex, ἑπτὰ septem, εἶ (σφέ) se, οὐ sui, ἔδος sedes, ἡμι- semi-, ἄλς sal v. fl. samt Facedæmonernes ' for σ.

* 29. Begynder Ordet med en Diphthong, da staaer spiritus over sammes anden Vocal, fordi denne hører med til Begyndelseslyden. Ex. αὐτός, αἰρέω. Men lyde Vocalerne særskilt (18), da staaer den første Andetegnet, fordi den anden ei hører med til Begyndelsesstavelsen. Ex. αὐτή, αἰδιος, αἰέ.

* 30. Da en Spiritus kun har Sted over Begyndelsesvocalen, bortfalder den, hvor der i Sammensætning kommer et andet Ord for ved samme. Ex. ἵστημι παρίστημι, ἄγω προσάγω. Dog i Krasio (hvor to Vocaler ere sammentrufne, 120) beholdtes spir. lenis til Segn paa, at et nyt Ord begyndte med den sidste Vocal. Ex. τὰ αὐτὰ, ταῦτά. τὸ ἔπος, τοῦπος. Dg

* 31. hvor spir. asper i Sammensætning fik en tenuis (24) foran sig, forenedes den med samme, endog hvor ς kom imellem, saa at π', κ', τ' blev til φ, χ, θ. Ex. ἐπ-ἵστημι ἐφίστημι, κατ-ἄπερ κατάπερ, τέτρα-ἵππος τέθριππος, τὸ ἰμάτιον θοιμάτιον, πρὸ ὁδοῦ φροῦδος.

32. Et begyndende υ har altid spir. asper, undtagen undertiden i den æol. og ion. Dialekt. Ex. ὑπό, ὕς, ὑμῖν, ἰον. ὑμῖν. Overalt adspirere Jonerne sjældnere (27) og Kolerne ikke uden med Digamma (33).

*) s. fremdeles nyånsførte Scholiast, som tillige bemærker, at det er vanskeligt at bestemme, hvilken Spiritus der skal bruges.

* 33. Ogsaa Consonanten ρ har i Begyndelsen af Ord altid spir. asper og skrives derfor i Latinen rh. Gr. ῥήτωρ rhetor, Ῥόδος Rhodus. Men i Midten faaer af $\rho\rho$ det første svagt, det andet stærkt Mandetegn, i Lat. skrevet rrh. Gr. μύρρα myrrha, Πύρρος Pyrrhus, (thi Adspiration forekommer aldrig dobbelt, 78).

34. I den ældste Uncialskrift betegnes spir. lenis slet ikke, og spir. asper ved Figuren H. Men da denne siden blev gjældende for Vocalen Ita (8) betegnede man enten slet ikke Adspirationen (Gr. O, ΤΠΟ for ó, ὄπο), eller man deelte Figuren H saaledes, at den første Halvdeel F var det stærke, den sidste H det svage Mandetegn. Gr. ΗΕΚΑΤΟΝ ἑκατόν, ΑΨΥΧΗ ἀψυχή. Begge forvandle sig derpaa ved hurtigere og friere Skrivning til L og I eller, rundt skrevne, ' og '.

35. Et kun hos Æolerne skrevet, men dog ellers ofte udtalt, Mandetegn var F (Βαυ, βαῦ, φαῦ)*) sædvanlig kaldet Digamma (δίγαμμα), fordi dets Figur ligner et dobbelt Γ. Men i Udtalen har det uidentivt, (da det istedetfor det senere brugtes υ, ου, β, ' , og i Latinen v eller h) været et Slags Silaanding som υ, liig spir. asper (28). Gr. Φελήνη, Helena. Φεσπέρα, ἑσπέρα, βεσπέρα, hespera og vespera. ἴς (Fis), vis. ἦρ (Fḥr) ver. ἑσθής (Festḥs), vestis. — Ogsaa inde i Ordet synes det at have adskilt to Vocaler, som i Lat. v. Gr. ὄϊς (ōFis) ovis, ὠόν ovum, δῖος divus, ὑπὸ Δίος sub dio og divo, αἰών ævum, ναῦς navis, βόες boves. Saaledes og æol. αὐήρ, αὐώς for ἀήρ, ἄως. Hos Digterne har dets Udtale muligen og tjent til at forebygge Vocalsammenstød (hiatus, 99).

§. 8. Stavelseernes Quantitet.

* 36. Ved Quantitet, som ei maa forveksles med Tonesaldet, forstaaes Stavelseernes Længde eller Korthed i

*) Maaaske af αῦω (Φαῦω) aander, blæser, ligesom Consonanten υ, som siden brugtes istedetfor dette Digamma. Dionys. Hal. (Antiqu. 1, 20) kalder det "Diphthongen ου (ο: υ) skreven med eet Tegn" (s. 12).

Udtalen. Denne beroer egentlig paa Vocallydens Natur, da en Stavelse er Fort, naar dens Vocal er ϵ eller o ; — lang, naar Vocalen er η eller ω , eller en Diphthong, eller en af tvende sammentruffen Vocal; anceps eller ubestemt, dog hyppigst fort, naar Vocalen er α , i , v (7). Ex. βῆλῶς, ἠρῶς, ἄμυδις. αἰρεῖς, ἠυλοῦν. ἀργός af ἀεργός, ἐτίμα af ἐτίμαε.

37. Dog undtages Diphthongerne $αι$ og $οι$, der (da de ere Enkeltlyd 11), naar de ende Ordet, som oftest ere forte (hvad og Accenten viser, 39), dog ei i Optativ, og i Poesie kun naar der følger en Vocal. Ex. τίετᾶι, μουσαῖ, ἀνδρωποῖ. ὄκλι' ἔσαν, ποιήσαῖ imperat. ποιήσαῖ opt.

38. Imlertid er denne Stavelsequantitet ikke altid saa nøie bestemt eller i Udtalen bleven iagttaget, da den deels ikke altid kunde lade sig tydelig høre (s. Ex. af ω i Σωκράτης, af ϵ i ἔχω) deels Digterne ofte bruge

baade en Fort Vocal som lang, især i Arsis (o: Stemmens Opløstelse eller den første Stavelse af en Versfod. Ex. βε|λῶς ἔχῃ|πευκας. ἔπειδη II. ψ, 2.

og en lang Vocal eller Diphthong som fort, deels foran en anden Vocal (57) inden i et Ord, Ex. πῶ|ιω, δικᾶ|ιος, πρῶ|ην, του-τῶ|υι, og deels i Thesis (o: Stemmens Synkning eller de sidste Stavelser af en Versfod). Ex. πλᾶ|ρχη ἔ|πει, δὲ|χθᾶι ᾗ|ποινα, ἄμφῶ ὁ|μως, ἀλλᾶ βου|λεσθε.

39. Anm. Stavelsernes Quantitet kan man see deels af Scansionen o: et Verses Afdeling efter dets Fødder (58), og deels Endestavelsens af Ordets Accentuation, som ofte retter sig efter samme (s. 61, b), da deraf sees s. Ex. at α er langt i ὦρα, kort i μουσα; $αι$ fort i γίνομαι, μουσαι, og imp. ποιήσαι, langt i opt. ποιήσαι. Ligesaa ere alle circumflecterede Vocaler lange (52).

* 40. En anden Slags Længde, end den naturlige (36) faaer en Stavelse ved Positionen, d. e. naar der efter en fort Vocal følger tvende Consonanter eller en Dobbeltconsonant (23). Ex. ἑπτα, ἐπέρσε, ὄξυς, δὲ φρεσιν, τῶν δε.

41. Dog gjør et stumt Bogstav med et flydende [(21)] efter sig ikke nødvendig altid Position. Ex. ἠδὲ βροτοισιν.

42. Digterne (især de ældste) tillade sig ofte for Verstactens Skuld den Frihed, at forandre Quantiteten, i det de deels forlænge eller forkorte Vocalen, Gr. πολῆως til πολῆος, θεῶ til θεῖω. ἐτῆρος til ἐτῆρος. deels gjøre Position eller hæve den, ved at fordoble den følgende Consonant eller at bortkaste den ene af de fordoblede. Gr. for τῶσον τῶσσον, ἔνεπε ἔννεπε. for ἀμφίρρυτη ἀμφίρρυτη, Οδύσσευς Οδύσειος.

43. Efter Stavelsernes Quantitet ere alle græske Vers i Oldtiden byggede, uden Hensyn til Ordtonen. Saaledes byder i Odysf. 1, 1 Verstacten at læse: ὄσ μᾶλᾶ | πῶλλᾶ, og προλιέθρον ἔπερσε, uagtet Ordtonen er μάλα πῶλλᾶ og προλιέθρον ἔπερσε. og ligesaa i Latinen arma vī|rūmq̄e cā|nō Trōj|æ q̄ui etc. uagtet man udenfor denne Fact siger vīrum, cāno, Trōjæ. Ved Oplæsning af Vers maa alt: saa vist nok Quantiteten iagttages, men dog uden at gjøre Scansionen (Fodafdelingen) saa skarp, at Ordnes egentlige Zonesald derfor ganske opofres. I Prosa derimod og daglig Tale, hvor hiin Marsag til Quantitetens Jagttagelse bortfaldt, eller saa ofte et Ord nævnedes ene, var Ordtonen, som angives ved Accenterne, saa fremherskende (45), at Quantiteten derover ofte blev (ligesom endnu i Nygrækernes Tale) kun lidet eller slet ikke hørlig (s. 38). s. Gr. Kortheden af v og a eller Længden af ω og o i λίω, Σωκράτης, cano, ligesom der i Latinen heller ikke let høres Forskjel mellem de lange Endelser as, es, os, og de korte is, us, ys.

44. Senere hen tabte sig ogsaa i Poesien alt Hensyn til Quantiteten, og Versene byggedes tilsidst allene efter Ordtonen, hvilken Maade, som kaldtes λογοειδεια (Lighed med daglig Tale), nu er eneherkende hos Grækerne.

§. 9. Ordtonen og dens Betegning.

* 45. Forskjellig fra Længden, som endog flere Stavelser i et Ord kunne have, er Ordtonen eller Zonesaldet (accentus), som bestaaer i et vist Eftertryk eller en Opløstelse af

Stemmen, hvorved (ligesom i alle andre Sprog) een vis Stavelse af Ordet bliver fremhævet uden Hensyn til dens Længde eller Korthed *). Saaledes falder i Ordene *Σωκράτης*, *ἔδωκα*, Tonen paa den korte Vocal, uagtet Ordet har andre lange, ligesom i Dansken paa første Stavelse af Fortæle, ånmøder, Tillsøb, Medvider; derimod i *ἑταῖρος*, *νήπιος*, paa den lange Vocal, ligesom i vort Tæle, Løb, vīde. **) Denne Tone er en saa høistvæsentlig og karakteristisk Omstændighed ved hvert Ords Udtale, at det uden samme ikke engang kan forstaaes. Den maa derfor nøie iagttages og aldrig opofres for Quantiteten, idetmindste ikke i Prosa eller hvor Ordet skal udtales allene for sig; ligesom man heller ikke i Dansken maa sige en Fortæle, Medvider o. d. eller i Latinen *canó*, Italiám *fató*, etc.

46. *Ann.* Betoningen er ellers i Græsk en meget forskjellig fra den i Latinen, hvor den f. Ex. i penultima af Fleerstavelsesord altid falder paa en lang, aldrig paa en kort Stavelse, ligesom heller ikke paa Endestavelser, hvilket i Græsk ofte er anderledes. Ex. *Θεόδωρος*, Theodorus. *Δημοσθένης*, Demosthenes. *ποιητής*, poeta.

* 47. Da intet Ord (de faa *ἄτονα* undtagne) kan være bleven udtalt uden nogen saadan Ordtoner, er samme ligesaa gammel, som Ordet selv **), endstjønt Betegnelsen deraf

*) Bedst Oplysning om denne Materie giver Wagner: die Lehre von dem griech. Accent. Helmst. 1807. Sevnf. et Program om Accentens Væsen, Kbh. 1832 af denne Grammatiks Forfatter.

**) For Musikkundige kan dette tydeliggjøres ved Notetegnene. Ex. *Σωκράτης* ♩ ♩ ♩, *ἔδωκα* ♩ ♩ ♩, Fortæle ♩ ♩ ♩, Tillsøb ♩ ♩.

***) Accentuation (i udtale) omtales saaledes allerede af Plato (*Kratylos* 17, P. 262 Bipont.) og Aristoteles (*Soph. Elench.* 1, 3, 4, og *Poët.* 25). Andre Beviser s. hos Wagner S. 16 fgg. Og at den var den samme, som siden er bleven betegnet af Grammatikerne, s. sammest. S. 47 fgg.

ved visse smaae Tegn eller Accenter (50, 51, 52) er en senere Opfindelse, der først blev anvendt i Cursivskriften, som man mener, af Kristophanes fra Byzants, en Grammatiker i Alexandria, omtrent 200 Aar f. Chr. og ei før i det 7de Aarhundrede blev ret almindelig. *)

48. Hensigten med denne Opfindelse har uden tvivl været, at gjøre Ordnes skriftlige Betegning saa fuldkommen som muligt, samt give Børn og Fremmede en Veiledning til i Læsningen rigtigt at betone ethvert Ord. Og heraf er da og for os opstaaet den Nytte, at vi kunne betone Sprogets Ord saaledes, som de Gamle selv betoned dem, og derved give Udtalen ogsaa denne væsentlige Deel af dens Rigtighed og oprindelige Klang.

* 49. Disse Accenter eller Tonetegn — som altid staae over Stavelsens egentlig lydende Deel, Vocalen, og, naar det er en Diphthong, over dennes sidste Vocal (ligesom Spiritus, 29), — ere:

* 50. 1) Accentus acutus (τόνος ὀξύς), som skrives ´, og tilkjendegiver den skarpe eller forhøjede Tone, som kan falde paa alle slags Stavelser, baade korte og lange. Ex. ἄνθρωπος, ἄνθρώπου, λέγω.

* 51. 2) Accentus gravis (τόνος βαρύς) eller den synkende, lavere Tone, som er det Modsatte af Acuten, og derfor, naar Tonen paa Endestavelser ei bliver saa skarp, træder istedetfor samme (54), skrives omvendt ´, men ellers som uforuden, slet ikke, da det egentlig slet ingen Accent var, men kun Stemmens sædvanlige lavere Tone, som altsaa fandt Sted ved alle andre Stavelser, uden den ene, der var accentueret. Ex. τιμή for τιμή (54), men λέγω (ikke λέγῶ), ἄνθρωπος (ikke ἄνθρώπος).

*) Dog see Wagner S. 44 fgg.

* 52. 3) *Accentus circumflexus* (τ. περισπώμενος), som tilkjendegiver en noget længeretrukken *Acut* eller *Zone* forhøielse, saasom den kun falder paa lange *Vocaler* eller *Diphthonger*, skrives ~ (oprindelig ^ af ^, fordi den lange *Vocallyd* ansaaes som en *Sammentrækning* af to korte, med *Zone* paa den første, jvf. 58 og 63). Ex. ἀληθῆ (for -θεῖά ell. -θεῖ), καλοῦ (f. καλόο 152), σῶμα, αἶνος.

* 53. Fra *Enden* af *Ordet* kommer *Tonen* aldrig længer tilbage, end at *Acuten* kun falder paa een af de 3 sidste, *Circumflexen* kun paa een af de 2 sidste *Stavelser*. Deraf kaldes et *Ord*, naar det har

Acuten paa sin sidste *Stavelse*, ὀξύτονον. Ex. τιμή.

— — næstsidste *St.* παροξύτονον. Ex. λόγος.

— — 3die sidste *St.* προπαροξύτονον. Ex. ἄνθρωπος.

Circumfl. paa sidste *Stavelse* περισπώμενον. Ex. τιμῆ.

— — næstsidste προπερισπώμενον. Ex. μουσα.

Og da i de tre Slags *Ord*, som ei havde *Accenten* paa sidste *Stavelse*, den eller de efter den *accentuerede* følgende vare *lavttonende* (51) (ligesom i *Fæder*, *fæderlig*), kaldtes saadan *Ord* deraf ogsaa βαρύτονα. Ex. λόγος, ἄνθρωπος, μουσα, (altsaa λέγω et *verbum barytonon*).

Num. Hvor *Circumflexen* kommer paa 3die fra *Enden*, er det egentlig to *Ord*, det sidste et *Enklitikon* (66). Ex. οὔτινος for οὗ τινος.

* 54. Naar et *Oxytonon* ikke ender *Sætningen*, men staaer i saa nær *Forbindelse* med det følgende *Ord*, at dette udtales umiddelbar derefter, da vendes dets *Acut* paa *Endestavelsen* om til ^ og kaldes *accentus gravis* (51), formodentlig fordi *Stavelsens Zone* da ikke hævede sig saa høit, eller markeredes saa skarpt, som hvor *Meningen* dermed endtes. Ex. πατήρ (*Fader*), men πατήρ ἡμῶν (*vor F.*)

*Πηγασός ἦν ἵππος πτηνός, men ὁ ἵππος πτηνός ἐκαλεῖτο Πηγασός. *)*

* 55. Hvor ethvert Ord havde Tonen, maa (ligesom i alle andre Sprog) læres tilligemed Ordet selv, deels af Verikonet, deels af Analogien med lignende Tilfælde, og i Bøiningstilsældene af Paradigmerne i Grammatikken, hvor det og paa sine Steder vil vorde anført. Men det Almindeligste derom, og især hvad Accent der skal sættes, kan læres af de anførte og nu følgende Regler.

56. **Stamformens Tone** beholdes paa samme Stærelse i Bøiningsformerne, (saasom Nominativets i de andre Casus, Singularets i Plural, 1ste Person's i de andre Personer) forsaavidt de nu følgende Aarsager ikke foranledige dens Fløtning. Ex. λόγος, λόγου. θεός, θεοῦ, θεόν. λέγω, λέγεις, λέγομεν. πατήρ, πατέρες. ἄνθρωπος, ἄνθρωποι. τριήρης, τριήρης. ἀληθής, ἀληθής. Men i Sammensætning og Afledning bliver den gjerne ved Begyndelses-tillæg rykket tilbage, ved Endetillæg skudt frem. Ex. φίλος, ἄφίλος. κράτος, κρατερός.

57. Tillige forandre Orystona i Gen. og Dat. af 1ste og 2den Decl. — samt fleerstavelser Orystona af 3die, naar dertil føies en kort Casusendelse, og den betonedede Vocal forbliver lang, — Acuten til en Circumflex. Ex. τιμή, τιμῆς, τιμῆ, τιμῶν, τιμαῖς og τιμαῖσι. ὄδος, ὄδοῦ, ὄδῳ, ὄδῶν, ὄδοις og ὄδοισι. — ἀγών, ἀγῶνος, ἀγῶνα, ἀγῶνες.

58. **Ænstavelserord** have sædvanlig Acuten, ogsaa naar Vocalen er lang. Ex. φλόξ, μήν, χεῖρ, πούς. Dog paa en lang Vocal ogsaa ofte Circumflex, især naar Vocalen er sammentrucken af tvende (63). Ex. νῦν, μῦς, οὔν, ποῦ, παῖς, παιῖς, εἶς. τὸ φῶς (af φάος) et **Lys**, men ὁ φῶς, en **Mand**. νοῦς (af νόος).

*) Heraf følger, at de orystonerede Pronomina, Præpositioner og Conjunctioner, som i Talem have Mere efter sig, ifkun faae acc. gravis.

59. Men er **Konstavelsesordet** af 3die Decl. da acueres i **Gen.** og **Dat.** Casusændelsen, men circumflecteret i **Gen.** pl. paa **ων**. **Gr.** μήν, μηνός, μηνί, μηνί, μενῶν. μῦς, μύος. (Dog ikke i Participia, samt i Plur. af πᾶς og nogle faa Subst. **Gr.** θεῖς, θεῖντος. πᾶς, πάντες. παῖς, παῖδες, παίδων).

60. **Το:** og **Fleerstavelsesord** med **Tonen** paa sidste **Stavelse** have (ligesom **Enstavelsesord** 58) **Acuten**, (**Gr.** τιμή, βασιλεύς), undtagen i følgende Tilfælde, hvor **Endestavelsens** lange **Lyd** har **Circumflex**:

- 1) naar den er **sammentrukken** (65). **Gr.** ἀληθοῦς (af -θέος).
- 2) i **Adverbier** paa **ως** (af **ορντ.** Adj.), **η, οι, ου**. **Gr.** καλῶς af καλός. ἀλλαχῆ, ἀλλαχοῦ.
- 3) i **Gen.** og **Dativ** af **Ornt.** af 1 og 2 Decl. s. ovenf. 57.
- 4) i **Vocativ** af 3 Decl. paa **οι** og **ευ**. **Gr.** Λητοῖ, βασιλεῦ.

61. Men har **Endestavelsen** ikke selv **Tonen** (α: i **Barytona** 53), da bestemmer dens **Quantitet** **Accentueringen** af de foregaaende **Stavelser**, thi

a) er den **tonløse Vocal** i **ultima** lang, acueres altid **penultima**. **Gr.** ἀνθρώπου (af ἄνθρωπος), μούσης (af μουσα), ποιήσᾶς, σοφίαᾶ. Og ligeledes hvor **Endelsen** er **εω**, **εως**, **εων**, ogsaa med en **liquida** mellem **ε** og **ω**, fordi **ε** da **udtales** med **ω** i een **Stavelse**. **Gr.** εὔγεω, πόλεως, ἀνώγειων, φιλόγεως. Men

b) er den **tonløse Vocal** i **ultima** **kort**, da bliver den **betonede penultima**, hvis den er lang, **circumflecteret**. **Gr.** νόσος ion. νοῦσος, σῆμα, τεῖχος, Ἀθηναῖος. Men i **Fleerstavelsesord** som oftest den 3die fra **Enden** acueret. **Gr.** ἀνθρώπος, ἐποίησᾶς, σήματος, τείχεος. ἀπόλογος (af λόγος, 56). (Undtagelserne s. næste No.)

62. Dog acueres **penultima**, uagtet **Endestavelsens** **Korthed**,

- 1) i **endeel**, af **Nomina** og **Verba** sammensatte, **Adjectiva** paa **ος**, naar de have **activ Bemærkelse**; men **antepenultima**, naar **Bemærkelsen** er **passiv**. **Gr.** πρωτόκοπος første Gang

fødende, men πρωτότοκος førstefødt. ἀνδροφόνος mand: drabende. ὀφθαλμός, suulspisende.

- 2) i de andre Casus, hvor Nominativets Acut var beholdt paa en kort Vocal (36); thi paa en lang Vocal blev den Circumflex (37). Gr. πατήρ, πατέρος. Ἑλλάς, Ἑλλάδος.
- 3) i pers. part. pass. paa μένος. Gr. γεγραμμένος.
- 4) i verbale Adjectiver paa τέος. Gr. γραπτέος.
- 5) hvor Endelsen var enklitisk (66). Gr. ὡστε, καίπερ.
- 6) i Endelserne ὄθι, ὄθεν, ὄσε. Gr. ἀγρόθι, ἀγρόθεν.
- 7) i adskillige Subst. og Adj. saasom παρθένος, ὀστέον, ὀλίγος, ἀθρόος, ἀντίος, og diminutiva paa ἴσκος.

63. Efter Sammentrækningen af to Vocaler (110) forbliver Tonen hvor den forud var. Men havde den første af disse Vocaler forud en Acut, da fik den sammentrukne Stavelse Circumflex (52). Gr. φίλες φίλει, φιλέει φίλει. μουσῶν μουσῶν. Havde derimod den sidste Vocal Acuten, beholdtes samme. Gr. ἑσταῶς ἑσταῶς, εἰάν ἦν, δαίς δαίς. Ligeledes φιλεούσης φιλούσης, φιλούμενος φιλούμενος (efter 61 a og 53).

64. Num. Dog circumfleteres den sammentrukne Endelse af Adjectiver paa εος, skjøndt den ikke forud var betonet. Gr. χρύσεος χρυσοῦς.

65. Visse Smaaord (Artiklerne ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, Pron. οὐ κ., Præpos. ἐν, εἰς, ἐκ. Conj. εἰ, ὡς, samt Nægtelsen οὐ, οὐκ), have, ligesom den danske Artikel, ingen Betonning, og kaldes derfor ἄτονα eller (fordi de slutte sig tet til det følgende Ord) προκλιτικά. Dog kunne de faae Accent enten fra et følgende Enklitikon (67) eller naar der paa dem falder særdeles Eftertryk. Gr. οὐκ ἔστιν. πῶς γὰρ οὐ (ja hvorfor ikke?)

66. Andre Smaaord (Pron. τις, cas. obliqui af ἐγώ, σύ, οὐ, præs. ind. af εἰμί og φημί, undt. φής, og nogle ubestemte Partikler, 70) udtaltes saa tæt efter det foregaaende Ord, at de bleve ligesom Endelsen deraf, og kaldede derfor

deres Accent tilbage paa samme, hvorfor de kaldes ἐγκλιτικά (henbøielige).

67. Derved faaer da et foregaaende Proparoxyt. og Propesrisp. foruden sin egen Accent ogsaa Acut over sin Endestavelse. Gr. ἀνδρῶπος τις, σῶμά μου (læst ἀνδρῶπος τις, σῶμά μου). Rigeledes faaer derved et Atonon Acut (63), og af flere Enklitika det foregaaende stedse det følgende Acut. Gr. af εἰ: εἴ τις (si-quis). εἴ τις μοί φησι. — Men er det foregaaende Ord Paroxyt. Oxytonon eller Perispom. da faaer det ingen videre Accent fra Enklitikonet, end sin egen, men forvandles ved dets Tilhæng som til et Proparox. Parox. og Properisp. Gr. ἄνδρα μοι, ἀνὴρ τις, καλοῦ τινος (læst ἄνδρα μοι, ἀνὴρ τις, καλοῦ τινος (53 Anm.)), og i Drytona omdendes da ikke Acuten efter 54.

68. Adskillige oxytonerede Præpositioner trække, naar de komme bag efter deres Gjenstand, deres Tone nærmest hen til samme, og blive paroxytonerede (ἀναστροφή). Gr. περὶ οἶκον, οἶκον πέρι. I samme Tilfælde oxytoneres det ubetonedes ὡς. Gr. θεὸς ὡς.

69. Undertiden er et Ords Accentuation forskjellig i Dialekterne. Gr. μῶρος, att. μῶρος. γέλοιος, ion. γελοῖος. Især barytonere Aholerne, og derefter Latinerne, ofte, hvor de andre Græker oxytonerede. Gr. ἐγώ. vol. ἔγω, ego (46, jvf. 16).

70. Meget ofte gjør det forskjellige Tonefald den eneste kjendelige Forskjel imellem Ord, som ellers ere hinanden aldeles lige (som i vort Førfald og Forsfald), i hvilket Tilfælde Accentuationen da og er væsnerne til megen Nytte. Gr. βίος Liv, βίος Bue. νόμος Lov, νομός Græsgang. θεά Skuespil, θεά Gudinde. οἶκος Huse, οἶκοι hjemme. ἀλλά men, ἄλλα alia. ταῦτα hæc, ταῦτά eadem. ὁμῶς dog, ὁμῶς tillige. ὡς ligesom, ὡς saaledes. ἄρα (med fort ἄ) altsaa, ἄρα (med langt ἄ) mon? ἀρά Bøn. ἐμπορία (sem.) Søehandel, ἐμπορία (neut. pl.) Handelspladser. παρά κατέ, ἐπί Præpositioner, men πάρα, κάτα, ἐπί poet. for πάρεσι, κάτεσι, ἔπеси. See og 62, 1. Ligeledes

ubestemte	{	τις, τι, nogen, enclit.	—	spørgende	{	τίς, τί; hvo? hvad?
		που, et Steds.				πού; paa hvad Sted? hvor?
		ποτε, engang.				πότε; hvilken Gang? naar?
		πως, paa en Maade. —				πῶς; paa hvilken M. hvorledes?

§. 10. Om Interpunctionen.

* 71. I Græskken bruges Punctum og Komma som i Latinen og Dansken. Men til den næststørste Afdeling bruges, istedetfor vort Kolon eller Semikolon, et Punct ovenved Linien uden paafølgende stort Bogstav.

* 72. Tegnet (;) er ikke Semikolon, men Spørgsmaalstegn.

73. Da et Oxytonon beholder sin Neut, uden at forandre den til Gravis, hvor Sætningen er ude (s. 54), saa tjener ogsaa dette til Distinction imellem Sætninger, som ende med et Oxytonon. Ex. τυραννις χρημα σφαλερόν· (ell. σφαλερόν χρημα τυραννις)· πολλοὶ αὐτῆς ἐρασταί.

74. Nogle sammensatte Pronomina skjælnes fra ligelydende Partikler ved et mellemstaaende Komma eller blot et lidet Mellemrum (διαστολή). Ex. ὅ,τι ell. ὅ τι Neutr. af ὅστις, men ὅτι fordi, at. τότε ell. τό τε Pron., men τότε da, dengang.

Andet Capitel.

Om Bogstavforandring i Almindelighed.

§. 11. Consonantforandringer

a) af stumme Bogstaver.

* 75. Et Læbe- eller Ganebogstav (21, b) foran et Tungebogstav i samme Ord retter sig i Adspirationsgraden efter dette sidste, saa at det bliver tenuis, media, adspirata alt eftersom det følgende er det (24). Ex.

af γράφ-ω,	πλέκ-ω,	ἄγ-ω,	κρύβ-ω.
dannes γραπ-τέος,	πλεκ-τός,	ἄκ-τωρ,	κρύπ-τω.
— γράβ-δην,	πλέγ-δην,	ἄγ-δην,	κρύβ-δα.
— ἐγράφ-θην,	ἐπλέχ-θην,	ἄχ-θέν,	ἐκρύφ-θην.

Kun Πραρσ. ἐκ bliver uforandret. Ex. ἐκφέρω, ἐκδέω.

* 76. Ogsaa foran spir. asper (26) forvandles det foregaaende Ord's Endebogstav, naar dette er tenuis eller media, til sin adspirata; og forbindes Ordene til eet, da bortfalder Spiritus (31). Ex. ἐπ', ἐφ' ἡμῖν. οὐκ, οὐχ ὁ. νύκτ', νύχθ' ὄλην. ἀπ-αίρέω ἀφαιρέω. κατ-ἄπερ καθάπερ.

77. Dog blive de apostropherede δ' og γ' (af δέ og γε) foran spir. asper uforandrede, til Forskiel fra δ' og χ' (af τε og κε ell. και). — Ligeledes beholde Jonerne en tenuis foran spir. asper, ventelig fordi denne i deres udtale ikke hørtes (27). Ex. ἐπ' ὄσον. μετήμι (for μεδίμη af μετά og ἴμη).

* 78. Ingen Adspirat kan udtales dobbelt, hvorførenden første af dem taber Adspirationen og bliver tenuis. Saaledes haveS aldrig φφ, χχ, θθ, men πφ, κχ, τθ. Ex. Σαπφώ, Βάκχος, Ματθαῖος, og derfor ogsaa i Lat. Sappho, Bacchus, Matthæus. Af samme Aarsag skrives og ῥῥ (rrh. s. 33).

* 79. To Stavelses efter hinanden begynde sædvanlig ikke heller med en adspirata, men denne bliver i første Stavelse tenuis. Saaledes ikke θίδημι, περιλήκα, men τίδημι, περιλήκα. θριξ i Gen. τριχός. τρέχω for θρέχω. Ligeledes er spir. asper bortfalden i ἔχω for ἔχω. — Men forsvinder i Bøining den sidste Adspirat, og altsaa Aarsagen til Forandringsen ophører, da kommer den første Adspirat tilbage. Ex. θριξ igjen i Dat. pl. θριξί. τρέχω i Fut. θρέξω, og ἔχω, ἔξω.

80. Anm. 1. Dog beholdes Adspiraten tillige paa første Sted, naar den er karakteristisk for Ordet, saasom 1) uagtet der tilføies den passive Aoristendelse θην ic. eller Adverbendelserne θε og θεν, Ex. ἐχύθην af χύω (da ἐκύθην vilde være af χύω), παν-

ταχόθεν (af πανταχοῦ). og 2) ϕ og θ i adskillige Sammensætninger, Gr. ἀμφι-χέω, ἀνθο-φόρος.

81. Num. 2. Den anden Stavelses adspirata bliver tenuis, 1) i Imperativendelsen ρι, hvor den første maatte beholdes som mere væsentligt Bogstav i Verbet eller Moristformen (80). Gr. τιθετι (af τίθημι), τυφθητι (af ἐτύφθην). — 2) i de ioniske Forretter ἐνθεῦτεν, ἐνθαῦτα for ἐντεῦθεν, ἐνταῦθα.

82. Forved et μ i Afledsstavelsen forandres Læbebogstaver til μ. Gr. γράμμα (for γράμμα af γράφω). Ganebogstaver til γ. Gr. πλέγμα (af πλέκω). Men i nogle primitiva haveσ χ, saas. ἀρχμός.

Tungebogst. sædvanlig til σ. Gr. ἄσμα (af ἄδω), πέφρασμαι (af φράζω). Dog i primitiva samt ion. og dor. findes undertiden Tungebogstavet. Gr. ἴνθμός, ἀτμός. ἴδμεν, πέφραδμαι.

* 83.

Læbeb. π, β, φ, forenes med σ til ψ. Gr. βλέπω βλέψω. Ganeb. κ, γ, χ forenes med σ til ξ. Gr. λέγω, λέξω. Men Tungeb. τ, δ, θ, ζ, bortfalde ganske foran σ og κ. Gr. for ποδοί ποσί, σώματι σώμασι. af πλήθω-ω πλήσω, af ἀρπάζω-ω ἀρπάσω og ἤρπα-κα.

Kun Πραποσ. ξ κ forener i Sammensætning ikke sit κ med et følgende σ. Gr. ἐκ-σειώ (forstjell. fra ἐξ-είω).

84. I Πραποσ. κάτ (for κατά 124) forandres hos Digterne (ligesom uidentvøl i daglig Tale) τ ofte til Eiighed med den paa følgende Consonant, hvad enten Prapositionen er sammensat med det følgende Ord eller ikke. Gr. κάτ-βαλε κάββαλε, κάτ-μορος κάμμορος. κάτ δέ, κάδ δέ. κάτ κεφαλῆς, κάκ κεφ. ligesom Lat. ad i accedo, aliter, alioqvar &c.

b) af ν forved Consonanter.

* 85. Endebogstavet ν i Πραποσ. ἐν, σύν, πάλιν, samt nogle andre Ord, saasom ἀν (f. ἀνά 124), πᾶν, μέλαν, ἑκατόν, forvandles i Sammensætning forved Ganebog:

staver til γ (udtalt ng , 4 a). Ex. $\acute{\epsilon}\nu$, $\acute{\epsilon}\gamma$ -καλέω. $\acute{\sigma}\acute{\upsilon}\nu$, $\acute{\sigma}\gamma$ -χέω. $\acute{\epsilon}\kappa$ ατόγ-χειρ, $\acute{\pi}\acute{\alpha}\gamma$ -καλος, $\mu\epsilon\lambda$ αγ-χολία. Ligesaa $\acute{\pi}\acute{\epsilon}\phi$ αγκα for $\acute{\pi}\acute{\epsilon}\phi$ ανκα.

forved Læbebogstaver til μ (4 b). Ex. $\acute{\epsilon}\nu$, $\acute{\epsilon}\mu$ -βάλλω. $\acute{\sigma}\acute{\upsilon}\nu$, $\acute{\sigma}\acute{\upsilon}\mu\phi$ ημι. $\acute{\pi}\alpha\lambda\acute{\iota}\mu$ -ψηστος, $\acute{\epsilon}\kappa$ ατόμ-βη, $\acute{\alpha}\mu$ -βαίνω, liig Lat. imbuo, comprimō o. d. af in og con.

forved de tre andre liquidæ λ , μ , ρ , til Liighed med disse. Ex. $\acute{\sigma}\acute{\upsilon}\nu$, $\acute{\sigma}\upsilon\lambda$ -λέγω. $\acute{\epsilon}\nu$, $\acute{\epsilon}\mu$ -μελής. $\acute{\pi}\acute{\alpha}\lambda\iota\nu$, $\acute{\pi}\alpha\lambda\acute{\iota}\rho$ -ρός. $\acute{\alpha}\nu$, $\acute{\alpha}\lambda$ -λύεσκε, liig Lat. colloquor, immineo, irruo, af con og in. — Dog forandres $\acute{\epsilon}\nu$ ikke gjerne forved $\acute{\rho}$. Ex. $\acute{\epsilon}\nu\rho$ άπτω.

86. Forved σ bliver $\acute{\epsilon}\nu$ i Sammensætning uforandret. Men i $\acute{\sigma}\acute{\upsilon}\nu$ og som oftest $\acute{\pi}\acute{\alpha}\lambda\iota\nu$ forandres ν til σ , naar det følgende σ har Vocal efter sig; men bortkastes sædvanlig, naar σ har Consonant efter sig, altsaa og foran ζ ($\acute{\sigma}\zeta$). Ex. $\acute{\sigma}\acute{\upsilon}\sigma$ -σιτος, $\acute{\pi}\alpha\lambda\acute{\iota}\sigma$ -συτος. $\acute{\sigma}\upsilon$ -στέλλω, $\acute{\sigma}\acute{\upsilon}$ -ζυγος, $\acute{\pi}\alpha\lambda\acute{\iota}\nu$ -σρέπτος og $\acute{\pi}\alpha\lambda\acute{\iota}$ -σρ.

87. Neutrumsendelsen $\omicron\nu$, ligesom $\omicron\sigma$ (baade i Nom. og Gen.) bliver i Sammensætninger med et paafølgende Ord blot \omicron . Ex. af $\acute{\xi}\acute{\upsilon}\lambda\omicron\nu$ $\acute{\xi}\upsilon\lambda\omicron\kappa\omicron\phi\omicron\sigma$, $\kappa\alpha\kappa\omicron\nu$ $\kappa\alpha\kappa\omicron\kappa\omicron\phi\omicron\iota\omicron\sigma$ og $\kappa\alpha\kappa\omicron\epsilon\rho$ -γός, contr. $\kappa\alpha\kappa\omicron\upsilon\rho$ -γος. ligesom af $\acute{\phi}\epsilon\upsilon\delta\omicron\sigma$ $\acute{\phi}\epsilon\upsilon\delta\omicron\mu\alpha\rho\tau\upsilon\sigma$, af Gen. $\acute{\alpha}\nu\delta\rho\omicron\sigma$ $\acute{\alpha}\nu\delta\rho$ -φάγος.

* 88. Det oprindelige ν i et Ord bortfalder forved Endelsens σ . Ex. $\mu\acute{\eta}\nu$, ($\mu\eta\nu$ -σί) $\mu\eta\sigma\acute{\iota}$. $\mu\epsilon\acute{\iota}\zeta\omicron\nu$ -σι, $\mu\epsilon\acute{\iota}\zeta\omicron\sigma\iota$. $\theta\acute{\iota}\nu$ -ς, $\theta\acute{\iota}\varsigma$. (Sjelden, og kun i det ældre Sprog, forekommer $\nu\sigma$. Ex. $\acute{\pi}\acute{\epsilon}\phi$ ανσι, $\acute{\epsilon}\lambda\mu\iota\nu\sigma$, $\tau\acute{\iota}\rho\upsilon\nu\sigma$). — Men er tilligemed ν (ifølge 83) bortfaldet et Tungebogstav (δ , τ , θ), da forlænges den foregaaende Vocal ϵ til $\epsilon\iota$, \omicron til $\omicron\nu$, men α , ι , υ til langt α , ι , υ . Ex. $\tau\iota\theta\acute{\epsilon}\nu\tau\sigma$, $\tau\iota\theta\acute{\epsilon}\iota\varsigma$. $\sigma\acute{\pi}\acute{\epsilon}\nu\delta$ -σω, $\sigma\acute{\pi}\acute{\epsilon}\iota\sigma\omega$. $\acute{\pi}\acute{\epsilon}\nu\theta$ -σομαι, $\acute{\pi}\acute{\epsilon}\iota\sigma\omicron\mu\alpha\iota$. $\lambda\acute{\epsilon}\omicron\nu\tau$ -σι, $\lambda\acute{\epsilon}\omicron\nu\sigma\iota$. $\acute{\pi}\acute{\alpha}\nu\tau$ -σι, $\acute{\pi}\acute{\alpha}\nu\sigma\iota$. $\delta\epsilon\iota\kappa\acute{\nu}\nu\tau$ -σι, $\delta\epsilon\iota\kappa\acute{\nu}\nu\sigma\iota$. Sjeldnere for blot $\nu\sigma$, saas. $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\varsigma$ for $\acute{\epsilon}\nu\sigma$, $\kappa\tau\acute{\epsilon}\iota\varsigma$ for $\kappa\tau\acute{\epsilon}\nu\sigma$.

* 89. Naturligviis ophøre alle disse Forandringer af stumme Bogst. og ν saaoftest Naarsagen dertil ophører (jvf. 79). Ex. af $\acute{\epsilon}\nu$: $\acute{\epsilon}\mu$ -βάλλω, $\acute{\epsilon}\gamma$ -καλέω (85), men $\acute{\epsilon}\nu$ -έβαλλον, $\acute{\epsilon}\nu$ -εκά-

λεον (fordi der ei følger β eller κ). πᾶς (for πάντες 88) i Pl. πάντες.

e) i nogle andre Tilfælde.

90. En for haardt Sammenstødning af tre Conson. undgik man

1. i Passivendelserne σθε, σθαι, σθον efter en Consonant, ved at bortkaste σ. Ex. λελέχ-σθαι, λελέχθαι. (Vigel. ν i σύν 86).
2. i Passivendels. νται og ντο efter en Conson. ved en med Particip. omskrevne Form, eller ionisk ved α for ν. Ex. τέτυφνται, τετυμμένοι εισι, ion. τετύφονται.
3. i den syncoperede Dat. pl. af Nomina paa ηρ (167) ved at indstjyde α. Ex. πατήρ, πατ-ροί, πατράσι.

91. Imellem to Vocaler bortfaldt ν i Comparativer og nogle Nomina (193, 175); og σ i det ion. Futur. (382) samt 2 Personers pass. Endelser σαι og σο (344). Ex. μείζονα, μείζοα. βαλέσω. βαλέω. τίσαι, τίσαι.

92. Ogsaa ρ bortfaldt undertiden ved en blødere Udtale efter en Conson. inden i Ordet. Ex. αισχίων for αισχυίων af αισχυρός (232). Som. ποτι for προτι, sædvanl. πρός, og σκηπτ-ούχος af σκηπτρον.

93. ρ omsattes i det ældste Sprog undertiden med den fores-gaaende eller efterfølgende Vocal i samme Stavelse (μετάθεσις). Ex. έπραθον, homerisk έπραθον. καρδία, κραδία. κράτος, κάρτος. κίρκος, κρίκος. Vigel. λ i έκπαγλος for έκπλαγ. af εκπλήσω.

* 94. Et Begyndelses-ρ fordobles, naar det ved Sammen-sætning eller Augmentering fik en Fort Vocal tet forved sig. Ex. af ρέω: έρρέον, άρρήτος, αίμόρροος, έπιρρέω. (Dog ikke altid, Ex. προρέω, først senere προρρέω). Ligeledes fordobles λ i Verba paa λω. Ex. βάλλω.

95. Undertiden indstjødtes for Velklangs Skyld en Consonant efter en anden. Ex. άνρός, άνδρός (som hos os i Hendik, Hendrik). μεσημ-ρία, μεσημβρία. τέμω, τέμνω. τέκω, τίκτω.

96. § Dialekterne forekommer ofte een Consonant istedetfor en anden. Gr. ἤλαθον, dor. ἤνθον. ποῦ, πότε, ion. κοῦ, κότε. σύ, dor. τύ. δέχομαι, ion. δέκομαι, da Ionerne ofte bruge tenues for adspiratæ (77).

97. Ethvert græsk Ord endes enten med en Vocal eller med ν, ρ, σ (ξ og ψ). Alle andre Consonanter falde enten bort i Ordets Ende, eller faae, naar de ere stumme (24), et s efter sig. Gr. Gen. σώματ-ος i Nom. ikke σώματ, men σώμα. παιδ-ός, ὠπ-ός, ikke παιδ, ὦπ, men παῖς, ὦψ (83).

§. 12. Forandring ved Vocalerne.

* 98. Sammenstød af to Vocaler (hiatus) undgik man gjerne, deels ved Indskydelse af en Consonant imellem dem, deels ved Opslugning af den ene Vocal.

99. Dog ikke allevegne var saadan hiatus stødende for Dret. Gr. βία, αἰεί og αἰεῖ. καὶ οὐκ, τί ἔστιν. Og især i det ioniske Sprog findes ofte Vocalsammenstød, som ei taales i det attiske eller i den almindelige Græsk. Men selv disse undgik man ofte i Udtalen, deels ved at adskille Vocalerne ved en, skjont ikke skreven, Digamma eller B-Lyd (54), Gr. τὸν δὲ Πίδεν, ὄφις; og deels ved mundtlig at sammentrække de to skrevne Vocaler (συνίησις). Saaledes maa i Vers ofte σὲ χρεώ læses σῆ χρώ, σοο σοῦ eller σεῦ, θεός θεός (17), ἡμέας ἡμᾶς, Endelsen ἕως ὦς (61, a).

a) Vocaladskillelse.

* 100. Til Endelserne σι i dat. pl. og ε og ι i Verbernes 3die Person føies et ν (ἐφελκυστικόν kaldet), naar det næstfølgende Ord begynder med en Vocal. Gr. παῖσι(ν) εἶπε(ν) αὐτός. — Ligeledes til Ordene εἴκοσι, πέρυσι, νόσφι og κε.

101. Anm. Dog ikke blot til at forebygge hiatus, men som en sædvanlig Velklængsendelse bruges dette ν, 1) efter ε og ι i Enden af en Mening. Gr. οὕτως εἰν. 2) i visse Ord bestandsig, saasom i Pron. dat. pl. ἡμῖν, ὑμῖν, det gl. ἐγών for ἐγώ,

λέων og Navne som Πλάτων, Κικέρων, Lat. Ico, Plato, Cicero. — 3) hos Digterne i dat. pl. paa *σι*, for at gjøre Position med den næstfølgende Conson. (40, 42). Ex. πολέσι(ν) δὲ καὶ ἄλλοισι(ν) κακὸν ἔσται.

102. Ἄχρι, μέχρι, οὕτω, ἀτρέμα, οὐ, ἐκ forved Conson. derimod ἄχρισ, μέχρισ, οὕτως, ἀτρέμας, οὐκ, ἐξ forved Vocal. liig Lat. a og ab, c og ex. Dog findes ogsaa οὐ blot i Enden af en Mening, οὕτως foran en Conson. og ἄχρι, μέχρι attilf. foran Vocaler.

b) Vocalbortkastelse.

De Tilfælde, hvor Vocalen bortkastes, ere følgende:

* 103. a) Elision, naar i Sammensætning Præpositionernes Forste Endevocal *à, ì, ò*, bortfalder foran det andet Ords Begyndelsesvocal. Ex. ἀπὸ-ἄγω, ἀπάγω. παρά-εἶμι πάρειμι. ἀντι-ἔχω, ἀντέχω. — Dog skeer det ikke altid ved Præpp. paa *ì*, og aldrig ved *περὶ* og *πρό*, men dettes *ò* bliver ved Krasis med et følgende *ε* til *ου*. Ex. πρὸ-ἔθηκε, προῦθηκε (30).

* 104. b) Apostrophering, som bestaaer deri, at af endeel Ord paa *ε, ο*, fort *α* og *ι* (meest kun i Præpositioner og Partikler samt nogle desuagtet let kjendelige Flexionsendelser) opsluges Endevocalen, naar det næste Ord begynder med en Vocal, hvilket da betegnes med en Tøddel ('), kaldet ἡ ἀπόστροφος, paa den bortfaldne Vocals Plads. Ex. παρά, παρ' αὐτῶ. ἀντί, ἀνθ' ἐνός (76). εἰδέ, εἰδ' ἄν. — Dog ere Forfatterne heri ikke ganske overeensstemmende, og uidentviul har man ei altid skriftligen udtrykt den Apostrophe, som skeede i mundtlig Tale.

105. Num. 1. *περὶ* og *πρό* apostropheres aldrig, ligesom de ei heller elideres (105). Ligeledes heller ikke altid de andre Præpp. paa *ι*.

106. Num. 2. Hos Digterne apostropheres, ligesom vel og mundtlig i den hurtige Tale, ogsaa de Forste Diphthonger *αι* og

(sieldnere) οἰ (37), ja endog karakteristiske Flexionsendelser. Gr. βούλομ' ἐγώ (for βούλομαι), μ' for μοι. μέν' αὐτ' ἐπὶ σοῖσι (for μένε αὐτῖ).

107. Anm. 3. Naar den apostropherede Vocal havde Tonen, da bortfaldt denne i Præposf. og Partikler tillige, men i andre Ord droges den tilbage paa den foregaaende Stavelse. Gr. ἀπ' ἐμοῦ (f. ἀπό). Φήμ' ἐγώ (f. Φημί).

108. Anm. 4. Naar det første Ord endtes med lang Vocal, da apostropheredes undertiden det følgende Ords korte Begyndelsesvocal, (ἀφαιρέσις), men dog beholdt man i Skriften til Kjendelsemærke gjerne dens Spiritus og Accent. Gr. ᾧ γὰρ (for ἀγάρ), og hos Digterne μὴ ἄλλην (f. ἄλλην), ᾧσ' ἔστι (f. ἔστι), αἰ' ἔν (f. ἐν). Udentvivel har dette været hyppigt i mundtlig Tale, som endnu hos Grækerne.

109. Anm. 5. Undertiden blev det apostropherede Ord til eet med det følgende, (κράσις, s. 120). Gr. δι' ὃ (af διά), διό.

* 110. c) **Contraction** (Sammentrækning, συναίρεσις) fremkom, naar inde i eet Ord tvende Vocaler (som oftest Ordstammens sidste og Bøiningensendelsens første) stødte sammen, af hvilke da den ene fik en saadan Længde, at den ganske overtonede den anden, som da bortfaldt, (ligesom i Lat. cōāgo cōgo, déāgo dēgo, amāvērunt amārunt, novisse nōsse, eller i vor daglige Tale Andrēs, Matthiās, s̄a, for Andreas, Matthias, sagde). Ved denne Længde blev e i Udtalen til i (η, ει), og o ofte til u (ου), s. 1 og 8. **Contractionen** skeer paa følgende Maader:

* 111. α overtoner en paafølgende Α: Ε: Ι: Lyd, men overtones selv af Ο: Lyden. Dog beholdes i Orthographien det overtonede ι, for at tilkjendegive Etymologien, understrevet (9). Saaledes contraheres

αα til α. Gr. μνάα, μνᾶ (65). og αι til α. Gr. γήσαἰ, γήσα.
 αε — α. — τίμαε, τίμα. — αει — α. — τιμάει, τιμᾶ.
 αη — α. — τιμάητε, -μᾶτε. — αη — α. — τιμάη, τιμᾶ.

αο til ω. Γρ. ἐτίμαον, -μων. og αοι til ω (16). Γρ. τιμάοι, τιμῶ.
 αου — ω. — τιμάου, τιμῶ.
 αω — ω. — τιμάω, τιμῶ.

112. Men doriff faaer α ogfaa Dverhaand over et følgende ο. Γρ. Ποσειδάων, -δῶν, δοτ. δᾶν. Μενέλαος for Μενέλαος. — I nogle faa Verba contraheret̃ αε og αη til η (s. verba contracta) og i Inf. et ᾶν for ἄεν contr. af det gamle ἄεν (liig ὄεν 115).

* 113. ε overtones af enhver paafølgende lang Vocal eller Diphthong, faa at εη contraheret̃ til η, εη til η, εει til ει, εοι til οι, εου til ου, εω til ω. Γρ. Φιλέω, -λῶ, Φλέει, -λεῖ. Men isvrigt

εα til η. Γρ. ἀληθέα, -θῆ. Dog i Neutra af 2 Decl. samt efter en Vocal eller ρ, til ᾶ. Γρ. ὀστέα, ὀστᾶ. εὐφυνέα, -φυνᾶ. ἀργύρεα, -ρᾶ (64).

εαι til αι. Men i 2 Pers. pass. til η, att. skrevet ει. Γρ. βουλέαι, βούλη, att. βούλει.

εας til ας i Masc. af 1 Decl. og i personl. Pron. Γρ. βορέας, βορῆᾶς. ἡμέας, ἡμᾶς. Men ellers

εας og εες til εις. Γρ. ἀληθέας og -θῆες, -θῆῖς. ligesom

εε til ει. Γρ. φίλεε, φίλει. Men i Dual af Nomina til η. Γρ. τείχεε, τείχη. (184).

εῖ til ει. Γρ. ἀληθέῃ, ἀληθεῖ.

εο til ου. Γρ. τείχεος, -χους. ἰον. til ευ. Γρ. πλέονες, πλεῦνες. — Ved Contr. af εα, εας, εε, εες opstod faaledes S=Lyd (η ell. ει) s. 110.

* 114. ο overtoner enhver følgende Vocal, undtagen et ι, til hvis Lyd det gaaer over, skjont det dog i Orthographien for Etymologiens Skyld tillige beholdes. Isvrigt forlænges det i Contractionen enten til ου eller til ω, nemlig

οε, οο, οου til ου. Γρ. ἐδήλοε, ἐδήλου. αἰδόος, αἰδοῦς.

οη og οω til ω. Γρ. δηλόητε, -λῶτε. δηλόω, δηλῶ.

οα til ω. men οας til ους. Γρ. αἰδόα, αἰδῶ. βόας, βοῦς.

οῖ, οει, οη, οοι til οι. Γρ. δηλόει, og δηλόη, δηλοῖ.

115. Num. 1. Vel er i Nomina paa *όεις* og Infim. paa *όειν* Endelsen contraheret til *ούς* og *ούν*, men dette har sin Oprindelse af de ældre Endelser *όεντς* (183) og *όεν* uden *ι* (liig *αν* 112).

116. Num. 2. Talordene paa *-πλόος*, *-πλοῦς* contrahere Fem. *πλόη* til *πλή*, og Neutr. pl. *πλόα* til *πᾶ* (212).

* 117. *ι* og *υ* overtone undertiden et paafølgende *α*, *ε*, *ι*, som derfor efter dem bortfalder. Ex. *πόλιες* og *πόλιας*, *πόλις*. *ύς* og *ύας*, *ύς*. *τετίμην*, *τετίμην*. *λελυίμην*, *λελύμην*. *ίερος*, ion. *ίρος*. Dog forblive disse Vocaler som oftest særskilte. Ex. *βία*, *τρία*, *έπιε*, *έλυε* (99).

* 118. *η* og *ω* overtone de paafølgende *ε*, *ι*, *αι*, som derfor bortfalde, men *ι* underskrives (*υ*). Ex. *τιμήεις* *τιμής* (rigtigst uden *ι* subscr. da det er af *τιμήεντς*, jvf. *ούς* 113). *τιμήεντος*, *-μήεντος*. *λώϊστος* *λῶϊστος*. *τύπηαι*, *τύπη*.

* 119. Jævrigt ere de contraherede Former i det attiske og almindelige Sprog de meest brugelige, hvis oprindelige ucontraherede Form gjerne kun findes i den ioniske Dialekt. — Ofte er og Contractionen skeet mundtlig, skjøndt de to Vocaler skrives (Synizesis, s. 99).

* 120. d) Krasis (Blanding) bestaaer i, enten at det apostropherede Ord gjøres til Æt med det følgende (109). Ex. *τουτ' έστιν*, *τουτέστιν* (30). *καθ' άπερ*, *καθάπερ* (31). eller at to Ord bleve sammentrekne efter de sædvanlige Contractionelove, og det sidste da beholdt sin spir. lenis (30). Dette skeer gjerne naar det første Ord er Artiklen, pron. rel. *ός*, pron. pers. *έγώ*, Interj. *ώ* og Conj. *καί* (oprindelig *κα*, 16). Ex. *τά έμά*, *τάμά*. *τό έμόν*, *τούμόν*. *τό όνομα*, *τούνομα*. *τό αύτό*, *ταυτό*. *ό άνήρ*, *ώνήρ*, *ού ένεκα*, *ούνεκα*. *έγώ οίμαι*, *έγώμαι*. *ώ άναξ*, *ώναξ*. *καί έγώ*, *κάγώ*.

121. Num. 1. *καί* har i Krasis, da denne skeer af det oprindelige *κα*, kun *ι* subscr. naar det sidste Ord havde et *ι*. Ex. *καί έκει*, *κάκει*, men *καί έϊτα*, *κάττα*. og da *κα* var Aktonon (65), kun med det sidste Ordé Accent. Ex. *καί έν*, *κάν*, men *καί άν*, *κάν*.

122. Num. 2. Forved et α taber Artiklen i Krasid sin Endelyd. Gr. τὸ ἀληθές, τᾶληθές. τοῦ ἀνδρός, τανδρός. τὸ ἄτερον (ældre Form af ἕτερον) θάτερον (76). — Denes Plural οἱ gjør sin Krasid som Sing. ὁ med σ til ω , og faaer kun understrebet ι og Accent fra det sidste Ord (ligesom καὶ 121). Gr. οἱ ἄλλοι, ὄλλοι. οἱ αἰπόλοι, ῥίπόλοι.

* 123. Ogsaa uden at der er hiatus, blot ved Udtalens Hurtighed, fremkommer

e) Syncope, naar inde i et Ord en Fort Vocal forved en Consonant bliver opslugt. Gr. πατέρος, πατρός. ἔσεται, ἔσται. κεκάληκα, κέκληκα. οἶδασα, οἶσα (83). οἶομαι, οἶμαι.

124. f) Apocope, naar Endevocalen af ἄρα, ἀνὰ, παρὰ, κατὰ forved det følgende Ords Begyndelsesconsonant bortfalder. Dette skeer meest kun hos de ældste Digtere, ligesom ventelig i mundtlig Tale, hvad enten Ordet stod for sig eller i Sammensætning med et andet Ord. Gr. παρ Ζηνί, ἀν δὲ Θόας ἔστη. ἀνστάς, ἀμβαίνω, παρφέρομαι. (jvf. 83 og 84).

§. 13. De almindeligste Vocalforandringer i Dialekterne.

125. Den ioniske Dialect elsker meget

1) lange Vocaler. Saaledes forlænges ionisk

α til η . Gr. βία, ion. βίη.	ϵ til $\epsilon\iota$. Gr. ξένος, ξεῖνος.
$\alpha\iota$ — $\eta\iota$. — ταῖσι, τῆσι.	ϵ — η . — τοχέος, τοκῆος.
$\alpha\upsilon$ — $\eta\upsilon$. — ναῦς, νῆς.	$\epsilon\iota$ — $\eta\acute{\iota}$. — κλεῖς, κληῖς.
$\alpha\upsilon$ — $\omega\upsilon$. — θαῦμα, θωῦμα.	$ο$ — $ου$. — μόνος, μῆνος.

ου (contr. af εο) til ευ (17). Ogsaa adspireret ϵ sjældnere (27).

126. 2) Sammenstød af Vocaler, saa at disse deels ikke sammentrækkes (stjødnt det ofte kan være skeet mundtlig, 119). Gr. ἡμέας, ἐποίηον, τελεῖ. deels endog undertiden indsfydes et ϵ forved en lang Vocallyd, (hvilket synes at have været den ældre Form). Gr. ἑών, εἰούσα, contr. ὦν, οὔσα. βαλεῖν, Φυγεῖν, ion. βαλέειν, Φυγέειν.

127. I den doriske Dialekt bruges 1) saare hyppig α istedet for andre Vocaler, især for η , hvis Quantitet α da beholder. Gr. $\Phi\eta\mu\acute{\iota}$, det. $\Phi\alpha\mu\acute{\iota}$. $\pi\rho\acute{\omega}\tau\omicron\varsigma$, $\pi\rho\acute{\alpha}\tau\omicron\varsigma$. $\tau\acute{\omega}\nu$ $\text{Μουσ}\acute{\omega}\nu$, $\tau\acute{\alpha}\nu$ $\text{Μοισ}\acute{\alpha}\nu$ (contr. af $-\acute{\alpha}\omega\nu$ 112). — 2) istedetfor $\omicron\upsilon$, naar det er contr. af $\epsilon\omicron$ (17) $\epsilon\upsilon$, men ellers $\omicron\iota$. Gr. $\Phi\iota\lambda\acute{\epsilon}\omicron\nu\tau\alpha\iota$, $-\lambda\acute{\epsilon}\nu\tau\alpha\iota$, det. $-\lambda\epsilon\ddot{\upsilon}\nu\tau\alpha\iota$. $\text{Μο}\ddot{\upsilon}\sigma\alpha$, $\text{Μο}\ddot{\iota}\sigma\alpha$.

128. I det gammelioniske Digtersprog (hos Homer og Hesiod) udvides for Versemaalets Skyld

a) korte Vocallyd til lange ogsaa ved Position, ligesom de lange og omvendt forkortes (12).

b) lange Vocaler til to Stavelser ved Indskydelse af den samme eller en beslægtet Vocal, kort eller lang, foran eller bag efter, ligesom Verset fordrer. Gr. $\mu\nu\acute{\alpha}\sigma\theta\alpha\iota$, $\mu\nu\acute{\alpha}\alpha\sigma\theta\alpha\iota$. $\acute{\eta}\lambda\iota\omicron\varsigma$, $\acute{\eta}\acute{\epsilon}\lambda\iota\omicron\varsigma$ (27, 2). $\acute{\eta}\nu$, $\acute{\epsilon}\eta\nu$. $\Phi\acute{\omega}\varsigma$, $\Phi\acute{\omicron}\omega\varsigma$. $\acute{\eta}\beta\acute{\omega}\sigma\alpha$, $\acute{\eta}\beta\acute{\omega}\omega\sigma\alpha$. Dualendelsen $\omicron\iota\nu$, $\omicron\iota\iota\nu$ (υ : in, i:in).

c) Diphthonger til to Vocallyd ved Diæresis (18, 19), $\alpha\iota$ til $\alpha\acute{\iota}$, $\epsilon\upsilon$ til $\acute{\epsilon}\upsilon$, $\omicron\upsilon$ til $\acute{\omicron}\upsilon$, Gr. $\tau\omega\upsilon\tau\acute{\omicron}$, $\tau\omega\ddot{\upsilon}\tau\acute{\omicron}$.

Det Specieellere see ved hver Taledeel især.

Tredie Capitel.

Om Taledele, deres Former og Bøininger.

§. 14. Om Nomen, dets Kjøen, Tal og Bøining.

* 129. **Nomina** (substantiva og adjectiva) kunne, ligesom i Latinen, være et af de tre Kjøen: masculinum, femininum og neutrum, hvilke man kan tilkjendegive ved Artiklen $\acute{\omicron}$, $\acute{\eta}$ $\tau\acute{\omicron}$. Communia ere de, som kunne tænkes baade i Han- og Hunkjøn. Gr. $\text{Θε}\acute{\omicron}\varsigma$ baade Gud og Guds inde ($\acute{\omicron}$, $\acute{\eta}$). $\acute{\omicron}$ $\beta\omicron\upsilon\varsigma$ $\text{ὄψ}\epsilon$, $\acute{\eta}$ $\beta\omicron\upsilon\varsigma$ $\text{ὄψ}\epsilon$ Κοε . $\acute{\omicron}$ og $\acute{\eta}$ $\acute{\alpha}\lambda\eta\theta\acute{\eta}\varsigma$, sand. Men Epicoena ($\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}\kappa\omicron\iota\nu\alpha$) kaldes de Dyrenavne, som kun med eet grammatikalsk Kjøen tilkjendegive Arten i

begge sine naturlige Kjøen. Ex. ὁ λύκος (masc.) baade Ulv og Ulvinde. ἡ ἀλώπηξ (fem.) baade Hanz og Hanzkæb.

130. Nogle Substantiva faae ved forskjelligt Kjøen forskjellig Bemærkelse. Ex. ὁ ἵππος Hest, ἡ ἵππος Aytterie. ὁ ἄλς Salt, i Fem. poet. Saltvandet, Savet.

* 131. Af hvad Kjøen ethvert Substantiv er, maa læres tilligemed Ordet selv. Dog kan man dertil have nogen Veiledning deels af Ordets Endelse, hvorom s. ved hver Declination især; deels af dets Bemærkelse, da nemlig Personers Benævnelser følge det naturlige Kjøen, Maaneders og Floders Navne for det Meste ere masc. Træers, Byers og Landes for det Meste fem. derimod Frugten af Træet neutr. saas. τὸ σῦκον Figen, ἡ συκία Figen træ. Neutra ogsaa Bogstavers Navne og Infinitiver der staae som Subst. Ex. τὸ λαλεῖν, (det) at tale.

132. Dog appellative Personsnavne, som have Neutralendelse, og fornehmelig diminutiva, ere Neutra. Ex. τὸ τέκνον og τὸ τέκος, Barn. τὸ μειράκιον (dim. af μείραξ), adolescentulus, Knos. τὸ κοράσιον (af κόρη) som Tydsk das Mädchen. Men tvindelige nom. propria Feminina. Ex. ἡ Γλυκέριον.

* 133. Tallet, hvori en Gjenstand nævnes, kan være Een= To= eller Fleertallet (singularis, dualis, pluralis). Dog tilkjendegives Begrebet af Tvende ogsaa ofte ved Pluralform.

134. Anm. Oprindelig var Dualformen ikke altid bestemt adskilt fra Pluralen, som det homeriske ἄμμε og ὕμμε, der fleres steds staaer som Plur. altsaa urigtigen ansees for en enallage numeri.

* 135. Casus ere de af Latinen bekjendte fem, nominativus, genitivus, dativus, accusativus, vocativus. En særskilt Ablativform have Grækerne ikke, men udtrykke det Forhold, Latinerne derved tilkjendegive, enten ved Genitiv; eller Dativformen.

* 136. Declineringsmaaderne lade sig bekvemmest henføre under tre Hovedarter, som og have megen Liighed med de tre første latinske Declinationer. I de to første af dem (parisyllabicæ) ombyttes blot de andre Casusendelser med Nominativens, saa at Ordet ved Declinationen ei faaer flere Staveller. Ex. *λόγ-ος*, *λόγ-ου*. I den tredie derimod (imparisyllabica) heftes de til Nominativendelsen, hvorved Ordet faaer en Stavelse mere. Ex. *μήν*, *μην-ός*. Disse Casusendelser ere:

<i>Singul.</i>	i 1ste Decl.	i 2den Decl.	i 3die Declin.
Nom.	f. η, α. m. ης, ας.	ος, n. ου.	α, ι, υ, ω, ρ, σ, ξ, ψ (97).
Gen.	ης, ας.	ου.	tilheftet ος.
Dat.	η, α.	η, α.	ϝ — ι
Acc.	ην, αν.	ην, αν.	ον, ον — α (ν). n. som Nom.
Voc.	η, α.	η, α.	ε, ου meest som Nominat. (174).

Dualis.

N. A. V.	ᾱ.	ω.	—	ε.
G. D.	αιν.	οιν.	—	οιν.

Plural.

Nom.	ᾶι (57).	ῶι, n. ᾶ	—	ες, neutr. ᾶ.
Gen.	ῶν.	ων	—	ων.
Dat.	αις (αισι).	οις (οισι)	—	σι.
Acc.	ᾶς.	ους, n. ᾶ.	—	ᾶς, — ᾶ.
Voc.	ᾶι.	οι, — ᾶ.	—	ες, — ᾶ.

* 137. Perved kan nu strax mærkes Følgende:

i Singularis:

Nominativens Endelser ligne som oftest de latinske.

Dat. endes paa ι, i de to første Decl. underkrevet (9).

Acc. endes paa ν, istedetfor Lat. stummere m.

Dualis har kun tvende Endelser, den ene fælleds for Nom.

Acc. Voc. den anden for Gen. og Dat.

i Pluralis.

Nom. lig Lat. ae. — i, a. — es, a.

Gen. overalt paa ων, i 1ste Decl. ῶν (147).

Dat. oprindelig overalt paa σι, men hvoraf det spagthydende ι i 1ste og 2den Decl. bortfalddt.

Acc. egentlig overalt paa ας, i 2 Decl. ους contr. for οας.

Neutra, ligesom i Lat., Nom. Acc. Voc. eens, og i Plur. paa α.

§. 15. Artikelen.

* 138. Ubestemte Gjenstande staae, ligesom i Latinen, enten uden Artikel, Ex. *ἀνὴρ*, vir, en Mand; eller, hvis den ubestemte Tilstand udtrykkelig skal tilkjendegives, med Pron. *τις, τι* enclit. Ex. *ἀνὴρ τις*, (66, 67) homo quidam.

* 139. Bestemte Gjenstande derimod tilkjendegives ved den foranstaaende Artikel *ὁ, ἡ, τὸ* (det tydske der, die, das, vort æn, æt i Enden af Ordet). Ex. *ὁ ἀνὴρ Ἄνδρα* (den, hvorom Taleren er)*); hvilken Artikel endog bruges foran de nomina propria, som gjelde om en vis bestemt af dette Navn. Ex. *ὁ Φίλιππος*, (nemlig den bekjendte Philip, hvorom her er Tale).

* 140. Denne Artikel bestaaer, paa den uaccentue- rede adspirerede Nom. masc. og fem. nær, kun af det bestem- mende *τ* (ligesom Lat. t i talis, tantus, tot) med Casusendel- serne af 2den Decl. i Masc. og Neutr. og af 1ste i Fem. (Neutr. blot *τὸ*, ligesom de andre Pron. uden *ν*). Den decli- neres nemlig saaledes:

	Singularis.			Dualis.			Pluralis.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.	m.	f.	n.
Nom.	ὁ	ἡ	τὸ	τὼ	τὰ	τῶ	οἱ	αἱ	τὰ
Gen.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τοῖν	ταῖν	τοῖν	τῶν	τῶν	τῶν
Dat.	τῷ	τῇ	τῷ	som Genitiv			τοῖς	ταῖς	τοῖς
Acc.	τοὺς	τὰς	τὰ	som Nominativ			τοὺς	τὰς	τὰ

Nom. pl. *οἱ, αἱ*, i det ældste Sprog ogsaa *τοὶ, ταὶ*.

Om Artikelens Accentuation s. 65, 54, 58, 57.

* 141. I Vocativ bruges, ligesom i Dansken, ingen Artikel, men i dets Sted undertiden Interjectionen *ᾠ*.

*) Den gr. Artikel var egentlig et demonstrativt Pronomen, og bruges saaledes hos de ældste Skribenter (Homer og Hesiodus); men fordi Kundskaben om den er foreløbigen nød- vendig, anføres den her strax.

§. 16. Første Declination.

* 142. De Ord, som følge den 1ste Declination, ere deels Feminina paa η og α, deels Masculina paa ης og ας. Begge Arters Bøining er kun forskjellig i gen. sing.

Paradigmer.

Sing.	ή (Γερε)	ή (Μυσε)	ή (Βενετα)	ό (Βοργε)	ό (Βεστηρε)
Nom.	τιμ-ή	μούσ-α	φιλι-α	πολίτ-ης	ταμί-ας
Gen.	τιμ-ῆς	μούσ-ης	φιλι-ας	πολίτ-ου	ταμί-ου
Dat.	τιμ-ῆ	μούσ-η	φιλι-α	πολίτ-η	ταμί-α
Acc.	τιμ-ήν	μούσ-αν	φιλι-αν	πολίτ-ην	ταμί-αν
Voc.	τιμ-ή	μούσ-α	φιλι-α	πολίτ-α	ταμί-α

Dual.

N.A.V.	τιμ-ά	μούσ-α	φιλι-α	πολίτ-α	ταμί-α
G.D.	τιμ-αῖν	μούσ-αιν	φιλι-αιν	πολίτ-αιν	ταμί-αιν

Plur.

Nom.	τιμ-αί	μούσ-αι	φιλι-αι	πολίτ-αι	ταμί-αι
Gen.	τιμ-ῶν	μουσ-ῶν	φιλι-ῶν	πολιτ-ῶν	ταμι-ῶν
Dat.	τιμ-αῖς	μούσ-αις	φιλι-αις	πολίτ-αις	ταμί-αις
Acc.	τιμ-άς	μούσ-ας	φιλι-ας	πολίτ-ας	ταμί-ας
Voc.	τιμ-αί	μούσ-αι	φιλι-αι	πολίτ-αι	ταμί-αι

Exempler til Dvelfe.

νίκη.	ρίζα.	ἀλήθεια.	ληστής.	βορέας.
ἀρχή.	δόξα.	θεά.	ἄδης.	νεανίας.
συκῆ(ἐη)	θάλασσα.	μοῖρα.	Πέροσης.	Αινείας.

paa hvis Accentuation man kan øve sig efter 56, 57, 60, 61.

* 143. Ord, som endes paa reent α (10) eller ρα beholde dette α gennem alle Casus i Sing. Gr. Φιλία (142). ᾠρα, ᾠρας, ᾠρα. Ligeledes Masc. paa ας (dog jvf. 144). Men de paa ureent α (s. μουσα 142) forandre dette α i Gen. og Dat. sing. til η, undtagen nogle nom. propria, de doriske Former paa ᾶ, og de Ord, hvori ᾶ er contr. af ᾶα, altsaa oprindelig var reent. Gr. Λήδα, G. Λήδας. τιμή (dor. for τιμή 127), τιμᾶς. μνᾶ (af μνάα), μνᾶς.

* 144. **Masculina** paa $\eta\varsigma$ og $\alpha\varsigma$ ende deres Gen. **ſing.** paa ou (egentl. contr. af eo og ao , ſ. 150, da den masc. Gen. Endelse oprindelig, ligesom i 2den Decl., var o). **Gr.** ſ. 142. — Dog have adskillige, meest Egennavne, paa $\alpha\varsigma$, ogſaa Gen. ſing. paa \bar{a} (contr. paa dorisk Wiis af ao , 112). **Gr.** $\Upsilon\lambda\alpha\varsigma$, $\Upsilon\lambda\alpha$. Νουμᾶς ; Νουμᾶ .

* 145. **Vocativ ſing.** af masc. paa $\eta\varsigma$ og $\alpha\varsigma$ bortkaſter Endebogſtavet ς . **Gr.** $\acute{\alpha}\delta\eta\varsigma$ $\acute{\alpha}\delta\eta$, $\nu\epsilon\alpha\nu\iota\alpha\varsigma$ $-\nu\iota\alpha$, Perſonsnavnet Πέρσης , $-\varsigma\eta$, og Mandſnavne paa $-\iota\delta\eta\varsigma$ $-\iota\delta\eta$. Men dog have de fleſte paa $\eta\varsigma$ og alle paa $\tau\eta\varsigma$ **Voc.** paa **Fort** α . **Gr.** προφήτης προφήτᾶ (61, b), γεωμέτρης $-\mu\acute{\epsilon}\tau\rho\alpha$ (56), Folknavnet Πέρσης , $-\sigma\acute{\alpha}$. Dette hidrører uidentviſt fra Vocativens Liighed med Nominativen paa α , af hvilken man finder Levninger baade i det gamle Sprog hos Homer og i det (af det gammelæoliſke dannede) latinſke Sprog. **Gr.** $\nu\epsilon\phi\epsilon\lambda\eta\gamma\epsilon\rho\acute{\epsilon}\tau\alpha$, $\iota\kappa\acute{\rho}\omicron\tau\alpha$, $\epsilon\upsilon\rho\upsilon\omicron\pi\alpha$, $\rho\omicron\epsilon\iota\tau\alpha$, $\nu\alpha\upsilon\tau\alpha$, $\alpha\theta\lambda\eta\tau\alpha$, $\alpha\theta\lambda\eta\tau\eta\varsigma$, $\alpha\theta\lambda\eta\tau\eta\varsigma$ med den gamle Endelse $\tau\bar{\alpha}$ for $\tau\eta\varsigma$.

146. **Num.** Da $\eta\varsigma$ ogſaa er Endelse i 3die Decl. kan man mærke ſig, at efter 1ſte gaar alle Mandſnavne paa $\iota\delta\eta\varsigma$ og $\acute{\alpha}\delta\eta\varsigma$, ſamt de af Verber dannede Subſt. paa $\eta\varsigma$. **Gr.** Ἀτρείδης , Ἀλκιβιάδης , $\delta\acute{\omicron}\tau\eta\varsigma$ (en Giver, af $\delta\acute{\omicron}\omega$), βιβλιοπώλης (bibliopola, Boghandler, af πωλέω).

* 147. I Gen. plur. er Endelſen $\omega\nu$ næſten altid circumflecteret, ſaaſom den er contraheret af den gammelioniſke Endelse $\acute{\alpha}\omega\nu$ ell. $\acute{\epsilon}\omega\nu$ (63). **Gr.** $\mu\omicron\upsilon\sigma\alpha$, $\mu\omicron\upsilon\sigma\omega\bar{\nu}$; (af $\mu\epsilon\sigma\acute{\alpha}\omega\nu$). πολίτης , $-\tau\omega\bar{\nu}$ (af $-\tau\acute{\epsilon}\omega\nu$). (Undtagne ere Fem. af Adjectiva paa barytoneret os , hvilke gjøre deres Gen. liig med Masculinets, ſamt nogle ſaa Subſt. **Gr.** $\acute{\alpha}\lambda\lambda\omega\nu$, $\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\upsilon\theta\acute{\epsilon}\rho\omega\nu$. $\acute{\epsilon}\tau\eta\sigma\iota\omega\nu$).

148. **Quantiteten** af den fem. Endelſe α er meget forſkjellig; den kan ſom ofteſt kjendes af Accenten. Lang er den i alle Drytona og Paroxyt. (undtagen i $\mu\iota\alpha$), **Gr.** $\theta\epsilon\acute{\alpha}$, $\sigma\omicron\phi\acute{\iota}\alpha$. Kort i alle Proparox. og Properisp. (61, b), **Gr.** $\psi\acute{\alpha}\lambda\tau\rho\iota\alpha$, $\sigma\phi\alpha\iota\rho\alpha$. — Masc. Endelſen $\alpha\varsigma$ lang i alle Caſus. — Accuſ. $\alpha\nu$ har ſamme Quantitet, ſom Nominativ. — Dualens α er altid lang.

149. Contraherede blive i 1ste Decl. de faa Ord, som oprindeligt endtes paa $\acute{\alpha}\alpha$, contr. $\tilde{\alpha}$, og paa $\acute{\epsilon}\alpha$ ell. $\acute{\epsilon}\eta$, contr. $\tilde{\eta}$. Ex. Ἀθηνᾶα, -νᾶ. λεοντῆη, -τῆη. γῆα, γῆ. Eigeledes Masc. Θαλέης -λῆς, Ἑρμείας -μῆς, βορέας βορῆᾶς.

Dialekt-Ændelser.

150. Keent og langt α bliver ionisk som oftest til η , sjældnere naar det ureent og kort. Ex. σοφία, ion. σοφῆη, gen. -ίης. Se. men i acc. pl. uforandret $\alpha\varsigma$. — Omvendt η Dor. $\tilde{\alpha}$ (jvf. 143). Ex. τιμῆ Dor. τιμᾶ. — Nom. -της homerisk $\tau\tilde{\alpha}$ (meest med Accent paa samme Sted, som de paa $\tau\eta\varsigma$) s. 143.

Gen. masc. paa $\sigma\upsilon$, oprindeligt $\alpha\sigma$ (144) og $\epsilon\sigma$, ion. $\epsilon\omega$. Ex. Ἀτρείδης, -δαο Hom. Θάλης, gen. ion. Θάλῆω (61, a).

Gen. pl. oprind. $\acute{\alpha}\omega\upsilon$, ion. $\acute{\epsilon}\omega\upsilon$, contr. $\tilde{\omega}\nu$ Dor. $\tilde{\alpha}\nu$ (112).

Dat. pl. oprind. $\alpha\iota\sigma\iota$, jvf. $\alpha\iota\varsigma$ (137), ion. $\eta\sigma\iota$ og $\eta\varsigma$.

Gen. og Dat. fem. baade sing. og pl. har hos de gammel-ioniske Digtere Ændelsen $\eta\Phi\iota$, endog som i 2den Decl. $\sigma\Phi\iota\nu$. Ex. εὐνῆς, εὐνῆΦι, og βίη, βίηΦι Eigel. κλισίη, κλισίησΦι og -ηΦι i Dat. pl. samt ἔσχαρα, ἔσχάροΦιν. (Accenten efter 36).

Ændelserne $\alpha\alpha$, $\epsilon\alpha$, $\epsilon\eta$, $\epsilon\alpha\varsigma$, blive hos de gl. ion. Digtere ikke contraherede (som 149), men udvidede til $\acute{\alpha}\eta$, $\acute{\epsilon}\eta$, $\acute{\epsilon}\eta\alpha\varsigma$. Ex. Ἀθηνᾶα, -ναῖη, Πηνελόπεια, -πεια, Ἑρμείας, -μείας. Eigel. Adv. ἐξέης, contr. ἐξῆς, poet. ἐξείης.

§. 17. Anden Declination.

* 151. Efter 2den Decl. bories Masculina og Feminina paa $\sigma\varsigma$ samt Neutra paa $\sigma\upsilon$, (thi Neutra paa $\sigma\varsigma$ følge 3die Decl. ligesom Lat. corpus, -oris o. d.) Dernæst og de attiske Nomina paa $\omega\varsigma$ og $\omega\upsilon$ for $\sigma\varsigma$ og $\sigma\upsilon$ s. 156.

Paradigmer.

	ὁ (Ord)	ὁ (Folk)	ὁ (Menneske)	ἦ (Sci)	τὸ (Egen)
Nom.	λόγ-ος	δῆμ-ος	ἄνθρωπ-ος	ὄδ-ός	σῦκ-ον
Gen.	λόγ-ου	δῆμ-ου	ἄνθρώπ-ου	ὄδ-οῦ	σῦκ-ου
Dat.	λόγ-ῳ	δῆμ-ῳ	ἄνθρώπ-ῳ	ὄδ-ῳ	σῦκ-ῳ
Acc.	λόγ-ον	δῆμ-ον	ἄνθρωπ-ον	ὄδ-όν	σῦκ-ον
Voc.	λόγ-ε	δῆμ-ε	ἄνθρωπ-ε	ὄδ-ός	σῦκ-ον

Dual.

N.A.V.	λόγ-ω	δήμ-ω	ἀνθρώπ-ω	ὀδ-ώ	σύκ-ω
G. D.	λόγ-οιν	δήμ-οιν	ἀνθρώπ-οιν	ὀδ-οῖν	σύκ-οιν

Plur.

Nom.	λόγ-οι	δήμ-οι	ἀνθρώπ-οι	ὀδ-οί	σύκ-α
Gen.	λόγ-ων	δήμ-ων	ἀνθρώπ-ων	ὀδ-ῶν	σύκ-ων
Dat.	λόγ-οις	δήμ-οις	ἀνθρώπ-οις	ὀδ-οῖς	σύκ-οις
Acc.	λόγ-ους	δήμ-ους	ἀνθρώπ-ους	ὀδ-ούς	σύκ-α
Voc.	λόγ-οι	δήμ-οι	ἀνθρώπ-οι	ὀδ-οί	σύκ-α
Ex.	ὁ θεός. ἡ ψῆφος. ὁ ἄγγελος. ἡ νύσος. ἡ βῶλος ἡ κιβωτός.			ὁ υἱός.	βιβλίον, ἡ Φηγός. πρόβατον.

Accentuationen s. 56, 57, 61 a. b. jvf. 37.

* 152. Genitivendelsen i Sing. var egentlig (ligesom i Masc. af 1 Decl. 144) ο, der med det foregaaende ο contraheredes til ου, men poet. undvidedes dette ου til οιο (jvf. 150 Slutn.) Ex. (λόγο-ο), λόγου, hom. λόγοιο. (ὀδό-ο), ὀδοῦ, ὀδοῖο.

* 153. Vocativen endes ikke altid paa ε, men er ofte lig Nom. paa ος. Ex. ὀδός, ὦ φίλος og φίλε, og altid θεός liges. Lat. deus!

* 154. Contraction skeer saa ofte der forved Endels. ος og ον kommer ε eller ο (efter Tab. 115 og 114). Ex.

	Singular.		Plural.		Singular.		Plural.	
N.	νόος	νοῦς	νοί	νοῖ	ὀσέον	ὀσοῦν	ὀσέα	ὀσαῖ
G.	νόου	νοῦ	νόων	νοῶν	ὀσέου	ὀσοῦ	ὀσέων	ὀσῶν
D.	νόῳ	νοῖ	νόοις	νοῖς	ὀσέῳ	ὀσοῖ	ὀσέοις	ὀσοῖς
A.	νόον	νοῦν	νόους	νοῦς	ὀσέον	ὀσοῦν	ὀσέα	ὀσαῖ

Dualis

N.A. νόω νόῳ. ὀσέω ὀσῶ. G.D. νόοιν νοῖν. ὀσέοιν ὀσοῖν. Voc. forekommer ikke; men Virgilé Panthu (af Πάνθοε) viser, at den af οος maatte endes paa οε, ου. Dual. og Plur. fjeldne. Dual. paa ω acueret (imod 63).

Dialect-Endelser.

155. Gen. ου (οο), gl. ion. οιο s. 152. — Af Eggenavne paa ος gen. ion. εω. (liges. i Masc. af 1 Decl. 150). Ex. Κροίσος,

Κροίσεω. — ου Dor. ω, og Acc. ους Dor. ως, hos Digt. ogfaa for-
forttet os. Gr. τῶς λύκος.

Dual. οιν hos Hom. οἶν (128, b.) Gr. τοῖν ἡμιόνοιν.

Gen. pl. ων ion. έων, meest i nogle Pronom. Gr. τουτέων,
αυτέων.

Dat. pl. oprindelig og ion. (undertid. og hos Att.) οἰσι (157).

Endelsen φι gl. ion. i gen. og dat. sing. og pl. (som i 1ste
Decl. 150). Gr. θεῶν og θεοῖς, θεόφιν.

* 156. Et lidet Antal, meest ion. og attiske Ord samt
nogle Egennavnne have istedetfor os og on Endelserne ως og
ων (att. εως for αος, Gr. ναός att. νεός). Disse bøies efter
2den Decl., kun at de istedetfor Endelsens ο, ου og i Neutro
α beholde ω, og for οι ω (9). Gr.

	Sing. ο (Zempel) τὸ (Sal)		Dualis		Pluralis	
Nom.	νε-ός	ἀνώγε-ων	νεῶ	ἀνώγεω	νε-ῶί	ἀνώγε-ω
Gen.	νε-ῶ	ἀνώγε-ω	νεῶν	ἀνώγεων	νε-ῶν	ἀνώγε-ων
Dat.	νε-ῶ	ἀνώγε-ω	som Gen.		νε-ῶς	ἀνώγε-ως
Acc.	νε-ῶν	ἀνώγε-ων	som Nom.		νε-ός	ἀνώγε-ω
Voc.	νε-ός	ἀνώγε-ων	som Nom.		νε-ῶ	ἀνώγε-ω

Accent. s. 36, 37 (undt. at gen. sing. forbliver oxyton.), 61 a.

157. De sædvanligste af disse Ord ere: ὁ λεώς (att. for λαός)
Folk, hvoraf Μενέλεως o. fl. ὁ λαγώς Hare, ὁ ταώς Paaflugl,
ὁ κάλως Skibstav. ἡ ἄλως Tærsteplads. ἡ έως att. (Dor. αώς,
ion. ἠώς 3 Decl.) Morgenrøde. — Ligeledes Adji. εὔγεως, εων,
af god Jordbund (γέα), πλέως (att. f. πλέος) fuld, ἀγήρως hom.
f. ἀγήραος) som ikke aldes, ἱλεως (att. f. ἱλαος) munter, gunstig,
ἀνεως (att. og hom. f. ἄν-αος, ἄναυος) ikke malende, tavs. — En-
delig Mandnavne Τυνδάρεως, Βριάρεως Hom. Stedsnavne Ἄθως,
Κῶς, Κέως, Τέως, (hvilke sidste, saavelson nogle af de øvrige, og-
faa have acc. sing. paa ω, som Nomina paa ως af 3 Decl. 138).

158. Accent paa antepenult. har sin Grund i at εω kun er
een Stavelse (61, a.)

§. 18. Tredie Deelination.

* 159. Efter 3die Decl. flecteres ikke blot alle de Nomina, som have en anden Endelse, end de til 1ste og 2den Decl. hørende (s. 136); men endog de paa *ας* og *ης*, som ei ere Mandénavne (146), Gr. κακότης Ondskab, λαμπάς Fakkell; og Neutra paa *α* (det ion. η) og *ος*, samt paa *ον* af Adj. paa *ων*. Gr. τὸ τέκος Barn, τὸ σῶμα Legem, τὸ κάρη Hoved, τὸ μείζον det større.

* 160. Kjønnet lader sig kjende af Endelsen i følgende:

Masc. ere Subst. paa *εύς*, paa *ς* for *ντος* (gen. *-ντος*), og de fleste paa *ήρ*. Gr. ὁ τοκεύς Fader, ὁ ὀδοῦς, *-οντος* Land, ὁ ἀστήρ Stjerne.

Semin. ere Subst. paa *ω*, *άς* (gen. *άδος*), Egenskabsord paa *-της* (gen. *τητος*, lat. *-tas*, g. *tatis*), og de fleste paa *ις*. Gr. ἡ ἠχώ Echo, ἡ μυριάς Myriade, ἡ φιλότης Kjærlighed, ἡ πόλις Stad.

Neutra ere alle paa *α*, *η*, *ι*, *υ*, *ορ*, *ος* (gen. *εος*) samt de fleste paa *αρ* og *ας* (gen. *ατος*). Gr. 159, τὸ μέλι mel, ἄστυ Byen, ἥπαρ Lever, ἤτορ Hjerte, ἄλας Salt.

* 161. Paradigmer.

<i>Sing.</i>	ὁ (Maaned)	ἡ (Fakkell)	ὁ (Løve)	ὁ (Fader)	τὸ (Legem)
N.	μήν	λαμπάς(δς)	λέον	πατήρ	σῶμα
G.	μην-ός	λαμπάδ-ος	λέοντ-ος	πατρ-ός	σώματ-ος
D.	μην-ί	λαμπάδ-ι	λέοντ-ι	πατρ-ί	σώματ-ι
A.	μῆν-α	λαμπάδ-α	λέοντ-α	πατέρ-α	σῶμα
V.	μῆν	λαμπάς	λέον	πάτερ	σῶμα

Dual.

N.A.V.	μῆν-ε	λαμπάδ-ε	λέοντ-ε	πατέρ-ε	σώματ-ε
G.D.	μην-οῖν	λαμπάδοιν	λέοντ-οιν	πατέρ-οιν	σώμάτοιν

Plur.

N.	μῆν-ες	λαμπάδ-ες	λέοντ-ες	πατέρ-ες	σώματ-α
G.	μῆν-ῶν	λαμπάδ-ων	λέοντ-ων	πατέρ-ων	σωμάτ-ων
D.	μῆ-σί(88)	λαμπά-σι	λέον-σι	πατρ-άσι(90)	σώμα-σι
A.	μῆν-ας	λαμπάδ-ας	λέοντ-ας	πατέρ-ας	σώματ-α
V.	μῆν-ες	λαμπάδ-ες	λέοντ-ες	πατέρ-ες	σώματ-α

Om Accentuationen s. 56, 57, 59 og 55.

* 162. Casus i den 3die Decl. dannes ved at føie Endelserne *ος, ι* o. s. v. til Ordstammen, som vel undertiden findes ligefrem i Nominativen (Ex. i μῆν), men dog som oftest der havde en mere fuldtonende eller velklingende Endelse, end der foran Casusendelserne brugtes. Ex. Stammen *κι*, gen. *κιός*, nom. *κί-ς*. St. *κόρακ*, *κόραξ* (97). gen. *λέοντ-ος* nom. *λέων*. gen. *ἔπ-εος* nom. *ἔπ-ος*. g. *τοκ-έος* n. *τοκ-εύς*. For altsaa nu af Nominativen, hvori Ordet sædvanlig for sig nævnes, at danne de øvrige Casus, maa man mærke Følgende:

* 163. Nominativendelsen *ς* (ogsaa naar den indbefattes i *ξ* eller *ψ*) er blot en Velklangsendelse (97) som ei hører med til Ordstammen, hvorfor den bortfalder forved Casusendelserne. Ex. *κίς* *κιός*, *ἄλς* *άλός*, *σάρξ* (*κς*) *σαρκός*, *λαίλαψ* (*πς*) *λαίλαπ-ος*. (Undt. den gl. hom. Gen. *δέμιστος* af *δέμις*). — Og var forved Nom. Endelsen *ς* bortfaldet et Tungebogstav (83) eller et *ν* (88), da kommer dette tilbage i de andre Casus, hvor intet *ς* paafulgte (89). Ex. *παῖς* (for *παίδς*) *παιδός*. *πᾶς* (for *πάντς*) *παντός*. *όδούς* (for *όδόντς*) *όδόντος*. *θεῖς* (for *θέντς*) *θέντος*.

* 164. Num. Ligesom *ς*, bortfalder sædvanlig og *ρ* (92) af Endelsen *αρ* foran *τ* i Casusendelserne (165). Ex. *τὸ ἦπαρ*, gen. *ἦπα-τος*. Ligesaa *τὸ ἄλειφαρ*, *δέλεαρ*, *στιάρ*, *φρέαρ* og de hom. *εἶδαρ*, *ὄνειαρ*, *ἦμαρ* pl. *ἦματα*. (Men *ἡ δάμαρ* g. *δάμαρτος*).

* 165. Substantiva paa *α*, samt endeel paa *ι*, *αρ* (164), *ν* og *σ* (163) have forved Casusendelserne et *τ*, hvad enten

nu dette hører til Ordstammen eller er indskudt for Belyd's Skyld, (som i Lat. a ātis, as ātis). Gr. σώμα σώματος, μέλι μέλιτος, λέων λέοντος, Ξενοφῶν -φῶντος.

* 166. Nomina paa ην, ηρ, ης, og ων, ωρ, ως, ω for= Forte som oftest i de andre Casus Nominativendelsens lange Vocal η til ε, og ω til ο. Gr. φρήν φρενός, ἀήρ ἀέρος, ἀληθής -θείος, og ligesaa ἀλώπηξ -πεκος. δαίμων -μονος, λέων λέοντος, ῥήτωρ -ορος. ως og ω s. 188. Sigel. χεῖρ i Dat. pl. χερσί, og ion. i alle Casus ε. — Dog i visse Slags Ord skeer denne Forkortelse ikke, saasom i Egenstabsord paa της gen. τητος, i adskillige nom. propria, saas. Ἀπόλλων, Μαργαράν, samt i endeel andre især eenstavelses Ord, som maae læres af Lexikonnet.

* 167. Anm. Deuden synkoperes (125) i visse Subst. paa της (neml. πατήρ, μήτηρ, Δημήτηρ, θυγάτηρ og γαστήρ) dette forkortede ε i Gen. og Dat. sing., samt i Dat. pl., hvor tillige efter ρ indskydes α (90). Gr. πατήρ, πατέρος og πατέρι (Hom.) πατρός, πατρί, (πατ-ρσί) πατράσι. Ligesaa synkoperes endog i alle Casus ἀνής (hos Digterne ogsaa Δημήτηρ og θυγάτηρ) men saaledes at ἀνής istedetfor ε faaer et indskudt δ (95) ἀνδρός, ἀνδρί, ἀνδρα. pl. ἄνδρες, ἀνδρῶν, ἀνδράσι. Hos Homer findes ofte den oprindelige Form πατέρες, ἄνδρες o. d. — Paroxyt. μήτηρ og θυγάτηρ accentueres i de andre Casus ligesom Dryt. πατήρ (59), men Δημήτηρ paa 3die fra Enden, Δήμητρος &c.

* 168. Subst. paa ος (neutr.) εὐς og endeel paa ις, υς, ν, bortkaste Nominativendelsen og faae da et ε foran Casus: endelserne, samt de fire sidste i Gen. istedetfor εος att. Endelsen εως. Gr. τεῖχος, τεῖχ-εος contr. τείχους. τοκεύς, τοκ-έως, πόλις πόλ-εως, πῆχυς πῆχ-εως, ἄστν ἄστ-εος, att. ἄς-εως. (Accent. s. 36, 57 og 61, a.)

169. I nogle Ord ere de øvrige Casus saa afvigende fra Nom. at man til dem maa antage enten en anden Stamme eller dog en anderledes endende Nominativ. Saadanne ere: Ζεύς Zeus, gen. Διός (af Δίς) og poet. Ζηνός (af Ζήν). γυνή Kvinde, — γυναικός (af γύναϊξ 165). Voc. γύναϊ (97).

γάλα Mælk,	gen. γάλακτος (af γάλαξ 165, lat. lac 97).
πούς Fod,	— ποδός (af πόδς 85, o forlænget som i 38).
οὐς Øre,	— ὠτός (af det dor. ὠς), ion. ὕας, ὕατος Hom.
γόνυ Knæ,	— γόνατος (af γόνας), ion. γύνατος og γῆνος.
δόρυ Stang,	— δόρατος (af δόρας), ion. δήρατος og δῆρος.
ὔδωρ Vand,	— ὕδατος (af ὕδας eller ὕδαρ, 165, 164).
κύων Hund,	— κυνός (synkop. f. κύονος eller af κύν, 69).

* 170. Omvendt kan man nu af de andre Casus finde Nominativformen ved at bortkaste Casusendelsen og lade de Forandringer fare, som fulgte af denne. Ex. παιδ-ός Nom. παι-ς (163), σώματ-ος σώμα (165), φρεν-ός φρήν (166). Herved ledes man til at kunne finde Ordet i Lexikon'et, hvorefter det er bedst altid at lære Gen. tilligemed Nominativen.

* 171. *Accus. sing. m. og f. af Nomina paa is, vs, ous, avs, faaer*, ligesom i de to første Declinationer, Endelsen *v* i følgende to Tilfælde:

a) Have de i gen. reent os (ios, vos, oos, aos) eller att. eos, da endes acc. ikke paa ia, va, oa, aa, men paa iv, vv, ovv, avv. Ex. πόλις, g. ion. πόλιος, acc. πόλιν. βότρως, -vos, -vv. βοῦς, βοός, βοῦν (dog poet. ogsaa βόα), ναῦς, g. dor. ναός att. νεώς, ναῦν (men ion. af νηῦς νῆα, og ligel. af -us ion. undertiden -ea, Ex. εὐρύς, εὐρέα Hom.) Ogsaa λάας, c. λᾶς, g. λᾶος, a. λάαν, λᾶν.

* 172. b) Have de i gen. ureent os (dos, tos, θos), da faae Drytona i acc. blot a, men Barytona (53) baade a og (især att.) v. Ex. ἔρις, -ιδος, ἔριδα og ἔριν. χάρις, -ιτος, -ιτα og -iv. ὄρνις, -ιθος og ὄρνεως, -θα og ὄρνιν. κόρυς, -υθος, -υθα og -vv. Tilgeledest εὐελπίς og πολύπους, hvorimod Stamordene ἐλπίς og ποῦς med Zonen paa ultima kun have ἐλπίδα og πόδα. Ogsaa κλείς, -ειδός, sjønt oryt. har baade κλείν og κλεῖδα, og pl. saavel κλείς (ion. κληίς) som κλεῖδες og κλεῖδας.

173. Anm. Noogle paa ων tabe af Acc. paa ωνα og ονα dets v (91), hvorefter da ωα og οα contraheres til ω (ligesom 195). Ex. Ἀπόλλων, -ωνα, ω. κυκεών, -κεῶνα, -κεῶ. ἄλων, ἄλωνα, ἄλω. εἰκῶ, -όνα, poet. εἰκῶ, plur. όνας, εἰκούς (jvf. 196).

* 174. *Vocativus sing.* er i Reglen liig *Nominativus* tiven. Dog a) forforktes Endelsens η og ω hvor det skeer i de andre Casus (166) (samt i $\sigma\omega\tau\acute{\eta}\varsigma$, $\Pi\omicron\sigma\epsilon\iota\delta\omega\acute{\nu}$ og $\text{'}\text{A}\rho\omicron\lambda\lambda\omega\upsilon\upsilon$, sjeent samme ellers beholde η og ω) og tillige trækkes gjerne *Accens* ten en Stavelse tilbage, undtagen i *Adjectiva* paa $\acute{\eta}\varsigma$. Ex. $\text{P}\alpha\tau\acute{\eta}\rho$ voc. $\text{P}\acute{\alpha}\tau\epsilon\rho$. $\text{M}\acute{\eta}\tau\eta\rho$ (61 a) $\text{M}\eta\tau\epsilon\rho$ (61 b). $\text{Th}\gamma\acute{\alpha}\tau\eta\rho$ $\text{Th}\gamma\acute{\alpha}\tau\epsilon\rho$. $\text{D}\alpha\acute{\iota}\mu\omicron\nu$ $\text{D}\alpha\acute{\iota}\mu\omicron\nu$. $\text{P}\acute{\omicron}\sigma\epsilon\iota\delta\omicron\nu$ endog $\text{P}\rho\omicron\pi\alpha\rho\omicron\nu$. $\text{S}\omega\kappa\rho\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$ $\text{S}\acute{\omega}\kappa\rho\alpha\tau\epsilon\varsigma$, men *Adj.* $\alpha\lambda\eta\theta\acute{\eta}\varsigma$, $-\theta\acute{\epsilon}\varsigma$.

* 175. b) bortkastes ς af *Ord* paa $\acute{\epsilon}\upsilon\varsigma$, ofte og af *Barytona* paa $\iota\varsigma$, $\upsilon\varsigma$, samt af $\text{P}\alpha\acute{\iota}\varsigma$, $\text{G}\rho\alpha\upsilon\varsigma$, $\text{B}\omicron\upsilon\varsigma$. Ex. $\text{B}\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\epsilon}\upsilon\varsigma$ $-\lambda\acute{\epsilon}\upsilon$, $\text{P}\omicron\lambda\iota\varsigma$ $\text{P}\acute{\omicron}\lambda\iota$, $\text{B}\acute{\omicron}\tau\rho\upsilon\varsigma$ $-v$, $\text{P}\alpha\acute{\iota}\varsigma$ $\text{P}\alpha\acute{\iota}$. Ligesaa af *Ord* paa $\acute{\alpha}\varsigma$ og $\epsilon\iota\varsigma$ for $-\upsilon\varsigma$ ell. $-\upsilon\tau\varsigma$, hvor da υ kommer tilbage (163). Ex. $\text{M}\acute{\epsilon}\lambda\alpha\varsigma$ ($\upsilon\varsigma$), $\text{M}\acute{\epsilon}\lambda\alpha\nu$. $\text{X}\alpha\rho\acute{\iota}\epsilon\iota\varsigma$ ($\upsilon\tau\varsigma$), $\text{X}\alpha\rho\acute{\iota}\epsilon\nu$. $\text{A}\acute{\iota}\alpha\varsigma$ $\text{A}\acute{\iota}\alpha\nu$. Dog beholde nogle n. propria blot langt α . Ex. $\text{'}\text{A}\tau\lambda\alpha\varsigma$ ($\upsilon\tau\varsigma$), $\text{'}\text{A}\tau\lambda\acute{\alpha}$. Dgsaa ξ bortfalder af $\text{G}\upsilon\gamma\upsilon\alpha\acute{\iota}\varsigma$ (169) og af $\acute{\alpha}\nu\alpha\acute{\xi}$ (om en Gud).

* 176. c) bliver Endelsen $\omega\varsigma$ og ω i *Voc.* $\omicron\iota$. s. nedenfor 188.

* 177. *Dativus plur.* danner man bekvemmost af *Dat. sing.* ved at forandre Endelsen ι til $\omicron\iota$, og, hvis der da foran σ kommer et υ eller *Tungebogstav*, iagttage No. 88 og 83. Ex. $\acute{\epsilon}\rho\omicron\varsigma$ $\acute{\epsilon}\rho\epsilon\text{-}\acute{\iota}$ $\acute{\epsilon}\rho\epsilon\text{-}\omicron\iota$. $\text{M}\eta\upsilon$ $\text{M}\eta\nu\text{-}\acute{\iota}$ $\text{M}\eta\text{-}\omicron\iota$. $\text{G}\acute{\epsilon}\rho\omega\nu$ $\text{G}\acute{\epsilon}\rho\omicron\nu\tau\iota$ $\text{G}\acute{\epsilon}\rho\omicron\nu\text{-}\omicron\iota$. $\text{'}\text{U}\delta\omega\rho$ $\text{'}\text{U}\delta\alpha\tau\iota$ $\text{'}\text{U}\delta\alpha\text{-}\omicron\iota$. $\text{t}\upsilon\phi\theta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ $-\theta\acute{\epsilon}\nu\tau\iota$ $-\theta\epsilon\acute{\iota}\omicron\iota$. Dog i *paroxyt.* *Adjectiver* paa $\epsilon\iota\varsigma$ uden at forlænge ϵ til $\epsilon\iota$. Ex. $\text{F}\omega\nu\acute{\eta}\epsilon\iota\varsigma$ $-\acute{\eta}\epsilon\nu\tau\iota$ $\text{F}\omega\nu\acute{\eta}\epsilon\text{-}\omicron\iota$.

* 178. Men i *Ord* paa $\acute{\epsilon}\upsilon\varsigma$, $\acute{\alpha}\upsilon\varsigma$, $\omicron\upsilon\varsigma$ beholdes *Nominativus* endelsens *Diphthong* foran $\omicron\iota$, saa at *dat. pl.* blot sjoer ι til *Nominativendelsen*. Ex. $\text{t}\omicron\kappa\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$ $\text{t}\omicron\kappa\epsilon\upsilon\omicron\iota$. $\text{N}\alpha\upsilon\varsigma$ $\text{N}\alpha\upsilon\omicron\iota$. $\text{B}\omicron\upsilon\varsigma$ $\text{B}\omicron\upsilon\omicron\iota$. — Om *dat. pl.* paa $\acute{\alpha}\omicron\iota$ af *Nom.* paa $\eta\varsigma$ s. 167. Dg ligesaa $\text{v}\acute{\iota}\omicron\varsigma$ (af $\text{u}\acute{\iota}\varsigma$) $\text{v}\acute{\iota}\acute{\alpha}\omicron\iota$ (199).

179. Joniff endes *dat. pl.* ofte paa $\epsilon\sigma\iota$ (uaccentueret), og poet. $\epsilon\sigma\sigma\iota$ (42), hvilken Endelse da ligeledes ombyttes med den *sing.* *Dativus i.* Ex. $\acute{\epsilon}\rho\omicron\varsigma$ $\acute{\epsilon}\rho\epsilon\text{-}\acute{\iota}$ $\acute{\epsilon}\rho\acute{\epsilon}\text{-}\epsilon\sigma\sigma\iota$. $\text{P}\alpha\acute{\iota}\varsigma$ $\text{P}\alpha\acute{\iota}\delta\text{-}\acute{\iota}$ $\text{P}\alpha\acute{\iota}\delta\epsilon\sigma\iota$ og $\text{P}\alpha\acute{\iota}\delta\epsilon\sigma\text{-}\omicron\iota$. $\text{P}\acute{\alpha}\varsigma$ $\text{P}\alpha\nu\tau\text{-}\acute{\iota}$ $\text{P}\acute{\alpha}\nu\tau\epsilon\sigma\sigma\iota$. $\text{K}\acute{\upsilon}\omega\nu$ $\text{K}\upsilon\nu\text{-}\acute{\iota}$ $\text{K}\acute{\upsilon}\nu\epsilon\sigma\sigma\iota\nu$. Sammentraf here

ved ε-ε, da bortfaldt ofte det ene ε. Gr. σπέος σπέ-εἰ σπέ-εσι σπέσι og σπέσσι.

180. Ligesom i de to første (130, 133) havees hød Hom. og i 3die Decl. en Gen. og Dativendelse baade sing. og pl. paa Φι, όφι, ευσφι (s. εοςφι) og (i Neutra paa ος) εσφι. Gr. ναῦς ναῦφιν, κοτυληδών -δονόφι, έρεβος έρέβευσφι, όχος όχεσφι.

181. Dual. οιν hom. οἶν (128). Gr. ποδοῖν. — Gen. pl. ων ion. έων.

Contracte Former.

* 182. Contraction finder Sted naar til Stammens Endevocal stöder Flexionsendelsens Begyndevocal (110), enten strax i Nominativ og da i alle Casus (όλοπαθῆ), eller kun i enkelte andre Casus (όλιγοπαθῆ). Disse contracte Former ere 4 Slags:

* 183. 1ste Slags eller όλοπαθῆ ere de, som endes paa ήεις, όεις (s. ήεντς, όεντς (88) og ioniske Navne paa -κλής. s. Gr.

τιμήεις, τιμῆς (118), gen. τιμήεντος, τιμῆντος o. s. v.

πλακόεις, -κοῦς (115). — πλακόεντος, -κοῦντος o. s. v.

Ηρακλής ion. Ηρακλῆς att. Gen. -κλέεος, -κλέους. Dat. κλέεϊ, -κλέει, κλεῖ. Acc. -κλέεα, -κλέα. Voc. Ηράκλεες, Ηράκλεις (113), og ὦ Ηράκλες (af -κλῆς, 174). Ligel. Περικλῆς, Θεμισοκλῆς, (ion. κλής). Jonisk ogsaa af Ηρακλῆς g. -κλέος o. s. v. poet. -κλῆος o. s. v. Men Adject. paa κλής oryt. s. 135. — Contr. overalt er ogsaa ὀ λάας, λᾶς, g. λᾶος s. 171.

* 184. 2det Slags, Nomina paa ης, ες, ος, ας, samt ως og ω, contraheres i alle de Casus hvor to Vocales støde sammen. Gr.

Sing.	ὁ, ἡ (sand)	τὸ (Maur)	τὸ (Horn)
Nom.	ἀληθής	τείχος.	κέρας (jvf. 186).
Gen.	ἀληθέ-ος, θοῦς.	τείχε-ος, χους.	κέρα-ος, ρως.
Dat.	ἀληθέ-ϊ, θεῖ.	τείχε-ϊ, χει.	κέρα-ϊ, ρα.
Acc.	ἀληθέ-α, θῆ.	τείχος.	κέρας.
Voc.	ἀληθές, (174).	τείχος.	κέρας.

Dual.

N.A.V.	ἀληθέ-ε, θῆ.	τείχε-ε, χη.	κέρα-ε, ρα.
G. D.	ἀληθέ-οιν, θοῖν.	τειχέ-οιν, χοῖν.	κερά-οιν, ρῶν.

Plur.

Nom.	ἀληθέ-ες, θεῖς.	τείχε-α, χη.	κέρα-α, ρα.
Gen.	ἀληθέ-ων, θῶν.	τειχέ-ων, χῶν.	κερά-ων, ρῶν.
Dat.	ἀληθέ-σι	τείχε-σι.	κέρα-σι.
Acc.	ἀληθέ-ας, θεῖς.	τείχε-α, χη.	κέρα-α, ρα.
Voc.	ἀληθέ-ες, θεῖς.	τείχε-α, χη.	κέρα-α, ρα.
Ἑρμ.	ἡ τριήρης (ναῦς).	τὸ ἔπος.	τὸ κρέας.
	ὁ Δημοσθένης.	τὸ σκέλος.	τὸ δέπας.

Neutra paa es som deres Commun. paa ης, undtagen at Acc. og Voc. er som Nom. og alle tre i Plur. endes paa εα contr. η (137). Ἑρ. ἀληθές, ἀληθέα θῆ.

185. Num. 1. Ἑρ Endelsen εα (i acc. s. og neut. pl.) reer (10), contraheres den til α (115). Ἑρ. εὐφύης, -υέα, -υᾶ. — Eigeledes Adjectiva paa έης, ucontr. i Nom. men Acc. paa εέα contr. εᾶ, poet. έᾶ og pl. έας. Ἑρ. εὐκλής og ὑπερδής, g. -έος -εοῦς, a. εὐκλέᾶ, ὑπερδέᾶ Hom. Eigesaa Subst. κλέος, χρέος plur. poet. κλέᾶ, χρέᾶ.

186. Num. 2. Mogle paa as declineres ogsaa atos, ατι o. s. v. (165). Ἑρ. κέρας, κέρατος. — Jonist flecteres de og som Nom. paa os, g. eos. Ἑρ. κέρας, κέρεος, κέρει. Eigeledes af ὕδρας brugel. ὕδωρ s. 169 en Dativ ὕδει (Ἑσιόδ.) hvsf. og en Nom. ὕδος (Kallim.)

187. Af Nom. paa os bliver Gen. eos poet. og contr. til εως. Ἑρ. ἕρεβος, g. ἕρέβευς (s. εο 115).

* 188. Paradigmer af Femin. paa ως og ω i Sing.

Nom.	ἡ αἰδώ-ς (Undseelse).	ἡ ἡχώ (Ἑθο).
Gen.	αἰδόος, αἰδοῦς.	ἡχώ-ος, ἡχοῦς.
Dat.	αἰδό-ϊ, αἰδοῖ.	ἡχώ-ϊ, ἡχοῖ
Acc.	αἰδόα, αἰδῶ.	ἡχώ-α, ἡχώ (Dryt.)
Voc.	αἰδοῖ (176)	ἡχοῖ (176).

Dual. og Plur. efter Formen paa *os* af 2den Decl. αἱ αἰδοί
o. s. v. — Men Masc. ἦρως, g. ἦρωος, d. ἦρωϊ, a. ἦρωα,
ἦρω. Plur. ἦρωες og a. ἦρωας, ἦρως. — Particip. paa
ὡς g. ὀτος o. s. v.

189. Zonerne danne af nom. propria paa *ω* Acc. paa οὖν.
Ex. Ἴώ, Ἴοῡν.

* 190. 3die Slags, Nomina paa *εύς* samt paa *ις, υς,*
ι, υ, med reen Genitivendelse contraheres allene i Dat. sing.
og i **Π. Α. Υ.** plur. Men *εν* forforktes (undtagen i Dat.
plur. 178) til *ε*. Ligeledes *ι* attist og i nogle ogsaa *υ* (168)
undtagen i Acc. og Voc. sing. (174, 175). Af de paa *ις*
beholdes *ι* fordertmeste kun ionist, og Gen. dannes attist og
almindelig paa *εως*. Ex.

<i>Sing.</i> ὁ (Fader).	ἡ (Stad).	ὁ (Albue).
N. τοκεύς.	πόλις.	πήχυς.
G. τοκέος ion. έως att.	πόλιος ion. εως att.	πήχεος ion. εως att.
D. τοκέϊ, τοκεῖ.	πόλι-λι, att. πόλει-λει	πήχεϊ, πήχει.
A. τοκέ-α ucont.	πόλιν (171).	πήχυν (171).
V. τοκεῦ (175).	πόλι og πόλις.	πήχυν.

Dual.

N.A.V. τοκέ-ε.	πόλιε, att. πόλεε	πήχεε.
G.D. τοκέ-οιν.	πολίοιν, att. πολέοιν.	πήχέοιν.

Plur.

N. τοκέ-ες, τοκεῖς.	πόλιες-λις, -λεες-λεις.	πήχες-χεις.
G. τοκέ-ων.	πολίων, att. πόλεων.	πήχεων.
D. τοκεῦσι (178).	πόλισι, att. πόλεσι.	πήχεσι.
A. τοκέ-ας, τοκεῖς.	πόλιας-λις, -λεας-λεις.	πήχεας, -χεις.
V. som Nom.	som Nom.	som Nom.

Som de paa *ις* og *υς* flecteres og de paa *ι* og *υ* med den
Forfjæl, som **Zeutra** have (137). Ex. σίν^απι, εως, ion.
σίνηπι, ιος. ἄστυ, εος, att. εως, pl. ἄστεα ἄστη.

191. Som πῆχυς declineres kun de baryt. Subst. πέλεκυς, πρέσβυς samt. Plur. af ἔγχελυς, og paa ὑ ἄστυ og πῶϛ. Eigeles des alle Adjectiva paa ὕς, neut. ὕ, paa det nær, at de have i Gen. ἑός, ikke ἑως, hvilket er deres Udverbendelse. Gr. ἡδύς, n. ἡδύ; g. ἡδέος, adv. ἡδέως. De øvrige beholde deres υ. Gr. ἰχθύς, g. ἰχθύος, d. ὕ; ὕ. pl. -ύες og ὕας contr. ὕς.

192. De paa ις g. ιος have ionisk og hos att. Digtere ogsaa εος o. s. v. homerisk ἠος o. s. v. Gr. πόλις, πόλιος, πόλιη, πόλιη (Hesiod.) Eigesaa de paa εὐς. Gr. τοκέυς, Ὀδυσσεύς, g. -ἠος o. s. v.

193. Ord paa reent εὐς contrahere i Gen. Endelsen ἑως til ῶς, og i Acc. ἑὰ til ᾗ (liges. 185). Gr. Πειραιεύς (Piræus), -ραιέως -ραιῶς, -ραιέα -ραιᾶ.

194. Ordet ἡ ναῦς (navis) dor. νᾶς, g. ναός o. s. v. ion. νῆς, νῆός, νῆῖ, νῆα, νῆϛ o. s. v. poet. ogsaa g. νεός, a. νέα, pl. νέες o. s. v. Men attisk og almindelig blandet saaledes: Sing. N. ναῦς. G. νεός. D. νῆῖ. A. ναῦν (l. navim). Plur. — νῆες. — νεῶν. — ναυσί (178). — ναῦς (l. naves). Eigesaa γραῦς, men overalt med α, ion. η.

* 195. Det 4de Slags ere Comparativer paa ων, som i Acc. sing. og Nom. Acc. Voc. plur. tabe deres ν (91) og derpaa contrahere Vocalerne. Gr. μείζων, acc. s. og neut. pl. μείζονα, -ζοα, -ζω. nom. pl. μείζονες, -ζοες, -ζους. Acc. -ζονας, -ζοας, -ζους. Eigeledes nogle faa Nomina, s. εἰκῶν 173.

196. Undertiden forandres og Subst. Endelsen ων til ω, der da declineres som ἡχώ (188). Gr. Γοργών, Γοργώ g. Γοργούς. ἀηδών, -δῶ, -δοῦς. χελιδών Voc. δοῖ.

§. 19. Anomalisk Declination.

197. Nogle Ord ere ἑτερόκλιτα, d. e. kunne flecteres efter to Declinationer:

a) naar samme Nominativendelse passer for begge. Gr. Θαλῆς (Θάλης), gen. Θαλοῦ (ion. Θάλεω 150) og Θάλητος. Σωκράτης, g. -τους, men acc. -τη og -την. Ἄρης, εος (ei contr.),

"Αρεα og "Αρην. γέλωσ, γέλωτα og γέλων. πάτρως γ. -ω og -ωος, α. -ωα og -ων.

198. b) naar Ordet har dobbelt **Nominativform**, hver af sin Declination. Ex. Δημήτηρ og Δήμητρα, γ. -τροσ og -τρασ. δάκρυον, -ύου og δάκρυ, -υοσ. ὁ σκύφοσ, -ου, og τὸ σκύφοσ, -εοσ. s. og 196.

199. c) naar Casus ere dannede af en anden **Nominativform**, end den brugelige (μεταπλασμός). jevnf. 169. Ex. δένδρον dat. pl. -οισ, men og δένδρεσι (af det ion. τὸ δένδροσ, -εοσ). διάκτοροσ, ου og οροσ (af διάκτωρ) Hom. ἐρίηροσ pl. ἐρίηρες (som af ἐρίηρ) Hom. Ἄϊδοσ, εω ion. og ἄϊδοσ, ἄϊδι (af ἄϊσ) Hom. υἱόσ, οὔ ο. s. v. men og (af υἱσ) γ. υἱοσ ο. s. v. d. pl. υἱάσι (178), og (af υἱήσ) υἱέοσ ο. s. v. (efter 184). Saadanne Ord, som have dobbelte Casusformer, kaldes og abundantia.

200. Num. 1. Ogsaa gives der abundantia, som have to Casusformer efter een og samme Declination. Ex. ὄρνισ γ. ὄρνεωσ og ὄρνιθοσ ο. fl. s. 172.

201. Num. 2. Undertiden ere Heteroclitia ogsaa Heterogenea (ἐτερογενῆ) naar deres Casus i Plur. ere af andet Kjøen end den brugelige Sing. ligesom i Lat. locus, loci og loca. Ex. ὁ σῖτοσ, τὰ σῖτα. ὁ δεσμόσ, οἱ δεσμοί og τὰ δεσμά. ἡ κέλευθοσ, ἡὸσ Digt. ofte τὰ κέλευθα. Ved denne neutr. Plural betegnes ikke saa meget et Antal som en sammenhængende Mængde.

202. Ogsaa findes der, meest hos Homer, adskillige **Defectiva** (ἐλλειπτικά), som mangle de fleste Casus, især Nom. s. Ex.

ἄλκι hom. Dativ af ἄλξ, brugelig ἀλκή (Styrke).

ἀρνόσ Gen. af ἀρνή (som 167), brug. ἀμνόσ, senere og i Nom. ὁ ἀρνόσ (Ram).

δέμασ, τὸ, (Legemesstykke), kun i Nom. og Acc.

εὖσ (god) Hom. Acc. εὖν. Gen. εἷοσ, som Possesiv, ligesom φίλοσ, til alle 3 Personer, og εἰών af neutr. pl. τὰ εἰά ο: τὰ ἀγαθά, s. Pl. ω, 528.

ἦρα φέρειν ell. ἐπιφέρειν τινι (adskilt ἐπὶ ἦρα φέρειν), sandsynl. n. pl. af et Adj. ἦροσ, behagelig, af ἄρω, passer.

λίπ' ελαίω ἀλείφεισθαι Hom., og i Prosa λίπα, forfattet ved Salens Hurtighed af λίπα f. λίπαῖ dat. af τὸ λίπας og λίπα Sedme. Det tilfældige ελαίω er da Udj. af ελάα ell. ελαία Olive, alts. med Oliveolie.

λίτι og λίτα, dat. og acc. enten af det ubrugelige λίς (for λίς lin-teum) [eller af τὸ λί, forfattet af Udj. λίσσον, λείον eller λιτόν] glat, huf, ogsaa pl. τὰ λίτα, glat Linflæde, uden Figurer. ὄναρ, Drømmebillede, og ὕπαρ, virkeligt Syn, kun i Nom. og i Acc. (κατ') ὄναρ og ὕπαρ som Udj. i Drømme og vaagen. ὄσσε n. og acc. dual. Øinene; g. ὄσσω, d. ὄσσοις efter 2 Decl. τάν, sædv. ᾧ τάν, o du! ogf. pl. οἱ! rimeligst forfattet af τάνος dor. f. τήνος som er ion. f. κείνος, εκείνος, ligesom ᾧ οὗτος! (f. dette Pron.). (Andre skrive det ᾧ ταν f. ᾧ ἔτα Voc. af ἔτης).

Num. νέωτα ell. εἰς νέωτα, ad Nare. er ikke en defectiv Acc. men snarere Udj. aol. f. νέωσε, νέωτε, ligesom ἐτερωῶτα f. ἐτέρωσε, da Adverbia og kunne have Præpos. foran sig.

203. Nogle Nomina bruges blot i Plural, især Byers og Sesters Navne, samt andre Ord, som tilfjendegive en sammenhængende Mængde. Gr. αἱ Ἀθηναίαι, Θήβαι, Athenae, Thebae. τὰ Διονύσια (ιερά) Bacchusfesten. ἔγκατα Ἰνδοῦ volde. οἱ ἔτησιαί, (ἄνεμοι), Karovinde, Passatvinde (af ἔτησιός).

204. Udeclinerede (ἄκλιτα), hvis Casus altsaa tilfjendegives ved Artiklen eller blot ved Constructionen, ere Bogstavnavne, Cardinaltal fra 5 til 100, samt nogle fremmede Ord. Gr. τὸ ἄλφα. οἱ, αἱ, τὰ πέντε, fem. Μαριάμ, Maria. τὸ πάσχα, Paaske. — Ligeledes nogle, ventelig fra den daglige Tale laante, afkopperede Neutralformer hos Homer (124), dog kun i nom. og acc. saas. δῶ for δῶμα, τὸ κριῖ f. ἡ κριδίη.

205. Nogle orientalske Navne [tiltage blot i nom. s, og i acc. v. Gr. Ἰησοῦς, a. Ἰησοῦν, gen. dat. voc. Ἰησοῦ. Μωυσῆς Moses (14), g. -σῆ, d. -σῆ, a. -σῆν. Λευῖς, Λευῖν, Levi.

§. 20. Adjectiverne.

* 206. De græske Adjectiva have, ligesom de latinske, enten tre Endelser, een for hvert Kjønn især (129); eller to, een fælles for Masc. og Fem., og een for Neutr. eller een, fælles for alle tre Kjønn.

* 207. I Adjectiva af tre Endelser ere disse

i Masc.	Fem.	Neutr.	ὁ	ἡ	τὸ
ος ureen,	η,	ον.	Ἐ. καλός,	καλή,	καλόν.
ος reen,	ᾱ*),	ον.	— ἅγιος,	ἁγία (148),	ἅγιον.
ρος	ρα (143),	ρον	— φοβερός, -ρά,		-ρόν (56).

*) Dog have paa oos i Fem. ὄη, medmindre det gaaer ρ foran. Ἐ. θοός θοή, ὄγδοος ὄγδῶν, men ἀθρόος ἀθρόα. — Det rene α i Fem. er (ligesom η) langt, undt. i δια, πότνια (148) og μία.

ύς (gen. έος, 191), εἰᾶ (ion. έα), ὕ. Ἐ. ἡδύς (g. ἡδέος), ἡδεῖα, ἡδύ. εις (partyt), εσσα (61 h), εν. Ἐ. χαρίεις (-εντς), -ρίεσσα, -ρίεν.

Men i Participium:

ύς (g. ὕντος), ὕσᾶ, ὕν. og εις (partyt.) εἰσᾶ, έν. Ἐ. δεικνύς, τιθείς.

* 208. Som de andre Participia paa ων (decl. som λέων 161) οὔσα (88) ον, og ας (f. αντς 88), ασα, αν, bølkes Adjectiverne: έκών, έκοῦσα, έκόν (frivillig), med comp. άέκων, άκων (56). πᾶς, πᾶσα, πᾶν (al), med compos. ὕπας og σύμπας. Men μέλας og τάλας (f. νς) have f. -λαινα, n. -λαν.

* 209. Μέγας (stor) har af sig kun acc. μέγαν og neut. μέγα, og ligeledes πολύς (megen) — — πολύν — πολύ, men Fem. μεγάλη og πολλή, samt de øvrige Casus i alle Kjønn og Tal, af det ubrug. μεγάλος og ældre ion. πολλός, hvs. og n. πολλόν. — Dog findes hos Hom. ogsaa πολύς decl. i m. og n. som andre Adj. paa ύς. Ἐ. gen. πολέος, d. pl. πολέεσσι.

* 210. Άλλος samt Artiklen (140) og endel Pronom. ende deres Neutrum paa ο. Ἐ. ἄλλο. οὗτος, n. τοῦτο.

211. Af barytonerede Adj. paa os, vs, ovs bruges endeel som communia, uden særskilt Femininendelse. Dette sfeer ved alle sammensatte (om end deres simplicia som orytonerede vare af tre Endelser). Gr. ὁ, ἡ ὑπέροδινος (af δεινός, ἡ, ὄν). ὁ, ἡ εὐφωνος (af εὐ og φωνή). ὁ, ἡ ἄδακρυς (af δακρύ). ὁ, ἡ δίπους (af δῖς og ποῦς), εὐνοῦς (134). Ligel. ved endeel afledede og enkelte. Gr. ὁ, ἡ ἐδάδιμος (af ἔδω), ὁ, ἡ βάρβαρος, ἡ συχος, τῖσσος. Hos Digtere endog ved nogle orytonerede, Gr. ἡδὺς αὐτμῆ (fem.) Hom. Men Oxytona paa ιός, τός, στός o. d. beholde tre Endelser. Gr. ἐπιδειτικός, ἀνεκτός, ἡ, ὄν. — Omvendt bruge Digterne adskillige af to Endelser undertiden med tre. Gr. ὁ, ἡ ἀθάνατος, hos Hom. ogsaa fem. ἀθανάτη. Iøvrigt kan herom et gives fuldkommen bestemte Regler.

212. Contracte Adjectiva af tre Endelser ere:

1) nogle paa εος, εα, εον, contr. οῦς, ἦ (efter ρ: ᾱ), οῦν (64), som tilkjendegive af hvad Materie noget er. Gr. χρύσεος, εα, εον, c. χρυσοῦς, σῆ, σοῦν (af Guld). ἀργύρεος, εα, εον, c. ἀργυροῦς, ρᾶ, ροῦν (af Sølv).

2) Talordene paa πλόος, όή, όον (116), Gr. s. 255. og Adj. composita af to Endelser paa oos. Gr. εὔνοος, -οον, contr. εὐνοῦς, εὐνοῦν (s. 134).

3) Adj. paa ήεις (118) og όεις (115), jevnf. 183. Gr. τιμήεις -μῆς, τιμήεσσα -μῆσσα, τιμῆεν -μῆν. μελιτόεις -τοῦς, -τόεσσα -τοῦσσα, -τόεν -τοῦν.

*213. 3 Adjectiva (206) af to Endelser ere disse i Commun. i Neutr. ὁ, ἡ, τὸ ὁ, ἡ, τὸ

ης (gen. εος),	ες.	Gr. πλήρης,	πλήρες.	σαφής,	σαφές.
ην (g. ενος),	εν.	— ἄρῶν,	ἄρῶεν.	τήρην,	τήρεν.
ων (g. ονος),	ον.	— σώφρων,	σώφρον.		
ωρ (g. ορος),	ορ.	— ἀπάτωρ,	ἀπάτορ.		

ως (g. ω 2 Decl.) ων ere deels contraherede af aos, αον, deels attiske Former paa εως, εων for aos, αον, s. ἀγῆρωσ, ἴλεωσ 157.

ις (g. ιος), i. Gr. ἴδρις, ἴδρι. Men compos. af χάρις, πατρίς og πόλις (om Personer), beholde Substantivets Declination. Gr. εὐχαρίς, i, g. -ιτος, ἀπολις, i, g. -ιδος og -ιος.

Om de af to Endelser paa os, on — us, u, — ους, ουν, s. 211.

214. Anm. 1. Dog findes af Udjj. paa έτις (af έτος et Aar) ogsaa Femininendelse έτις (g. ιδος). Gr. ó έξέτις, ή έξέτις (sex-aarig), ligesom ó προφήτις, ή προφήτις.

215. Anm. 2. Af nogle andre Adj. communis gen. findes hos Digterne en sældnere Femininform, neml. πένις (g. -ητος), ή πένισσα (fattig). πρόφρων, πρόφρασσα (beredvillig). τέριον, τέριονα (sprød). πίων, πείρα (feed). μάκαρ, μάκαιρα (lykkelig). Rigel. compos. paa ης af γένος og έπος, i fem. εια. Gr. μονογενής -γένεια, ήδυπεής -έπεια.

216. Adjectiva af een Endelse ere:

a) Talordene fra 5 til 10, som ere eens i alle Kjøen.

b) nogle communia, hvoraf intet Neutrum gives,

paa ης g. ητος, og ως g. ωτος. Gr. ó, ή προβλής, άγνώς.

— ας, ις, υς (g. -δος). Gr. ó, ή φυγάς, άναλις, έπηλυς.

— αρ, ξ, ψ. Gr. ó, ή μάκαρ, ήλιξ, αιγίλιψ. samt nogle som ere sammensatte med et uforandret Subst. Gr. ó, ή άπαις (barnløse), μακρό-χειρ (langhaandet).

c) nogle blot masculina, saasom paa ης og ας af 1ste Decl.

Gr. εθελόνης, άχερσεκόμης, μονίας, νεφεληγερέτα (145).

217. Andre bruges blot feminine og substantiviske. Gr. ή μαινάς, g. -άδος, nl. γυνή (Bacchantinde). ή πατρίς nl. γή som patria (terra).

218. Digterne danne skundom ved Sammensætning Adjectiva blot i enkelte Casus, uden at dertil findes Nominativ. Gr. Σομ. Έλλάδα καλλιγύναικα, πολύαρνε Ουέστη, έριηρες έταϊροι (s. 199).

§. 21. Adverbia.

* 219. Nærbeslægtet med Adjectivet ere Adverbierne, der vel undertiden ere primitive, saas. μάλα ganske, νῦν nu,

πάλιν igjen, ἐκεῖ der; men oftere dannede af andre Ord, især af Adjectiverne, hvilket seer saaledes:

* 220. Enten er Adverbiet blot Adjectivets **Neutrum**, sing. eller plur. Ex. καλόν (smukt), τὸ πρῶτον eller τὰ πρῶτα (først, i Lat. kun sing. primum). — eller af Adj. er dannet en egen Adverbialform ved Endelsen ωs, ombyttet med Endelsen os i Nominat. af 2den, eller Gen. af 3die Decl. Ex. καλός, καλῶς (60, 2). ταχύς gen. ταχέος, ταχέως (191). χαρίεις, g. -ρίεντος, -ρίენტως. σώφρων, g. -ονος, -όνως. — Og af Adj. paa ἦς, g. έος, bliver Adv. paa έως att. og almindelig contraheret til ῶς. Ex. ἀληθής, -θέως, -θῶς.

221. Adverbia dannes og af Nomina og Verba ved Endelserne δόν, ἡδόν, δα, δην, ἄδην, δίην, δις for at tilkjende give en Maade eller Wiis. Ex. κυνηδόν (af κύων) paa Hundevtis. κρύβδην og κρύβδα (af κρύπτω) paa en skjult Maade. ἀναφανδόν, -δά, eller (hom. 124) ἀμφαδόν, -δά, -δην, -δίην (af ἀναφαίνω) aabenbart. λογάδην, σποράδην (af λογάς, σποράς), ἀμοιβαδῖς og -δόν. — Ligeledes ved Endelserne εἰ eller ἰ, τί, στί, ἰστί, ας og ξ. Ex. πανδημει ell. -μί, ο: παντὶ δήμῳ, offentlig. ἀμισθί og -σθει, uden løn (μισθός). ἐθελοντί og -τεί, frivilligen (af Part. ἐθέλων). ὀνομαστί ved Navn (ὄνομα). Ἐλληνιστί paa hellenisk Wiis. ἀγκάς (af ἀγκάζομαι), ὀδάξ (af ὀδοός og δάκνω), ἐπιμίξ (af μίγνυμι). — Men af Præpositioner ved Endelsen ω, baryt. Ex. af κατά κάτω nedentil, af ἀνά ἄνω oventil, af ἐκ ἔξω (102) udenfor, af εἰς ἔσω indentil. — Saaledes verbia paa ἰς og ἀκίς s. 234.

Ann. Til nogle demonstrative Adv. hænges altist Endelsen ι. Ex. νῦν, νυνί, nu. οὕτωςί, saaledes.

222. I Stedsadverbier betyder Endelsen **θεν** fra Stedet. Ex. ἀγρόθεν, fra Marken (ἀγρός) **θεν**, χοῦ, χῆ, paa Stedet. Ex. ἀγρόθι, paa M. πανταχοῦ og -χῆ allevegne. Ligel. σι ved Egennavne. Ex. Ἀθήνησι i Athen (Ἀθῆναι). δε, ζε (σδε), σε til Stedet. Ex. ἀγρόνδε ell. ἀγρόδε til m.

οικόνδε og οἴκαδε hjemad. Αθήναζε (-τδε 23) til Athen.
έχεῖσε derhen.

Accenten bliver gjerne hvor den var i Stamordet, undtagen hvor der forved Endelsen var ο, der som oftest fik Acut.

223. Som Adverbia bruges og enkelte Casus af Substantiver, Adjectiver og Pronomer. Gr. σπουδή, med Moie, nesse. κομιδή, med Omhu, saare, ganske. αρχήν, fra Begyndelsen ο: aldeles. δωρεάν og προίκα (af προίξ), som Gave, for Intet, gratis. Ved Adjectiver kan underforstaaes et Subst. saasom ὁδός, Wei, Maade. Gr. δημοσίᾳ offentlig, ἰδίᾳ privat, κοινῇ og κοινά tilfælles, τὴν ταχίστην (κατὰ τ. τ. ὁδόν) og ὅτι τάχιστα paa det Hurtigste. τῇ og αὐτοῦ (οἱ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου) det, sammesteds. ἦ forsaavidtsom, qva.

224. Correlative Steds: eller Tidsadverbier og Conjunctioner adskille sig, ligesom de lignende Pronomina, ved Begyndelsesbogstavet, de spørgende ved π-, indirect:spørgende og relative ved spir. asper eller ὀπ-, bestemmende ved τ. Gr. πόθεν; hvorfra (s. Gr. kommer du? unde venis?), ὅθεν, ὀπόθεν, (det Sted) hvorfra (du έ.) ell. (sig mig) hvorfra (du έ. unde venias?), τόθεν derfra, inde. — πότε, naar? qvando? ὅτε, ὀπότε, den Tid naar, qvum. τότε, da, tum. — Forskjellen imellem de ubestemte og spørgende, som ligger i Eftertrykket og Accentuationen, s. 70 Slutn.

225. Adverbielle ere paa en Maade ogsaa de uadskillelige Begyndelsespartikler, hvormed endeel Ord, især Adjectiva, ere sammensatte, saasom:

ἡμι-, halv: (semi-), af ἡμῖνος. Gr. ἡμίζωος halvlevende.

δυσ-, som vort van-, mis-, u-. Gr. δυσάντητος slem at møde, δυστυχής uheldig, δυσφημέω bruger slemme Ord.

ἀν eller ἀ- privativum, der ligesom vort u-, Lat. in-, nægter eller ophæver det Ords Begreb, hvormed det er sammensat. Gr. ἄδοξος uberømt, ἀναίτιος uskyldig (af δόξα Berømmelse, αἰτία Skyld). Ofte og ligesom δυσ. Gr. ἄμογ-

φος, deformis, d. s. s. *δύσμορφος*. *ά* meest forved Conson. og *άν* foran Vocaler, skjøndt ikke altid, s. Ex. *άόρατος* usynlig (af *όράω*), og *άμβροτος* (85) for *άβροτος* Hom. *άέκων* contr. *άκων*.

ά- intensivum, der, ligesom *άρι, έρι, βρι, δα, ζα*, forstærker det enkelte Ords Begreb. Ex. *άτενής* stærkt spændt.

ά- copulativum, som udtrykker en Samværen, ligesom *άμα* (tillige). Ex. *άγάλαξ* (af *γάλα* 169), som har diet sammen. *άπας* allesammen (af *άμα, πās*).

νη- nægtende, ligesom *ά* priv. Ex. *νήποινος* ustraffet, Hom. Om *νήδυμος* s. Paëfow's Lexikon.

§. 22. Comparison.

* 226. Adjectivernes Comparationsgrader dannes

I. almindeligst ved at føie til Positivus

i Comparativ Endelsen *τερος, α, ον*. (Ald. *τέρωσ*).

i Superlativ — *τατος, η, ον*. (Ald. *τάτως*).

Ex. *μάκαρ, μακάριτερος, μακάριτατος*.

* 227. Men forved disse Comparationsendelser skeer som oftest een af følgende Forandringer i Positivendelsen:

ος og *υς* bortkaste *ς*. Ex. *κοῦφος, κουφό-τερος. βαρύς, βαρύ-τερος*. Og er den foregaaende Stavelse kort, da bliver gjerne Positivendelsen *ο* forlænget til *ω*. Ex. *σοφός, σοφώ-τερος, σοφώ-τατος*.

ας (for *ανς*) taber ligeledes *ς* og faaer da sit *ν* igjen (89). Ex. *μέλας* (208), *μελάν-τερος*.

ης } forforktes til *εις*. { Ex. *άληθής, άληθέστερος, άληθέστατος*.
εις } — *χαρίεις, χαριέστερος, χαριέστατος*.

228. Dgsaa Adj. paa *ος* ombytte undertiden i Graderne denne Endelse med *έστερος* og *έστατος*. Ex. *άνιαρός, ion. -ηρός, άνιηρό-στερος* Hom. *έξήωμένος* (perf. part.) *-μενέστερος. εύνοος* contr. *εύνους, εύνοέστερος* *ς. εύνούστερος. άπλόος* *ς. απλούς, -ούστερος*.

Μεν λάλος hat λαλίστερος, λαλίστατος, (maaskee en Blanding med λαλίων 232), analogt med næstfølgende.

229. Udstillige paa ης forandre dette til ίστερος, ίστατος. Γρ. πλεονέκτης, -εκτίστατος. Sigesaa de paa ξ. Γρ. ἄρπαξ (γς), ἀρπαγίστερος. Μεν ἀφῆλιξ hat ἀφηλικέστερος.

230. Positivendelsen os bortfalder hos Hom. i φίλος, φίλτερος, φίλ-τατος. Sigesledes sædvanligen i Udjj. paa αιος. Γρ. σχολαῖος, σχολαί-τερος, σχολαί-τατος. Og i Analogie hermed faae adskillige paa os (saas. μέσος, ἴσος, ἴδιος, εὐδιος, ἥσυχος, ὄψιος, πρῶιος, φίλος) samt paa ων Comparationseendelserne αίτερος, αίτατος, som om deres Pos. endtes paa αιος. Γρ. μεσαίτερος, ἡσυχαιέτερος, Φιλαίτερος. πέπων, πεπαίτερος. γέρον (ogsaa γεραίος) γεραίτερος.

231. Contracte Udjj. paa εος c. ους, sammentræffe i Graaderne og ew til ω. Γρ. πορφύρεος, -ρῳέτερος, c. -ρῳέτερος.

* 232. II. En anden Comparationsendelse er i Compar. ίων comm., ιον neutr. i Superl. ιστος, ἦ, ον, som blot ombyttes med Positivendelsen. Den bruges kun

a) i nogle tostavelses Udjj. paa υς (ἡδύς, γλυκύς, βαθύς, βραχύς, παχύς, ταχύς, ὠκύς, πρέσβυς), og paa ρος med foregaaende Consonant (ἐχθρός, αἰσχρός, κυδρός, μακρός, οἰκτρός), hvis ρ da bortfalder (92). Γρ. ἡδύς, ἡδίων, ἡδιστος. ἐχθρός, ἐχθίων, ἐχθιστος. — Dog comparetes nogle af disse oftere regelmæssig med τερος og τατος (226). Γρ. βραδύτερος, -δύτατος. ἐχθρότερος, ἐχθρότατος. οἰκρότερος, men Superl. kun οἰκτιστος.

b) i nogle faa paa os, neml. φίλος, φιλίων, φίλιστος, og κάκος, κακίων, κάκιστος. Sigesaa ὀλίγος og μέγας i Sup. ὀλίγιστος og μέγιστος, samt nogle af de anomale s. 234 og 235.

233. Nogle af de paa υς, som i Compar. faae Endelsen ίων, bortkaste deraf ι og forandre den foregaaende Consonant til σσ. Saaledes faaer

Den offentlige Examen i Koeskilde
 Kathedralskole for 1833, hvis mundtlige Prøver
 Disciplenes Forældre og Bærger samt alle andre Sko-
 lens og Ungdommens Velyndere herved indbydes til
 jevnlig at bævre med deres opmuntrende Nærværelse,
 vil blive afholdt i følgende Orden. Begyndelsen skeer
 hver Formiddag Kl. 8, og hver Eftermiddag Kl. 2½.

- Den 24de Septbr. Form. 4de Klasse Latinsk Stil, og
 3die Dansk Stil.
 Efterm. 2den Klasse latinsk Stil, og
 1ste Dansk Stil, samt
 Dimittenderne Geometrie, Græsk.
- 25de Septbr. Form. 4de Klasse Dansk Stil og
 3die Latinsk Stil.
 Efterm. 2den Klasse Dansk Stil, samt
 Dimittenderne Latin og Historie.
- 26de Septbr. Form. Dimitt. Religion, Fransk, Hebraisk.
 Efterm. — Arithm. Tydsk, Geographie.
 Om Form. tillige 1ste Klasse Regning.
- 27de Septbr. Form. 4de Klasse Geographie (Kl. 9), og
 3die Arithmetik.
 Efterm. (2½—4) 3die Tydsk.
 (4—6) 1ste Dansk, og 2den Fransk.

- Den 28de Septbr. Form. 4de Klasse Latin og 2den Regning.
 Efterm. 3die Latin (Adj. Ngerup) og 2den
 Danff. Derefter de, som ei læse
 Hebraiff i 4de og 3die, Gliaden.
- 30te Septbr. Form. (8—10) 4de Klasse Geometrie og
 2den Latin (Cæsar).
 (10—12) 3die Fransff.
 Efterm. 3die Geometrie og 1ste Latin.
- 1ste Octbr. Form. (8—10) 4de Arithmetik og 2den Latin
 (a. Nepos).
 (10—12) 3die Danff (b. Curtius).
 Efterm. 3die Latin (Adj. Stybe) og 1ste Geog:
 graphie.
- 2den Octbr. Form. (8—10) 4de Græff. og 3die Historie.
 (10—12) 1ste Tydsff. og 2den Religion.
 Efterm. 4de Hebr. og Tydsff. og 2den Geogr.
- 3die Octbr. Form. 4de Religion. og (8—10) 3die Geogr.
 (10—12) 2den Tydsff.
 Efterm. 2den Græff. og (2—4) 3die Religion.
 (4—6) 1ste Historie.
- 4de Octbr. Form. (8—10) 4de Fransff. og 2den Historie.
 (10—12) 3die Hebraiff og 1ste Religion.
 Efterm. 4de Historie og 3die Græff.

Examens Udfald bekjendtgjøres og Translocationen foretages
 med sædvanlig Høitidelighed Mandagen den 14de October
 Formiddag Kl. 10.

παχύς (tyk) i Comp. παχίων og πάσων, i Sup. πάχιστος.
 ταχύς (hurtig) — ταχίων og τάσων, — τάχιστος.
 βραδύς (langsom) — βραδίων og βράσων, — βράχιστος.
 βαθύς (dyb) — βαθίων, dor. βάσων, — βάδιστος.
 ἐλαχύς (liden) — ἐλάσων, att. -των, — ἐλάχιστος.
 γλυκύς (sød) — γλυκίων og γλύσων, — γλύκιστος.
 og ligesaa μακρός, μηκίων og μάσων (for μακίων) s. 231.

Num. θάσων (79) att. θάτων. — ἐλαχύς forekommer kun i Fem. ἐλαχεία, efter en forskjellig Læsemaade i Odys. 9, 116. 10, 509. ὀλίγος og μέγας faae ligeledes med ζ istedetfor σ: ὀλίζων og μείζων, ion. μέζων (for ὀλιγίων og μεγίων).

234. Foruden de anførte gives der endnu endeel Comp. og Superlativformer saa afvigende fra den brugelige Positiv, at de ei kunne være dannede deraf, men kun i Mangel af egen Positiv henføres til hiin, paa Grund af den lignende Bemærkelse, ligesom Lat. bonus, melior, optimus, vort god, bedre, bedst. Denne saakaldede uregelmæssige Comparation finder Sted ved følgende:

Positiv.	Comparativ.	Superlativ.	Opriindelse og beslæg- tede Ord.
	ἀμείνων.	—	
	ἀρείων Hom.	ἄριστος.	" Ἀρης, ἀρέ(σ)ω, ἀρετή.
	βελτίων	βέλτιστος.	
	βέλτερος	βέλτατος.	
ἀγαθός god, brav.	κρείσων, -των,	κράτιστος.	af κρατύς d. s. f. κρατερός.
	ion. κρέσων		Comp. f. κρατίων, -ασων 235
	λαΐων, λαΐων,	λαΐστος, λαΐστος.	λαΐος Theocrit. af (λάω)
	λαΐτερος Hom.		λαΐ, vil, snæver.
	φέρτερος	φέρτατος.	af φέρω f. προφέρω, hvortaf
	(Φερίων)	Φέριστος.	προφερέης.

Endstjønt der ved disse forskjellige Former ei altid gøres streng Forskiel ihenseendtelig Betydningen, saa tilstændegiver dog gjerne ἀμείνων, ἄριστος, Begrebet af bedre, brave, fortrinligere, duelligere og om Ting nyttigere, βελτίων af indvortes Værd og moralisk Godhed, κρείττων, af stærkere, mægtigere, λαΐων af bedre, nyttigere, og φέρτερος af udvortes Fortrin og Anseelse.

κακός	{ χείρων ell.	χείριστος.	(Χερής) dat. χέρηϊ, hbf.
ονδ, flet,	{ χερείων som.		χερείων som af "A-
fcig. f. 252.	{ χειρότερος og	χερείοτερος.	ρης ἀρείων.
μεγας stor,	μείζων,	μέγιστος.	Comp. for μεγίωv, 253.
	ιον. μέζων.		
μικρός	μείων	μείστος.	
liden.	ἤσων, att. ἤτων.	ἤκιστος,	af ἤκα lidet, svagt.
	(henførtes af Andre til κακός).		
	ἐλάσων,	ἐλάχιστος.	f. 253 Num.
μακρός lang,	μηκίων	μήκιστος	af Subst. μήκος.
πολύς	πλείων	πλείστος	pl. πλέονες ion. πλεῦνες, 17.
megen	og πλέων		
καλός smuk,	καλλίων	κάλλιστος	af Subst. κάλλος.
ἀλγεινός	ἀλγίων	ἀλγιστος	af Subst. ἄλγος.
κῆδειος	κηδίων	κῆδιστος	af Subst. κῆδος.
ῥάδιος let,	ῥάων	ῥάδιστος	for ῥαδίων, ῥάδιστος.
ιον. ῥηΐδιος	ῥηΐων	ῥηΐστος	
	og ῥηΐτερος	ῥηΐτατος	blot poetisk.

Mogle af disse have ogsaa regelmæssig Comparison, saasom ἀγαθώτατος. κακώτερος, κακώτατος, og hyppigst κακίων, κάκιστος 252. μικρός og μακρός, -ότερος, -ότατος.

235. Andre have aldeles intet positivt Adjectiv, men ere i Compar. og Superl. formede af et Subst. Udv. eller Præpos. Saadanne ere:

Comparativ.	Superlativ.	Stamord.
κερδίων	κέρδιστος	κέρδος Fortdel.
ῥίγιων	ῥίγιστος	ῥίγος Frost, Kulde.
ὑψίων	ὑψιστος	ὑψος Høide, Udv. ὑψι.
βασιλεύτερος,	-λεύτατος	βασιλεύς Konge.
θεώτερος.		θεός Gud, som Ubject.
δουλότερος.		δοῦλος Træl, ogsaa Adj.
κύντερος	κύντατος	κύων Hund.
ὀπλότερος	ὀπλότατος	ὄπλον Vaaben.
yngete, egentl. vaabenførte.		
ἀνώτερος	ἀνώτατος	ἄνω oven, opad, 221.
κατώτερος	κατώτατος	κάτω, nede, nedad.
ὑπέρτερος	ὑπέρτατος og	ὑπέρ over.
(superior)	ὑπατος (summus)	

ἐγγύτερος	ἐγγύτατος	} ἐγγύς nær.
ὁ ἐγγύων	ὁ ἐγγιστος	
ἀγχίων	ἀγχιστος	} ἀγχί nær, ἄδυ.
ἐνδότερος	ἐνδότατος	
πρότερος	πρῶτος (af πρόατος)	} πρὸ foran.
	ὁγ deraf πρώτισος	
δεύτερος	δεύτατος	} δεύω mangler.
ὑστερος	ὑστατος ὁγ πύματος sidste.	
—	ἔσχατος herst.	} Ætym. ubekjendt.

Αἰνμ. Af adskillige Adjectiver ere Compar. og Superl. ikke dannede ved Endelser, men, som i andre Sprog, ved μάλλον magis, μάλιστα maxime, søiede til Positivterne. Ex. μάλλον δῆλος mere aabenbar.

* 236. Adverbia compareres, naar de komme af Adjectiva,

enten ved at forandre Adjectivendelsen τος ὁγ τας til τέως ὁγ τάως (226). Ex. af σοφός: σοφῶς, σοφωτέρως, σοφωτάτως (viist, visere, visest).

eller blot ved Adjectivets Neutralform, i Comparativen singular, i Superlativen meest plural. Ex. σοφῶς, σοφώτερον, σοφώτατα. αἰσχυρῶς, αἰσχίον, αἰσχιστα (232). ταχέως, θαῤσσον, τάχιστα (233).

237. Αἰνμ. 1. Analogt hermed de uregelmæssige: μάλα (meget), μάλλον, μάλιστα. ἀγχί (nær), ἄσσον (jvf. 233), ἀγχιστα (233). πλησίον, -σιαίτερον, -σιαίτατα (230).

238. Αἰνμ. 2. Undertiden dannes attiff af Comparativens Neutralform paa ον et Adverb. ved Tillægget ως. Ex. ἀμείνον (234), ἀμεινόνως. μείζον, μειζόνως.

239. Men er Adverbiet primitivt eller dannet af en Preposition, da dannes dets Comp. og Superl. ved Endelserne -τέρω ὁγ τάτω, (ligesom ὁγ dets Positiv endes paa ω 221): Ex. ἄνω, κάτω, ἔσω, ἔξω, πόρρω, Comp. ἄνωτέρω, Sup. ἄνωτάτω ο. s. f. ligel. af Πραρ. ἀπό som ἄδυ. ἀπωτέρω, ἀπωτάτω. ἀγχοῦ, ἀγχοτάτω. τηλοῦ, τηλοτέρω, -τάτω. ἐκάς, ἐταστέρω, -στάτω.

πέραν, περαιτέρω (som 230). ἔγγυς, ἐγγυτέρω, -τάτω, fjønt og (som 236) ἐγγύτερον og ἔγγιον, ἔγγιστα.

§. 23. Talordene.

* 240. Istedetfor Taltegn brugte Grækerne Alphabets Bogstaver med et ' ovenved indtil 1000, og derefter nedenved. Men da der til 9 Enere, 9 Tiere og 9 Hundreder behøvedes 27 Tegn, og Alphabetet kun har 24 Bogstaver, supplerede man de manglende 3 ved følgende Tegn: for Tallet 6 Figuren Ϝ eller ϝ (βαϛ), for 90 Ϟ (κόππα, et gammelt phønicisk Bogstav, liig Hebr. Koph, der ligeledes havde sin Plads imellem π 80 og ϱ 100), og for 900 Ϡ (σαμπί af σαν, det gamle doriske Navn paa σ). *) Talordene ere

* 241. A. Cardinal: eller Mængdetal.

Enere.	Tiere.	Hundreder.
1 α' εἷς, f. μία, n. ἓν.	10 ι' δέκα.	100 ρ' ἑκατόν.
2 β' δύο og δύω.	20 κ' εἴκοσι.	200 σ' διακόσιοι, αι, α.
3 γ' τρεῖς, n. τρία.	30 λ' τριάκοντα.	300 τ' τριακόσιοι - -
4 δ' τέσσαρες, n. -ρα.	40 μ' τεσσαράκοντα.	400 υ' τεσσαρακόσιοι - -
5 ε' πέντε.	50 ν' πενήκοντα.	500 φ' πεντακόσιοι - -
6 ς' ἕξ.	60 ξ' ἑξήκοντα.	600 χ' ἑξακόσιοι - -
7 ζ' ἑπτὰ.	70 ο' ἑβδομήκοντα.	700 ψ' ἑπτακόσιοι - -
8 η' ὀκτώ.	80 π' ὀγδοήκοντα.	800 ω' ὀκτακόσιοι - -
9 θ' ἑννέα.	90 Ϟ' ἑννεήκοντα.	900 Ϡ' ἑννακόσιοι - -

* 242. Num. 1. Tierne og Hundrederne ere dannede af Enerne, undtagen de to første, samt Tallene 70 og 80, som ere dannede af Ordensstallene ἑβδομος og ὀγδοος. — Tierne endes fra 30 af paa κοντα, Lat. ginta, Hundrederne paa κόσιοι, αι, α. — 400 hedder og τετρακόσιοι ligesom andre med 4 sammensatte Ord (af det att. τέτραρα for τέσσ).

*) Men de homeriske Sange, som kun ere 24, betegnes blot med de 24 Bogstaver i deres sædvanlige Orden.

Til Universitetet dimitteres følgende Disciple:

1. Johan Nicolai Lange, Søn af Hr. Premier:
Lieutenant, forhen Eier af Lindelse Mølle paa
Langeland, T. W. Lange.
2. Edvard Philip Høther Hage, Søn af Hr. C.
S. Hage, Kjøbmand i Stege paa Moen.
3. Andreas Emil Liebenberg, Søn af Hr. J.
C. Liebenberg, forhen Amtsforvalter i Nøeskilde.
4. Johan Christian Albrecht, Søn af Hr. Kam:
merraad J. C. Albrecht, Forvalter ved Kjøben:
havns Stads Gods, i Nøeskilde.
5. Johannes Boye Broager, Søn af Hr. E.
C. Broager, Sognepræst til Gadstrup og Eys
ved Nøeskilde.
6. Henrik Reinhardt Schreiber, Søn af afg.
Hr. H. S. Schreiber, daværende Sognepræst til
Haudrup og Solrød mellem Nøeskilde og Kjøge.
7. Morten Frederik Eiler Smith, Søn af
afg. Hr. L. M. Smith, daværende Sognepræst
til Hagested og Gislinge i Sjælland.

S. Bloch, Dr.
